

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra plánování krajiny a sídel

Památné a významné stromy Svitavska

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Ivana Trpáková, Ph.D.

Autor práce: Bc. Petr Rosypal

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petr Rosypal

Regionální environmentální správa

Název práce

Památné a významné stromy Svitavska

Název anglicky

Memorable and important trees of the Svitavy region

Cíle práce

Cílem práce je evidence a vyhodnocení památných stromů a dalších významných stromů v zájmovém území. Výstupem získaných dat bude ucelený katalog těchto stromů, obsahující jejich základní popis, vyhodnocení z pohledu krajinářského, urbanistického a historického, mapová a fotografická dokumentace. Vzniklý katalog tak může být využit pro tvorbu lokální turistické publikace či mobilní aplikace a přispět k regionálnímu rozvoji. Dílčím cílem může být případný návrh na vyhlášení dalších památných stromů.

Metodika

Práce bude zpracována formou studie. V úvodní teoretické části bude zpracována rešerše týkající se problematiky památných a významných stromů, jejich významu z hlediska biologického, společenského a krajinářského významu, včetně legislativního rámce. V praktická částí budou popsány a zdokumentovány památné a významné stromy na zájmovém území za využití databáze Agentury ochrany přírody a krajiny, údajů samosprávy, terénního šetření se zjištěním základních dendrometrických údajů a pořízením fotodokumentace. Výsledky budou zpracovány v písemné a grafické podobě. Z mapových materiálů budou využity mimo současných i vybrané staré mapy.

Součástí práce bude i diskuze a možné porovnání ochrany stromů u nás a v zahraničí.

Doporučený rozsah práce

Dle Nařízení děkana č.2/2020

Klíčová slova

strom, alej, katalog památných stromů, krajina

Doporučené zdroje informací

KOVÁŘ, P. – UNIVERZITA KARLOVA. *Ekosystémová a krajinná ekologie*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2788-5.

Schmied, A. a Pollmann, W. Tree protection legislation in european cities. *Urban forestry* 2003, č. 2, ISSN1618-8667

SKLENIČKA, P. *Základy krajinného plánování*. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903206-1-9.

WOHLLEBEN, P. – HAVLOVÁ, M. *Tajný život stromů : co cítí a jak komunikují : objevování fascinujícího světa*. Ráječko: Kazda, 2016. ISBN 978-80-905788-6-9.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – FŽP

Vedoucí práce

RNDr. Ivana Trpáková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 31. 1. 2023

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 2. 2023

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 23. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Památné a významné stromy Svitavska vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním diplomové práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 30.03.2023

Bc. Petr Rosypal

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí diplomové práce RNDr. Ivaně Trpákové, Ph.D., za odborné vedení, ochotu, čas a pomoc při jejím řešení. Dále bych chtěl poděkovat všem institucím, které se mnou při jejím zpracování spolupracovali, především pak Spolku archaických nadšenců Sebranice. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat mé rodině za podporu ve studiu.

Abstrakt:

Diplomová práce zabývající se problematikou památných stromů v regionu Svitavska je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část diplomové práce je komplexně zaměřena na legislativní aspekty týkající se ochrany a péče o památné stromy. Definuje význam pojmu památný strom, popisuje vývoj ochrany a péče o památné stromy od historických počátků do současnosti. Dále přibližuje metodické pokyny k jejich vyhlášení, evidenci, označení v terénu, rušení památných stromů a hodnocení jejich zdravotního stavu. V diplomové práci jsou také charakterizovány jednotlivé druhy památných stromů, nacházejících se v zájmovém území.

Praktická část je zaměřena na terénní průzkum zájmového území, při kterém byl zhodnocen aktuální stav památných stromů se zaměřením se na hodnocení jejich zdravotního stavu a ostatních dendrologických údajů. Zjištěné údaje jsou následně porovnány s Ústředním seznamem ochrany přírody, z čehož vzešel aktuální, ucelený katalog těchto stromů, který kromě základních informací o každém stromě a místě jeho výskytu obsahuje i zhodnocení jeho významu z pohledu krajinářského, urbanistického a historického. Součástí práce je také vlastní fotografická dokumentace stromů, doplněna o mapové výřezy jejich umístění a to jak současné, tak i historické podoby místa za užití historických map. Vzniklý katalog tak může být využit pro tvorbu lokální turistické publikace či mobilní aplikace a přispět k regionálnímu rozvoji.

V závěru práce je pak navržen nový objekt, který je vhodným kandidátem na vyhlášení v kategorii památný strom. Jedná se o „Lípu malolistou na Kněžství“, která se nachází mezi obcemi Sebranice a Lubná.

Klíčová slova: památné stromy, péče o památné stromy, zákon o ochraně přírody a krajiny, urbanismus, legislativa, region Svitavsko

Abstract:

This diploma thesis deals with the topic of natural monument (memorable) trees in Svitavy region, Czech Republic. It consists of two parts: the theoretical part is focused on all legislative aspects regarding the protection of and care for memorable trees. It defines the expression “memorable tree”, it describes the development of protecting and caring for these trees since the very beginning to present time. Furthermore, it explains the methodological steps for their proclamation, keeping records, marking them in the countryside, cancellation of the status of a memorable tree as well as the evaluation of their condition. Moreover, the theoretical part characterizes individual types of memorable trees situated in designated area.

The practical part is focused on research in the terrain of the designated area, during which the state of memorable trees was evaluated, while a special emphasis was put on assessing their condition and other dendrological facts. All the information is then compared with the Central List of Protection of the Environment (ÚSOP). This gave rise to an up-to-date complete catalogue of these trees which, besides basic information about each tree and its location, includes its evaluation from landscape, urbanistic and historic point of view. It also includes its own photographic documentation of the trees and parts of maps showing their location, both current and historical. This catalogue can then be used for creating a publication for tourists or for a mobile application, and hence help to promote regional development.

Last part of the thesis then proposes a new object which is a suitable candidate for a “memorable tree”. It is small-leaved lime situated between the villages of Sebranice and Lubná.

Key words: Protected trees, care of protected trees, the Act on the Protection of Nature and Landscapes, urbanism, legislation, Svitavsko region

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíle práce.....	14
1 Literární rešerše	15
1.1 Co je to strom?	15
1.2 Strom jako fenomén	16
1.3 Pojem památný strom.....	17
1.4 Význam památných stromů.....	19
1.4.1 Den stromů ve světě.....	21
1.4.2 Den stromů v České republice	21
1.5 Právní aspekty ochrany památných stromů.....	22
1.5.1 Ochrana stromů v minulosti	22
1.5.2 Ochrana památných stromů v současnosti	25
1.5.3 Ochrana stromů v zahraničí	27
1.5.4 Evidence památných stromů	28
1.5.5 Vyhlásování památných stromů.....	29
1.5.6 Rušení ochrany památných stromů	30
1.5.7 Způsoby označení památných stromů a smluvně chráněných památných stromů v terénu	31
1.5.8 Péče o památné stromy.....	32
1.5.9 Záchrana genofondu památných stromů	33
1.5.10 Hodnocení dřevin a zdravotní stav stromů.....	34
1.5.11 Možnosti využití hodnocení dřevin.....	36
2 Praktická část	38
2.1 Charakteristika okresu Svitavy.....	38
2.2 Stručná charakteristika zastoupených druhů dřevin v zájmovém území	41
2.2.1 Lípa	41
2.2.2 Buk lesní	42
2.2.3 Dub.....	42
2.2.4 Borovice	43
2.2.5 Jabloň	44
2.2.6 Jilm.....	44
2.2.7 Jinan	45
2.2.8 Tis.....	45
2.2.9 Zerav	46
3 Vstupní data a metody zpracování	47
3.1 Současný stav památných stromů v České republice	50

4	Výsledky	53
4.1	Zastoupení jednotlivých druhů dřevin v zájmovém území	53
4.2	Poměr zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin	54
4.3	Historický průběh vyhlášení památných stromů v zájmovém území.....	55
4.4	Rozvrstvení vyhlášených památných stromů mezi jednotlivé obce s rozšířenou působností	55
4.5	Důvod ochrany památných stromů.....	58
4.6	Možnost přístupu k památným stromům.....	58
4.7	Značení památných stromů v zájmovém území	59
4.8	Stáří stromů v zájmovém území	60
4.9	Výskyt památných stromů na druhu pozemků	61
4.10	Zdravotní stav památných stromů v zájmovém území.....	61
4.11	Poslední aktualizace dat v databázi památných stromů	63
4.12	Provedené zásahy u památných stromů.....	64
4.13	Přehled nejvýraznějších hodnot památných stromů	65
4.14	Porovnání objektů, zjištěných údajů z terénního cvičení a překryv s jinými objekty v ÚSOP	65
4.15	Katalog památných stromů.....	67
4.15.1	Popis údajů zaznamenávaných v kartách památných stromů:	68
4.15.2	Seznam památných stromů v okrese Svitavy	70
4.15.3	Památný strom č. 1:.....	71
4.15.4	Památný strom č. 2:.....	73
4.15.5	Památný strom č. 3:.....	75
4.15.6	Památný strom č. 4:.....	77
4.15.7	Památný strom č. 5:.....	79
4.15.8	Památný strom č. 6:.....	81
4.15.9	Památný strom č. 7:.....	83
4.15.10	Památný strom č. 8:.....	85
4.15.11	Památný strom č. 9:.....	87
4.15.12	Památný strom č. 10:.....	89
4.15.13	Památný strom č. 11:.....	91
4.15.14	Památný strom č. 12:.....	93
4.15.15	Památný strom č. 13:.....	95
4.15.16	Památný strom č. 14:.....	97
4.15.17	Památný strom č. 15:.....	99
4.15.18	Památný strom č. 16:.....	101
4.15.19	Památný strom č. 17:.....	103
4.15.20	Památný strom č. 18:.....	105
4.15.21	Památný strom č. 19:.....	107
4.15.22	Památný strom č. 20:.....	109
4.15.23	Památný strom č. 21:.....	111

4.15.24 Památný strom č. 22:.....	113
4.15.25 Památný strom č. 23:.....	115
4.15.26 Památný strom č. 24:.....	117
4.15.27 Památný strom č. 25:.....	119
4.15.28 Památný strom č. 26:.....	121
4.15.29 Památný strom č. 27:.....	123
4.15.30 Památný strom č. 28:.....	125
4.15.31 Památný strom č. 29:.....	127
4.15.32 Památný strom č. 30:.....	129
4.15.33 Památný strom č. 31:.....	131
4.15.34 Památný strom č. 32:.....	133
4.15.35 Památný strom č. 33:.....	135
4.15.36 Památný strom č. 34:.....	137
4.15.37 Památný strom č. 35:.....	139
4.15.38 Památný strom č. 36:.....	141
4.16 Návrh na vyhlášení nového památného stromu	143
5 Diskuze	149
6 Závěr.....	152
7 Seznam použitých zdrojů.....	153
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů	160

Seznam použitých zkratek

ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí České republiky
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody České republiky
CHKO Žďárské vrchy	Chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy
NPR	Národní přírodní rezervace
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace
EVL	Evropsky významná lokalita
CHPV	Chráněný přírodní výtvar
CHPP	Chráněná přírodní památka
OPR	Obec s rozšířenou působností
II. VM	II. Vojenské mapování
MěÚ	Městský úřad
č.	číslo
tab.	tabulka
Sb.	sbírka zákonů

1 Úvod

„Mějme stromy v úctě – každým svým dechem očišťují a obohacují náš svět.“

(Otto František Babler)

Pohledem do krajiny České republiky zjistíme, že je velmi pestrá. Nachází se zde spousta polí, lesů, rybníků a řek. Tu a tam stojí malebné vesničky a osady, které jsou do přírody vsazeny takovým způsobem, že s ní takřka splývají. Pak jsou zde ale nekonečné průmyslové zóny, rozlehlé aglomerace a stále více přibývajících liniové stavby, které ukusují z naší země obrovská území a příroda pomalu, ale jistě ustupuje modernímu světu.

Dominantou přírodní krajiny jsou stromy, které nás obklopují v různých podobách téměř všude a nelze je přehlédnout. Stromy musejí brát život takový jaký je. Pokud semeno opustí strom, může jeho lokaci změnit pouze vítr nebo živočišný transport. Když pak na jaře vzejde, jsou kostky vrženy. Od tohoto okamžiku je semenáček navždy vázán na daný kousíček země (Wohlleben, 2016). I přes tento prvotní hendikep se z malých semenáčků stanou dospělí jedinci. Opravdovými mohykány mezi stromy jsou pak stromy památné, které jsou z nějakého důvodu chráněny. Nejčastěji pro své stáří, vzrůst a historický odkaz. *„Rostou tady stromy, jako všude jinde a mezi nimi několik, které můžeme nazvat památnými. Mají svou historii, historii zajímavou, třeba bychom ji ani nečekali. Protože tu však žili a žijí lidé a stromy je provázejí po jejich celý život, dokonce po život několika lidských generací - tak i stromy mají své příběhy. Jenže jejich příběhy nejsou vždycky stejně známé – je to jako se vším, co je v okolí lidí. Něco je oslavováno, jiné upadlo do zapomnění.“* (Hrušková, 2001).

O takovéto stromy, a nejen o ně, je třeba důkladně pečovat, protože bez stromů žít nemůžeme. Stromy plní řadu funkcí, které mají zásadní vliv na naše zdraví. Jedno staré pořekadlo zní *„Zasad' strom, zplod' syna, postav dům“*. A třeba právě před mnoha lety někdo toto pořekadlo dodržel a nyní stojíme před stromem, který nás ohromuje svou velikostí. Stromy zde byly dříve než lidstvo samo. Odjakživa byly zdrojem potravy. Bez stromů by si pračlověk nevyrobil oštěp k lovu, nikdy by nepoznal oheň, bez lodí by jsme nemohli objevovat svět. V neposlední řadě nám dřevo ze stromů poskytuje ochranu a střechu nad hlavou, ale i možnost pobavení se v podobě hraček a hudebních nástrojů. Dnes v době klimatických změn a chřadnutí lesů, kdy se po

silnicích prohánějí nákladní auta plná dřevní hmoty, je jejich ochrana ještě důležitější. Naštěstí existuje řada spolků a organizací, které se touto problematikou zabývají a ochrana památných stromů je pevně zakotvena v legislativě.

Proto, aby tyto přírodní krásy vydržely co nejdéle, a mohly je s velkou pokorou obdivovat i následující generace, je neustále potřeba lidem a našim dětem připomínat, že stromy jsou pro život potřebné a pěstovat v nich nejen lásku k přírodě, ale i ke stromům samotným.

2 Cíle práce

Cílem diplomové práce je evidence a vyhodnocení památných stromů a dalších významných stromů v zájmovém území. Součástí práce je popsání vývoje historie ochrany stromů v minulosti, až po současnou ochranu památných stromů. Výstupem získaných dat bude ucelený katalog těchto stromů, obsahující jejich základní popis, vyhodnocení z pohledu krajinářského, urbanistického a historického s využitím vybraných historických map a jejich fotografická dokumentace. Vzniklý katalog tak může být využit pro tvorbu lokální turistické publikace či mobilní aplikace a přispět k regionálnímu rozvoji.

Dílčím cílem pak je vyhledání nového vhodného objektu pro vyhlášení v kategorii památný strom.

1 Literární rešerše

1.1 Co je to strom?

Začneme-li samotným pojmem „*strom*“ zjistíme, že toto české slovo vzniklo odvozením od slova strmět (něco, co strmí do výšky), které pochází z praslovanského *stromъ, od *strъmъ, pravděpodobně z protoindoevropského *ter-, *ster- ("tvrdý") (Rejsek, 2015).

Definovat pojem strom, latinsky *arbor*, není vůbec jednoduché. Na planetě Zemi, která je stará přibližně 5 miliard let, se stromy prvně objevily již před 370 mil. lety, a to v prvohorní periodě devonu (Bláha et al., 2008). Stromy jsou zde s námi tedy mnoho milionů let a definic, které se snaží je popsat, je celá řada. Všeobecně lze říci, že se jedná o dlouhověkovou rostlinu s dřevnatým stonkem či stonky, nazývanými kmen (*struncus*), který je alespoň ve spodní části přímý, většinou nerozvětvený, a který v horní části přechází do rozvětvené koruny (*corona*). Nicméně se v přírodě vyskytuje řada přechodů, kdy i jedinci stejného druhu se mohou výrazně lišit, především v závislosti na podmínkách vývoje (Větvička, 1999). Takový obyčejný smrk horský dorůstá v údolí do výšky 30 - 50 m, ale na horách je vlivem drsných horských podmínek odsouzen k trpasličímu vzrůstu.

Hrušková (1995) stromy dělí podle výšky do několika stupňů, a to na velmi vysoké stromy (nad 50 metrů), vysoké stromy (30 - 50 m), střední (8 - 30 m), nízké (2 - 8 m), trpasličí (0,8 - 2 m) a zakrslé (pod 0,8 m).

Stromy se dožívají vysokého věku, a to stovek až tisíců let. Jsou tedy němými svědky času, živé organismy, které přežívají z dob pro nás lidi dávno minulých. Pamatují přírodu, která vypadala jinak než dnes, kdy se okolo pohybovala jiná zvířata a složení vody a vzduchu bylo jiné. O těchto skutečnostech nám stromy vyprávějí prostřednictvím svých letokruhů, což je takový živý kalendář, ze kterého se dá vyčíst řada informací o tom v jakých podmínkách strom žil. Jeden letokruh se rovná jednomu roku života stromu, někdy je širší, někdy užší, v závislosti na tom, jaké podmínky v daný rok panovaly (Větvička, 2005). Letokruhy jsou největším skrytým tajemstvím každého stromu. Stromy jsou tedy nepostradatelnou součástí světa okolo nás. Přežily války, viděly radost i smutek mnoha generací, poznaly moudrost předků a při změnách v krajině zůstaly neměnnými.

1.2 Strom jako fenomén

Rozhlédneme-li se pozorně okolo sebe, nemůžeme si jich nevšimnout. Denně míváme staré stromy, které u nás vzbuzují vážnost a respekt. Dotvářejí krajinu, majestátně stojí u domů, na návších, u pomníků, kapliček a kostelů, jsou součástí poutních míst, hřbitovů, parků, zahrad, vesnic a měst. Život takového stromu nápadně připomíná i bytí člověka. Stromy jsou tu s ním již od pradávných dob a poskytovaly mu mnoho užitečného k jeho životu (Němec et al., 2003).

Lidé mohutné a staré stromy považovali vždy za něco mocného, nedotknutelného a posvátného. Vytvořili si k nim blízký, až posvátný vztah, jelikož věřili v jejich sílu. Stromy je prakticky doprovázeli od kolébky až do hrobu, proto je chránili a uctívali. Již od pradávných dob jsou staré stromy uctívány jako symboly kultu a života. Slované své blízké často pohřbívali v blízkosti stromů, jelikož věřili, že jejich duše do stromu vstoupí a tak zůstanou poblíž svých blízkých. Dodnes se v některých kulturách zachoval zvyk vysadit strom při narození dítěte (Maršálková, 2018). Poškodit takovýto strom znamenalo rozhněvat si samotného boha nebo božstvo (Hrušková et al., 2017). Lidé věřili, že ve stromech mají jistotu a oporu. Mnohé národy stromům přisuzovali i duši. Např. Indiáni ji nazývali stínem stromu, Afričané pokácení palmy považovali za stejný zločin, jako vraždu matky (Němec et al., 2003).

Kult stromu se promítá v mnoha národech a kulturách, kdy každý národ preferoval jiný strom. U Keltů se jednalo o duby, jabloně, tisy a buky. Germáni uctívali duby, jasany a hlohy, Slované duby, lípy, břízy, javory, jasany a vrby. U muslimů se jedná např. o olivovníky, palmy a vinnou révu. Pro nás, pro český národ je nejdůležitějším stromem lípa, která v dobách národního obrození byla symbolem Slovanů a později se stala českým národním stromem (Hrušková, 1986).

Nejčastěji zmiňovanými stromy v legendách napříč kulturami je strom života a strom poznání. Stopy stromu života sahají až do doby paleolitické, který se postupně stal součástí filozofie většiny starověkých kultur. V podstatě je strom života obrazem celého vesmíru, který vyjadřuje představu, že vše se vším souvisí. Jeho větve dosahují až k nebi, bodu, hvězdám a planetám, naopak kořeny sahají do podsvětí a tvoří vchod do země mrtvých. Tento Strom života roste a propojuje tři světy, je ženským symbolem, který představuje zdroj potravy a zároveň i symbolem mužské plodnosti (Farmer-Knowlesová, 2011). V severské mytologii je popisován světový strom Yggdrasil, který

taktéž spojuje tři světy. Jedná se o podsvětí a svět lidí – Asgard a svět bohů Valhalla (Philpot, 1897). Strom poznání je např. v biblickém podání jabloň, která symbolizuje pokušení Evy, která přes boží zákaz utrhla jablko (Hageneder, 2006). Staří Babyloňané strom poznání nazývali stromem pravdy a věřili, že společně se stromem života hlídá východní bránu do nebe (Altman, 2002).

„Během stovek, ba tisíce let, kdy stromy a lidé žijí pospolu, se stromy staly pro lidi také příkladem hodnot, kterých si slušní lidé váží – např. schopnost stát zpříma a nepoklonkovat, být druhým užitečný, umět v dobrém působit na okolí, mít schopnost léčit. Ale nejvíc ze všeho obdivovali na stromech, a vlastě na rostlinách vůbec to, po čem člověk nikdy nepřestane toužit: zázračnou životní sílu, tajemství každoročního probuzení k životu, ale i obdivuhodnou plodnost“ (Hrušková et al., 2017).

Živá moudrost stromů nás učí, že všichni společně putujeme cykly života, proto je důležité si fenomén stromů neustále připomínat a vnímat jejich potřebu okolo nás.

1.3 Pojem památný strom

Chadt – Ševětínský (1913) popisuje staré a památné stromy jako velikány, které jsou němými svědky dávné minulosti, vyznačující se především vysokým stářím. K jednomu se pojí zmínky v pamětních knihách a historických spisech. K druhým se pojí různé pověsti v lidovém pojetí. Další jsou spojovány s různými jmény historie. Mnohé stojí u bývalých zemských stezek, kapliček, křížů a stavení. Nezřídka na nich bývají zavěšeny obrázky svatých (Hrušková et al., 2003).

Památné stromy patří mezi významné prvky kulturní krajiny, které tvoří součást vegetačního pokryvu krajiny. Památné stromy mohou taktéž z pohledu ochrany krajiny tvořit významné krajinné prvky, nebo jejich součásti. Památné stromy současně plní všechny obecné funkce krajinné zeleně: ekologickou, zdravotně rekreační, stabilizační a estetickou (Sklenička, 2003). Vzhledem ke specifickému poslání památných stromů je zvýrazněna jejich funkce krajino tvorná (významné krajinné dominanty), estetická (působení mohutnosti vzrůstu, dlouhověkosti, malebnosti kmene, koruny, habitu) a historická (váže se k nim historická událost nebo pověst, činnost významné osoby apod.). Krajinné dominanty památných stromů netvoří jen solitérní stromy, ale často i jejich skupiny a stromořadí. Mezi nejznámější můžeme řadit stromořadí lemující silnici mezi Lednicí a Valticemi nebo lipové stromořadí Rohanka u Sychrova (Němec et al., 2003). Nelze ani opomenout jejich

význam v orientaci v krajině, často tvořily tzv. hraniční stromy, resp. stromy „výjimečné služby“, které byly vysazovány na hranice pozemků či panství. Do stromů byla následně vyřezávána hraniční znamení. Taktéž docházelo k vysazování stromů volně v polích, které měly usnadnit orientaci v terénu pocestným za nepříznivého počasí, které jim už z dálky ukazovaly cestu. Je historickou ironií, že někde jsou takové stromy v lidovém podání nazývány pašeráckými. Právě pašeráci nosili své zboží za tmy a nepohody, aby je nikdo neviděl, kdy stromy jim tvořili orientační bod v přírodě (Hrušková, 2005).

Nejvíce starých stromů se dochovalo poblíž kostelů a hřbitovů, okolo božích muk, starých soch a křížků, na návších, na rozcestích, nebo na hrázích rybníků. Častým výskytem starých stromů jsou i hospodářské usedlosti, kde se stromy vysazovali na počest nějaké významné události. Nelze si nevšimnout, že se v drtivé většině jedná o stromy listnaté. Nejpravděpodobnějším důvodem, proč naši předkové sázeli u svých obydlí stromy listnaté, je jejich větší odolnost proti povětrnostním podmínkám a také přívětivější a radostnější vzhled oproti jehličnanům (Procházka, 1926).

Obecně si lze tedy pod pojmem památný strom představit strom, který je něčím výjimečný, např. svým mimořádným vzrůstem, stářím, mající zvláštní celkový vzhled. V krajině představují významnou dominantu, kterou významně přispívají ke krajinnému rázu. Památné stromy často připomínají historické události nebo jsou spojeny s pověstmi a bájemi, v neposlední řadě doprovázejí nějakou kulturní památku v podobě kaplí, božích muk či studánek (Rudl, 2015).

Pojem památný strom je taxativně vymezen v zákoně č. 114/1992 Sb. České národní rady o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších změn (dále jen „zákon č. 114/1992 Sb.“) a to v § 46 odst. 1, kdy se za památné stromy považují „*Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí, lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za památné stromy*“.

Kolařík (2003) památné stromy dělí podle věku do třech kategorií:

- I. kategorie – památné stromy kmetského věku (400 a více let),
- II. kategorie – památné stromy zralého věku (200 až 400 let),
- III. kategorie – památné stromy – čekatelé (mladšího věku).

O stromy I. kategorie je nutno pečovat takovým způsobem, aby se co nejdéle dochovaly. O stromy II. kategorie je třeba se starat co nejintenzivněji, aby byly co

nejpůsobivější. O stromy III. kategorie je třeba pečovat způsobem takovým, aby se dožily plného rozvoje a posléze dosáhly kmetského věku (Reš, 1998).

Památné stromy lze rozdělit i podle jejich struktury. Reš (1998) památné stromy podle struktury dělí na:

- jednotlivé stromy,
- skupinu stromů,
- aleje (jednořadé nebo víceřadé tzv. stromořadí),
- porosty.

1.4 Význam památných stromů

Nejčastější význam památných stromů je zpravidla spojen s „*dřevinou nesoucí určitě poselství, připomínající důležitou událost či skutečnost, vážící se ke stromu nebo místu, na němž dřevina roste*“. Mohou to být též jedinci nápadné svou velikostí, krajinné dominanty či zvláštní dendrologické taxony. Nejčastěji jde tedy o význam kulturně – historický, krajino tvorný a ekologický (Rudl, 2016).

Dle Rudla (2016) lze význam památných stromů podrobněji hodnotit z následujících hledisek:

- historický – jedná se o strom, který byl vysazen při zvláštní příležitosti, která souvisí s významnou událostí či osobou, která strom vysadila, nebo byl strom vysazen za účelem připomenutí určitého místa,
- etnografický a mytologický – jedná se o strom, který se vztahuje k místním událostem, pověstem nebo příběhům,
- geografický a krajino tvorný – jedná se o strom sloužící k orientaci v terénu jako orientační bod, dominanta krajiny.
- ekologický – jedná se o nepostradatelné stromy v ekosystému, které přispívají k vývoji jiných druhů,
- dendrologický – stromy významné svou neobvyklostí, např. vysokým věkem, nadměrným vzrůstem, jsou ukázkovými exempláři,
- rekreační – jedná se o stromy, které nám se svým bezprostředním okolím poskytují místo k odpočinku a rekreaci. Často se jedná o stromy, které jsou vyhledávaným turistickým cílem.

Jednou z nejdůležitějších funkcí památných stromů je funkce krajinyotvorná, jelikož takovéto stromy vytvářejí významné krajinné dominanty s velkým estetickým dopadem (Reš, 1998). Kupka (2010) dále uvádí, že mezi základní prvky (jevy), podle nichž můžeme hodnotit krajinný ráz, patří voda a zelené rostliny, vysoké stromy a skupiny stromů, dále orientační body, vyhlídky, otevřená prostranství apod.

Reš (1998) památné stromy dále dělí podle jejich struktury do čtyř základních kategorií a to na solitéry, skupiny stromů, liniové výsadby a výjimečné porosty. Každá skupina má pro krajinu odlišný význam. Solitéry v krajině fungují jako bod, což je jeden ze základních prvků krajinné kompozice, od kterého se často celá kompozice odvíjí. Výrazné body, dominanty jsou těžištěm celého celku, který je kolem nich uspořádán. Jednotlivé body jsou vzájemně spojovány liniemi, které dotvářejí vztahy v kompozici a prostorovou souvislost (Kulišťáková et al., 2011). Stromořadí či aleje tvoří nepřehlédnutelný přínos v utváření a formování krajiny. V krajině jsou nepřehlédnutelné, atraktivnost jednotlivých stromů je zvýrazněna jejich počtem a uspořádáním (Hrušková et Větvička, 2012). Stromořadí a aleje tvoří v krajině významový tvar. Z estetického a kulturně historického pohledu se jedná o urbanistický počin. Lineární uspořádání stromořadí a alejí, ale také jejich přirozené stárnutí a vyžívání stromů, vzájemné prorůstání jejich korun zdůrazňuje jejich krásu, vznešenost, kontrast a celkovou harmonii. Během času se stromořadí a aleje staly speciálními významovými znaky, které mají jasné a záměrné estetické, kultovní, náboženské nebo hospodářské funkce v krajině. Tyto významy se většinou prolínají a doplňují, tzn., že například stromořadí a aleje vysazované s hospodářským záměrem plní zároveň estetické a prostoro-tvorné funkce. Mnohá stromořadí a aleje, v některých případech i celé systémy alejí, měly primárně funkci estetickou, ale zároveň plnily i důležité užitkové funkce. Mnohdy sloužily ke zpevnování cest a podloží, břehů vodních kanálů, zároveň zlepšovaly mikroklima, fungovaly jako větrolamy, stínily komunikace a tím zpříjemňovaly cestování v otevřené krajině, pohlcovaly hluk, snižovaly prašnost a okysličovaly prostředí. Stromořadí a aleje jsou nepostradatelnými dominantami s charakteristickými znaky zahradně krajinářského umění a urbanismu, dotváří či dokonce stanovují obrazy konkrétních krajin. V kulturní krajině jsou základními krajinyotvornými prvky (Hendrych, 2015).

Na význam památných stromů v krajině lze nahlížet i z pohledu jejich začlenění. Reš (1998) památné stromy podle začlenění v krajině dělí na stromy vyskytující se ve

volné krajině, v sídelních útvarech, dřeviny břehových porostů, dřeviny izolačních pásů, rekultivovaných ploch a větrolamů.

Staré a památné stromy jsou důležitými, významnými prvky kulturní krajiny, a to jak z hlediska estetického, tak i z hlediska ekologického. Každý vzrostlý strom slouží jako biotop, součást ekosystému krajiny, zároveň poskytuje domov a často i potravu mnoha vzájemně na sebe navázaných organismů. Staré stromy slouží jako doklad soužití lidí s přírodou, s krajinou (Vondráček, 2008).

1.4.1 Den stromů ve světě

K uctění stromů je na celém světě pořádána řada slavností. Jedním s nejrozšířenějších svátků je „*Den stromů*“, který se slaví ve více než 40 zemích světa. První zdokumentovaný svátek sázení stromů je ze španělské vesnice Mondoñedo pocházející z roku 1569. Přesněji dne 04. února 1569 v místě nazývaném „Alameda de los Remedios“, které složilo jako léčebna dýchacího ústrojí, inicioval místní radní Luís de Luaces první evropský festival stromů a to pod přísnými pravidly, jelikož ten, kdo nevysadí tři stromy bude pokutován (© minube.com, 2007) V malé španělské obci Villanueva de la Sierra se konal první „*Den stromů*“ novodobé historie. Sázení stromů jako svátek inicioval v roce 1805 místní kněz s nadšenou podporou všech občanů (© denstromu.cz, 2021).

Nápad slavit „*Den stromů*“ také dostal v předminulém století muž jménem J. Sterling Morton, pocházející z Detroitu. Město Detroit se nachází v americkém státě Nebraska, který byl však před 150 lety popisován jako místo „bez stromů“, což je v porovnání s dnešním stavem až neuvěřitelné. První osadníci v polovině 19. století skutečně na území Nebrasky našli jen sporou vegetaci. S tímto stavem se nechtěl smířit právě J. Sterling Morton a tak začal podporovat svou ženu v pěstování stromů, keřů a květin okolo domu. Myšlenka oslavy Dne stromů se pak rychle rozšířila do celých Spojených států a později i na další kontinenty. Datum oslav Dne stromů se různě liší podle klimatických podmínek a toho, kdy se dají stromy vysazovat (© nadacepartnerstvi.cz, 2022).

1.4.2 Den stromů v České republice

Do Čech přivedly myšlenku oslavy zelených velikánů okrašlovací spolky. První masové slavnosti proběhly v roce 1906. Světové války a komunistická nadvláda

prerušily oslavy až do počátku nového tisíciletí. S myšlenkou na oprášení tradice přišel popularizátor stromů Václav Větvíčka z Botanické zahrady a dřevosochař Martin Patříčný, autor putovní ceny pro vítěze Evropského stromu roku (© nadacepartnerstvi.cz, 2022). Datum oslavy bylo stanoveno na 20.10.2000 a to z několika důvodů. Předně se jedná o vhodný termín, kdy je možné v mnoha lokalitách České republiky stromy vysazovat. Podzim je také časem, kdy jsou stromy nejkrásnější a hrají všemi barvami. Tradice „Dne stromů“ se v České republice, podobně jako v dalších více než 40 zemích světa, ujala a stromy se 20. října slavnostně a společně vysazují na mnoha místech nejrůznějšími ochrannými spolky, školami i jednotlivci. Brněnská nadace Partnerství myšlenku oslav „Dne stromů“ ještě rozvinula a na tento den již tradičně vyhláší výsledky celostátní ankety Strom roku. Stromem roku 2021 se stala Zpívající Lukasova lípa, která se nachází v obci Telecí, okr. Svitavy (© stromroku.cz, 2022) a v této práci je Zpívající Lukasova lípa vedena pod č. 20 v katalogu památných stromů. V roce 2022 21. ročník ankety Strom roku ovládla Hrušeň hnilička ze Středočeského kraje (© stromroku.cz, 2023).

Lukasova zpívající lípa je obdivuhodný památný strom, jeden z nejmohutnějších u nás. Pověst vypravuje, že na konci 17. století se v její dutině ukryl místní hospodář, který zde prepisoval zakázané knihy a písně a při tom si je prozpěvoval, aby si lépe vzpomněl sem tam na zapomenuté slovo. Znělo to, jako kdyby zpíval přímo sám strom (Hrušková et Turek, 1995). Pod lípou také sedával Alois Jirásek nebo Tereza Nováková a její příběh měl v plánu zhudebnit Bohuslav Martinů (© stromroku.cz, 2022).

V roce 2019 Nadace Partnerství přišla s iniciativou „Sázíme budoucnost“, která propojuje všechny, kdo chtějí sázet stromy. Jejich cílem je do roku 2025 vysadit v České republice 10 milionů stromů mimo les. Ke dni 26.02.2023 bylo vysazeno více jak 3,7 milionu stromů a jejich počet neustále stoupá (© sazimebudoucnost.cz, 2023).

1.5 Právní aspekty ochrany památných stromů

1.5.1 Ochrana stromů v minulosti

Zmínky o posvátných stromech a alejí sahají do dávné minulosti. Již v dávné době lidé uctívali a chránili staré stromy jako symboly kultu. Kosmas se ve své Kronice zmiňuje o knížeti Břetislavu Mladším, „*který rozlícen jsa velikou horlivostí pro křesťanské náboženství, vyhnal ze země všechny čaroděje, hadače a věštce, rovněž*

dal pokácet a spálit i háje nebo stromy, které na mnohých místech prostý lid ctil“ (Němec et al., 2003).

Ochrana stromů ve středověku se rozvinula s péčí o lesy. Jedním z nejstarších dochovaných právních dokumentů je „*Právo českého knížete Konráda Oty*“ pocházející přibližně z roku 1189. Tento předpis stanovoval nejenom způsoby hospodaření v lesích, ale i tresty za jejich poškozování. Taktéž v „*Městském právu jihlavském*“ či „*Knize starého pána z Rosenberka*“ pocházející z roku 1360 najdeme tresty za neoprávněné porážení stromů (Chadt – Ševětínský, 1913).

Karlem IV. byl roku 1348 vydán návrh *Majestas Carolinas*, který se zabýval nejenom ochranou lesů. Kapitola č. 50 je věnována ochraně lesů a stromů, která popisovala podmínky, za kterých se stromy mohou kácet, o náhradní výsadbě, ale i o přísných trestech při porušení tohoto nařízení. (Pušová, 1996). V kapitole 50 je uvedeno: *"Lesuov našich divné z zemí i také krásné shromažďenie netoliko bychom je chtěli rozptýliti, ale také snažnú stráží ode všeho rúbánie, lečbychom co komu zvláště dopustili, zachovati mienime a nepoškrvněné věčně je míti chtiec, prikazujem."* V roce 1355 byl *Majestas Carolinas* na nátlak svatováclavského sněmu Karlem IV. odvolán (Němec et al., 2003).

Dalším ze zajímavých dokladů týkající se historické ochrany stromů se dochoval v Praze a týkal se lipového stromořadí. Toto stromořadí skládající se z lip a vrby bylo vysázeno mezi Pražským hradem a Královskou oborou v Bubenči. Lípy a vrby byly později nahrazeny jírovci, s nichž se někteří jedinci zachovaly dodnes. Stromořadí bylo chráněno císařským reskriptem: *„Jeho císařské a královské Milosti bylo s nelibostí vyslechnouti zprávu, že lipové stromořadí u Bubenče není bezpečno před všelijakou čeládkou a venkovany tam tudy jezdicími, aneb jinými lidmi, kteří lípy kazí a ohaví. Z té příčiny J. M. Císařská reskriptem vydaným ve Vídni dne 9. července 1714 nám poručila, aby se k takovým škůdcům přikračovalo přísnými tresty, i utětím ruky. O tom jsme my ohlášení učinily patentem ze dne 24. července tohoto roku. Poněvadž nyní opět se přichází, že lidé taková stromořadí kazí, zapovíme znova tímto listem, aby nikdo na stromech škody nečinil, ale každý pod trestem svrchu psaným, pychu se zdržel. Dáno na zámku Pražském dne 6. srpna 1725.“* Zřejmě je tento dokument jednou z nejstarších známých vyhlášek na ochranu památného stromořadí (Reš, 1998).

V roce 1754 byl Marií Terezií vydán dokument *"Řád lesní"*. Ačkoliv to nebyl první vydaný lesní řád té doby, jednalo se tehdy o velmi pokrokový a důkladný předpis

na ochranu a hospodaření v lesích, který např. ukládal povinnost obnovit les po jeho vykácení a také stanovil nutnost vytěžené dřevo přírodním způsobem zpracovat (Reš et Šůrová, 2008).

Historie památných stromů na přelomu 19. a 20. století je u nás úzce spjata se vznikem a působením okrašlovacích spolků. Dne 30. října 1904 v Praze vzniká Svaz českých okrašlovacích spolků v Království českém se sídlem v Praze. V roce 1905 je spolek přejmenován na Svaz českých spolků okrašlovacích v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (Reš, 1998). V jeho stanovách je dbáno na péči o přírodní památky a v popředí zájmu stojí památné stromy jako významné prvky ve městech, na vesnicích i ve volné krajině (Pušová, 1996). V roce 1899 publikoval Jan Evangelista Chadt Ševětínský první seznam památných stromů v Čechách a jako první věkovité, významné stromy nazval památnými (Reš et Štěrba, 2010).

V letech 1918 - 1922 publikoval Rudolf Maximovič, první referent pro ochranu přírody ministerstva školství a národní osvěty, soupis významných stromů, alejí, porostů a keřů hejtmanství čáslavského. V tomto období vycházela ochrana stromů z vůle samotných vlastníků. Od roku 1920 bylo možno k ochraně památných stromů využít takzvaného přidělového zákona č. 81 (§20) (Reš, 1998). V revizi památných stromů v roce 1940 pokračuje Svaz pro okrašlování a ochranu domoviny v republice Československé, a to zpracováním soupisu Našich starých a památných stromů (Němec et al., 2003).

Za druhé světové války přešla ochrana přírody na Ministerstvo zemědělství a lesnictví a vzhledem k válečné situaci nebyly vhodné podmínky pro další rozvoj (Pušová, 1996). Přelomem v ochraně stromů bylo přijetí zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Památné stromy byly vyhlášovány jako chráněné přírodní výtvořy (dále jen „CHPV“) nebo chráněné přírodní památky (dále jen „CHPP“). Soupisy prováděla tehdejší Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody. Bohužel nedošlo v tomto zákoně ke stanovení jednotlivé metodiky pro vyhlášení, a proto jsou záznamy z této doby značně nejednotné. I přes tento nedostatek se staly zdrojem informací o dříve vyhlášených památných stromech pro ústřední seznam ochrany přírody (Reš, 1998).

V roce 1980 byla vydána vyhláška Ministerstva kultury o ochraně významných stromů č. 142/1980 Sb., která stanovovala podrobnosti o ochraně stromů rostoucích

mimo les, o postupu při výjimečném povolování jejich kácení a o způsobu využití dřevní hmoty z těchto stromů (Pušová, 1996).

V roce 1992 vešel v platnost zákon č. 114/1992 Sb., který definoval v ustanovení § 46 samostatnou kategorii památný strom a nově upravil kompetence orgánů ochrany přírody. Podrobnosti vyhlášení památných stromů upravila vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., a Metodický návod odboru ochrany přírody Ministerstva životního prostředí České republiky k vyhlášení památných stromů, jejich skupin a stromořadí (Reš, 1998).

1.5.2 Ochrana památných stromů v současnosti

Z předešlého textu je patrné, že ochrana stromů, především v době po druhé světové válce, byla nedostatečná a to především u dřevin rostoucích mimo les. Sice se již tehdy uvažovalo o estetické, historické a přírodní hodnotě stromů nebo-li dnešní terminologií o estetické a ekologické hodnotě. Rozdíl je ale oproti dnešku v obvodu kmene. Dnes se jedná již o obvod 80 cm, od kterého je třeba žádat o povolení. V dobách minulých se ochrana vztahovala na stromy až při obvodu nad 125 cm.

Přesto takovéto dřeviny byly považovány spíše za překážku při zemědělském obdělávání pozemků. Moldan (1990) uvádí, že: „*v období socialistické kolektivizace zmizelo z krajiny na 4000 km stromořadí a v průměrném katastrálním území se odstraňovalo 350 – 400 vzrostlých stromů*“. Ještě počátkem 80. let. 20. století byl Výzkumným ústavem pro zúrodnění zemědělských půd řešen problém zajištění plynulého obhospodařování pozemků. Za překážky v plynulém obdělávání půd byly považovány mimo jiné i jednotlivé dřeviny, skupiny stromů a keřů. Jednalo se tedy o krajinné prvky, dnes v krajině chráněné pro jejich krajinnotvorný, estetický i ekologický význam. Až s dramatickým poklesem biodiverzity a narušením ekologické stability zemědělské krajiny ve 2. polovině 80. let byla dosavadní praxe shledána neudržitelnou. Ochrana dřevin rostoucích mimo les se stala nedílnou součástí legislativy až v roce 1992, kdy byla jmenovitě zakotvena v zákoně č. 114/1992 Sb. (Lipský, 2015)

V současné době je tedy základním právním předpisem, týkající se ochrany památných stromů zákon č. 114/1992 Sb., a na tento zákon navazující prováděcí předpisy – vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení

zákona č. 114/1992 Sb., a vyhláška č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech o vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

Předmětným zákonem č. 114/1992 Sb. je k památným stromům a jejich ochranným pásmům věnován § 46.

Odst. 2 je věnován jejich ochraně, kdy: *„Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji; jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil“.*

V odst. 2 je také definováno ochranné pásmo památného stromu, které je vymezováno následujícím způsobem: *„Je-li třeba památné stromy zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí, vymezí pro ně orgán ochrany přírody, který je vyhlásil, ochranné pásmo, ve kterém lze stanovené činnosti a zásahy provádět jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud tak neučiní, má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost, například výstavba, terénní úpravy, odvodňování, chemizace“.*

Odst. 4 je věnován možnosti zrušení ochrany památného stromu způsobem: *„Zrušit ochranu památného stromu může orgán ochrany přírody jen z důvodu, pro který lze udělit výjimku dle § 56“.* Dalším důvodem pro zrušení památného stromu může být zánik důvodu ochrany např. odumření stromu, rozsáhlé poškození nebo nepovolené odstranění stromu.

K vyhlášení památného stromu lze postupovat taktéž podle § 39, ve kterém je zakotvena možnost smluvní ochrany, která spočívá ve smluvním vztahu mezi vlastníkem dotčeného pozemku a příslušným orgánem ochrany krajiny. Smlouva musí obsahovat zejména:

- a) *vymezení ochranných podmínek chráněného území nebo památného stromu,*
- b) *způsob péče o chráněné území nebo strom.*

Takto zřízená ochrana je na základě smlouvy vázána k pozemku formou věcného břemene, které je na základě požadavku příslušného orgánu ochrany přírody zapsáno v katastru nemovitosti. Strom smluvně vyhlášený za památný musí mít parametry odpovídající památnému stromu. Smluvně označený památný strom je zakázáno poškozovat.

Část osmá zákona č. 114/1992 Sb. je věnována odpovědnosti na úseku ochrany přírody, kdy v § 86 jsou stanoveny podmínky odstranění následků nesprávných zásahů. V tomto paragrafovém znění odst. 1 je definováno, že: „*Kdo poškodí, zničí nebo nedovoleně změní části přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona, je povinen navrátit ji do původního stavu, pokud je to možné a účelné. O možnosti uvedení do původního stavu rozhoduje orgán ochrany přírody*“. Jestliže uvedení do původního stavu není možné a účelné, může orgán ochrany přírody uložit povinnému, aby provedl přiměřená náhradní opatření k nápravě, tedy kompenzoval, byť jen z části, následky nedovoleného jednání.

Následující §§ 87 a 88 jsou věnovány sankcím za přestupky fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob.

Vyhláška č. 45/2018 dále stanovuje pro oblast památných stromů podrobnosti o vedení Ústředního seznamu ochrany přírody, který zahrnuje soupis, popis, mapové podklady, právní a odbornou dokumentaci památných stromů a smluvně památných stromům s jejich ochrannými pásmy.

1.5.3 Ochrana stromů v zahraničí

V zahraničí je to s ochranou stromů různorodé. Obdobná zákonná úprava jako v České republice je aplikována na Slovensku, kde jsou staré stromy chráněny zákonem č. 543/2002 Z.z., o ochrane prírody a krajiny (© zakonypreludi.sk, 2023)

V Polské republice se nachází více jak 35 000 přírodních památek, které jsou z 95 % zastoupeny jednotlivými stromy (Grzywacz, 2011). Těmto stromům je pak poskytována obdobná ochrana jako u našich přírodních památek a to zákonem č. Dz.U. 2004 Nr 92, poz. 880, o ochronie przyrody (© nid.pl). Nejzásadnějším argumentem pro uznání stromu za „pomník przyrody“ je souhrnná stavba stromu, naměřený obvod kmene stromu ve výšce 130 cm nad zemí, ale i historický a ekologický zvláštní aspekt, lišící se především na druhu dřeviny (Pietrzak 2009).

Obdobou naší databáze ÚSOP je pak funkční a veřejně dostupný seznam stromů vedený ve Spolkové republice Německo, který je dostupný na webu baumkunde.de. Registr stromů je velice podobný databázi v České republice. Nalezneme zde oficiální soupis starověkých stromů, tzv. veteránů, přírodních památek a stromů pozoruhodných. Seznam je uspořádán jmenovitě a obsahuje souhrnné údaje o taxonu, jeho stáří, zemi a městě výskytu (© baumkunde.de, 2023).

Ve Velké Británii se na ochranu starých a letitých stromů nezaměřuje přímo speciální zákon. Existuje zde opět program pod názvem „Ancient Tre Inventory“, tedy jakýsi inventář starověkých stromů, který se zaměřuje na mapování nejstarších a nejvýznamnějších stromů ve Velké Británii. V současné době je zde evidováno více než 190 000 stromů (© ati.woodlandtrust.org.uk, 2023). Dále zde existuje lokální program pod názvem „Tree Protection Order“. Málokterý strom je však v tomto programu zahrnut. V případě, že je strom do tohoto programu zahrnut, je mu poskytnuta určitá ochrana. Místní stavební úřad bere jako trestný čin úmyslné poškození, prořezávání a ničení stromů (Comney et Butler, 2007).

Ve Spojených státech Amerických se staré stromy chrání dle zákona SB 1799 Heritage tree preservation act. Zákon Heritage Tree Act chrání staré stromy, jako jsou pobřežní sekvoje, obří sekvoje, portorfordský cedr, douglaska a další stálezelené a tvrdé dřeviny. Jeho ochrana se vztahuje na stromy, které splňují druhově specifické minimální průměry a byly vysazeny do roku 1850 (© forestsforever.org, 2023).

Schmied et Pollmann (2003) se zabývali studií o ochraně stromů v jednotlivých evropských městech. Do této studie bylo zařazeno 34 evropských aglomerací. Ze 34 měst, mělo zákonnou úpravu v oblasti ochrany stromů 25. Ve většině případů je ochrana stromu regulována pomocí obvodu nebo průměru kmene, přičemž někdy je kritériem, na kterém závisí ochrana stromu jeho výška. Ve všech 25 městech podléhá kácení chráněných stromů úřednímu povolení. V mnoha souvisejících zákonech jsou pak uvedeny zákazy týkající se stromů. Nejčastěji je zakázáno stromy kácet, poškozovat, upravovat je a podporovat jejich rozpad.

1.5.4 Evidence památných stromů

Evidence památných stromů je dle § 47 odst. 1, zákona č. 114/1992 Sb. s odkazem na § 42 odst. 1, 2 téhož zákona, evidována v Ústředním seznamu ochrany přírody (dále jen „ÚSOP“), jehož správcem je Ministerstvo životního prostředí České republiky (dále jen „MŽP ČR“), odborná databáze je poté vedena Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky (dále jen „AOPK ČR“) se sídlem v Praze (Reš et Štěrba, 2010). Provděcí vyhláškou MŽP ČR č. 45/2018 Sb. jsou následně upraveny způsoby a podmínky vedení ÚSOP.

Ústřední seznam obsahuje všechny základní údaje o památných stromech, jejich skupinách a stromořadích. Každý památný strom je v seznamu veden pod vlastním

názvem, je mu přiděleno unikátní číslo a ve vzniklé složce jsou dále ke každému památnému stromu uváděny další důležité popisné údaje, především topografické a jednotlivé charakteristiky daného objektu apod. (Němec et al., 2003).

Evidence památných stromů je vedena ve dvojí podobě, jednak je vedena papírovou formou – sbírka listin ÚSOP, kdy jsou do jednotlivých složek průběžně ukládány dokumenty ke každému evidovanému objektu. Listinné dokumenty jsou archivovány v archivu ÚSOP a dále elektronicky (digitální registr) v podobě veřejně dostupného registru ÚSOP, který je dostupný na webových stránkách drusop.nature.cz, kde jsou vedeny vybrané údaje jednotlivých objektů. Obě formy evidence, tedy sbírka listin a registr objektů jsou na sobě nezávislé a jsou vedeny samostatně a odděleně. Evidence taktéž obsahuje informace, o již zaniklých objektech. Údaje k těmto zaniklým objektům se trvale udržují, a to v obou formách evidence (Reš et Štěrba, 2010).

1.5.5 Vyhlášení památných stromů

Památné stromy, jejich skupiny a stromořadí, případně jejich ochranná pásma jsou vyhlášována na základě rozhodnutí příslušného orgánu ochrany přírody, ke kterému může podnět k prohlášení stromu za památný strom, podat jakýkoliv občan České republiky, občanského sdružení, dobrovolné organizace, školy apod., ve kterém je třeba uvést, o jakou dřevinu se jedná, kde se nachází a zdůvodnění návrhu. Návrhy je nejlépe podávat na příslušné úřady, v případě městských úřadů nejčastěji na odbory životního prostředí (© MMR, 2017). Příslušné orgány ochrany přírody k vyhlášení památných stromů jsou:

- pověřené obecní úřady a jím naroveň postavené úřady statutárních měst, Magistrát hl. m. Prahy,
- na území národních parků, chráněných krajinných oblastí a na území národních přírodních památek, národních přírodních rezervací a jejich ochranných páse správy národních parků a správy chráněných krajinných oblastí,
- na území chráněných přírodních rezervací, přírodních památek a jejich ochranných pásmech krajské úřady,
- na území vojenských újezdů újezdní úřady,

- na pozemcích, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu, mimo vojenské úřady, Ministerstvo životního prostředí České republiky (Reš et Štěrbá, 2010).

Jak je uvedeno výše, jsou památné stromy podle zákona č. 114/1992 Sb. oprávněny na základě rozhodnutí vyhlášovat příslušné orgány ochrany přírody. Samotnému vydání rozhodnutí předchází zahájení správního řízení se záměrem vyhlásit památný strom. Záměr na vyhlášení památného stromu projedná orgán ochrany přírody s vlastníky, případně nájemci pozemků, na kterých památné stromy rostou. Dále s majiteli pozemků, do kterých zasahuje určené ochranné pásmo památných stromů a obcemi či občanskými sdruženími, která se k řízení písemně přihlásí do 8 dnů od doby, kdy jim bylo oznámeno zahájení řízení. Současně musí být záměr projednán s dotčenými orgány státní správy, které se k záměru musí vyjádřit ve lhůtě do 30 dní.

Samotné rozhodnutí o vyhlášení památného stromu ve své výrokové části obsahuje základní údaje o vyhlášaném stromě, jeho přesné umístění, majiteli či nájemci pozemku, vymezení ochranného pásma. Rozhodnutí dále obsahuje odůvodnění výroku, ve kterém jsou uvedeny důvody vyhlášení památného stromu. V rozhodnutí se dále nachází vyhodnocení průběhu řízení a vypořádání se s případnými připomínkami a námitkami účastníků řízení. Součástí rozhodnutí je taktéž poučení o opravném prostředku a stanovení zákonných lhůt a stanovení orgánu, ke kterému se odvolání podává. V případě, že se žádný účastník ve lhůtě stanovené zákonem proti rozhodnutí neodvolá, nabývá rozhodnutí právní moci po uplynutí odvolací doby (Reš et Štěrbá, 2010). Vzor rozhodnutí o vyhlášení památného stromu je uveden v Metodice AOPK ČR – Památné stromy, a to v příloze č. IV.

1.5.6 Rušení ochrany památných stromů

Ochranu památných stromů lze taktéž zrušit. Podle zákona č. 114/1992 Sb., je oprávněn ke zrušení ochrany památných stromů orgán ochrany přírody, kterému přísluší památné stromy vyhlášovat. Zákon podle § 46 odst. 4 stanovuje že „*Zrušit ochranu památného stromu může orgán ochrany přírody jen z důvodu, pro který lze udělit výjimku dle § 56*“. Podle § 56 odst. 1 je důvodem k udělení výjimky ze zákazů památných stromů v případech, „*...kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody...*“. Výjimky ze zákazů se povolují na

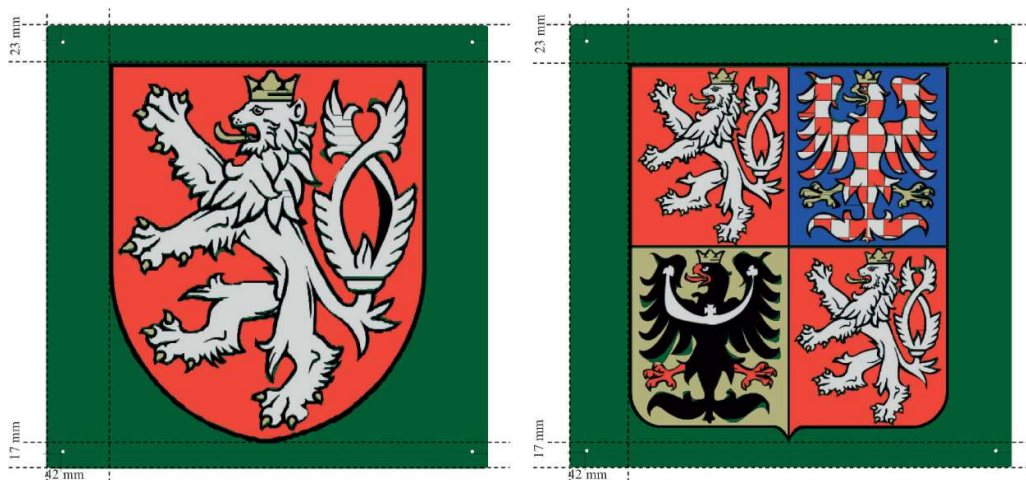
žádost toho, kdo zamýšlí uskutečnit škodlivý zásah orgánem ochrany přírody. Důkazní břemeno o existenci veřejného zájmu či existujícího zájmu ochrany přírody nese žadatel. Výjimky se udělují např. pro potřeby ošetření památného stromu nebo při zásazích v jeho ochranném pásmu. Vzor rozhodnutí o zrušení ochrany památného stromu je uveden v Metodice AOPK ČR – Památné stromy, a to v příloze č. VII.

Dalším důvodem ke zrušení ochrany památných stromů je zánik ochrany, který nastává při odumření, rozsáhlého poškození nebo nepovoleného odstranění památného stromu. Vzor rozhodnutí o zrušení ochrany památného stromu je uveden v Metodice AOPK ČR – Památné stromy, a to v přílohách č. VI.1 a VI.2. To však neznamená, že odumřený, poškozený strom, tedy jeho torzo nebude i nadále prospěšné až do jeho úplného rozpadnutí, především tam, kde se nacházejí populace jiných biot - hmyzu, živočichů, hub apod. Při zanechání takového torza je nutné především posoudit, zdali není ohrožena provozní bezpečnost okolí (Reš et Štěrbá, 2010).

1.5.7 Způsoby označení památných stromů a smluvně chráněných památných stromů v terénu

Zákonem č. 114/1992Sb. je označení památného stromu vymezeno v § 47 odst. 2, který stanovuje, že na označení památných stromů se užije malého státního znaku České republiky (obr. 1).

Vyhláška č. 45/2018Sb. o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území stanovuje podmínky a způsoby označování památných stromů v terénu a mapových podkladech. Vyhláškou je v § 16 bod. 3 a 9 vymezen způsob značení smluvně chráněných památných stromů v terénu a stromů památných. K označení smluvně chráněných památných stromů se používá tabulí s textem „smluvně chráněný památný strom“ nebo „smluvně chráněné památné stromy“ (obr. 2). K označení památných stromů se používá tabulí s malým státním znakem České republiky a tabulí s textem „*památný strom*“ nebo „*památné stromy*“ (obr. 3). Závazné vzory označení v podobě specifikace provedení, rozměrů, fontu písma, materiálu podkladu apod. jsou uvedeny v příloze č. 6 vyhlášky. Umístění tabulí musí být realizováno takovým způsobem, aby nepoškozovalo památný strom, bylo pevně ukotvené, trvanlivé a odolné proti poškození (Reš et Štěrbá, 2010).

Obr. 1: Závazný vzor tabule se státním znakem s vyznačením umístění státního znaku a otvorů (Vyhláška č. 45/2018Sb.)

Obr. 2: Závazný vzor tabule s uvedením kategorie (1 řádek), bez názvu. (Výška 80 mm), (Vyhláška č. 45/2018Sb.)

Obr. 3: Závazný vzor tabule s uvedením kategorie (2 řádky), bez názvu. (Výška 90 mm), (Vyhláška č. 45/2018Sb.)

1.5.8 Péče o památné stromy

Povinnost pečovat o památné stromy náleží vlastníkovi pozemku, na kterém strom roste. Tato povinnost je zakotvena v § 7 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb. „*Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků. Při výskytu nákazy dřevin epidemickými či jinými jejich vážnými chorobami, může orgán ochrany přírody uložit vlastníkům provedení nezbytných zásahů, včetně pokácení dřevin*“. Každý záměr o jejich péči je nutné nejprve projednat s orgány ochrany přírody, které jsou oprávněny vyhlášovat nebo rušit ochranu památných stromů. V zákoně č. 114/1992 Sb. je v § 46 odst. 2 stanoveno že „*...jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil*“. Na základě oznámení žadatele o ošetření památného stromu tento záměr posoudí orgán ochrany přírody, který při schválení

žádosti, která musí obsahovat podrobný a jednoznačný rozsah zamýšleného zásahu vydá formou správního rozhodnutí souhlas s tímto ošetřením a to v takovém rozsahu, aby nedošlo k poškození památného stromu. Tyto zásahy se následně zaznamenávají v Odborné databázi památných stromů. Pro provedení samotného zásahu je vhodné tuto činnost svěřit odborné, nejlépe certifikované arboristické firmě. Důležitou součástí zásahu je i jeho dokumentace, která se zpravidla provádí jak před, tak i po zásahu. Pro úplnost a vizuální přehled by měla být dokumentace doplněna i fotodokumentací. O provedeném zásahu se vytvoří zpráva obsahující údaje o ošetření, která bude uložena v centrální databázi ÚSOP (Reš et Štěrbá, 2010).

Jak již bylo zmíněno, pečovat o památné stromy je povinností vlastníka, stejně tak jako o kteroukoliv jinou dřevinu. Tato povinnost vyplývá ze zákona o ochraně přírody a krajiny. Vzhledem k finanční náročnosti ošetřování památných stromů je možné využít podpory ze státních dotačních programů v gesci Ministerstva životního prostředí. V případě větších projektů lze využít také Operační program Životní prostředí. Podrobné informace k jednotlivým programům, včetně možnosti finančních příspěvků týkající se péče o památné stromy, je možné volně získat na webových stránkách dotace.nature.cz (© nature.cz, 2023).

1.5.9 Záchrana genofondu památných stromů

Památné stromy starší než 300 let jsou cenným zdrojem původního genofondu. Zejména u stromů volně rostoucích v krajině lze předpokládat, že jsou pozůstatkem autochtonních populací. Ale i stromy nacházející se v blízkosti lidských obydlí, soch a kapliček mohou pocházet z těchto populací, protože s výjimkou hospodářsky cenných nebo introdukovaných dřevin nedocházelo k dálkovému přenosu osiva ani sazenic jedinců.

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR v letech 1997 – 2005 řešila výzkumný projekt „*Záchrana genofondu památných stromů*“, kterým došlo k evidenci genofondu vybraných památných stromů v jednotlivých regionech, u kterých následně byly hodnoceny jejich vlastnosti, zdravotní stav i vhodnost jejich další reprodukce. V další fázi došlo k namnožení a dopěstování vybraných cenných jedinců, ze kterých byla vytvořena genobanka památných stromů. V současné době jsou odrostky využívány k nové výsadbě, nově vysazený jedinec je tak „vlastním

dítětem“ několikasetletého památného stromu a kromě biologického významu si s sebou nese pro další generace i jistý kulturněhistorický náboj. K takto vysazovaným jedincům je vystavován certifikát o původu, ze kterého je patrné, od kterého památného stromu vysazovaný jedinec pochází (Tábor, 2012).

Sazenice je možné zakoupit přes webový portál dendrologickazahrada.cz. V současné době je však sadba památných stromů nedostupná. Opětovná nabídka sadby je předpokládána až na sezónu 2024 (© dendrologickazahrada.cz, 2023).

V zájmovém území bylo mezi hodnocené genofondy zařazeno 12 objektů památných stromů (Tábor et Reš, 1998). Dle ÚSOP je nyní aktivních 8 objektů a to Lípa v Trpíně II. (č. 10) a I. (č. 11), Lípa v Lubné (č. 15), Mlynářova lípa (č. 17), Drašarova lípa (č. 19), Lukasova zpívající lípa (č. 20), Lípa u hřiště ve Vendolí (č. 23) a Tis obecný červený „U Havlů“ (č. 28) (© drusop.nature.cz, 2023).

Příkladem zachování genofondu může být vysazení potomka Lukasovy zpívající lípy (č. 20), který byl dne 01.11.2017 vysazen v areálu Olivovy dětské léčebny v Říčanech (© arnika.org, 2017).

1.5.10 Hodnocení dřevin a zdravotní stav stromů

Základem každého hodnocení dřevin je zejména určení druhu dřeviny a základních dendrometrických veličin. Dále je nutné se zaměřit na zhodnocení vitality a zdravotního stavu dřevin a také na zhodnocení rizik, která jsou spojena s přítomností stromu na jeho stanovišti, tedy jeho provozní bezpečnosti. Na základě hodnocení je možné stanovit návrh opatření, které povedou ke zlepšení stavu stromu, podmínek na stanovišti, případně ke stabilizaci zjištěných defektů. Kromě provozní bezpečnosti je možné při hodnocení klást důraz také na estetický nebo ekologický význam dřeviny. Významným parametrem je i lokalizace dřeviny, která umožňuje identifikaci hodnocené dřeviny přímo v terénu. Lokalizace je významná pro práci s daty získanými při hodnocení dřevin a také při jejich aktualizaci (Makal, 2023).

V rámci hodnocení dřevin se u každé dřeviny hodnotí (dle požadované podrobnosti) následující parametry:

- **druh dřeviny,**
- **základní dendrometrické charakteristiky** (průměr a obvod kmene, výška stromu, výška a průměr koruny),

- **sadovnická hodnota** - komplexní hodnota zohledňující i estetickou a kompoziční funkci dané dřeviny,
- **věkové stadium** (fyziologické stáří),
- **fyziologická vitalita** - charakterizuje strom z hlediska jeho fyziologické aktivity, hodnoceny jsou ukazatele životaschopnosti,
- **zdravotní stav** - vyjadřuje stupeň mechanického oslabení a poškození jedince
- **provozní bezpečnost stromu** - je souhrnný parametr, který hodnotí rozsah staticky významných symptomů a potenciál ohrožení daný stabilitou stromu vzhledem k charakteru lokality (tzv. cíl pádu),
- **perspektiva dřeviny** - je posuzována podle vitality a zdravotního stavu dřeviny s přihlédnutím ke stanovištním podmínkám,
- **návrh opatření** - kategorie navrhovaných zásahů (stromy ke kácení, stromy k ošetření, stromy ponechané bez zásahu) včetně podrobné technologie ošetření stromu,
- **naléhavost opatření** - etapizace zásahů,
- **funkční a estetický význam dřevin** (vyžadován podle § 8 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.) - vyhodnocení souboru všech společenských a ekologických funkcí, které dřeviny v daných podmínkách a na daném stanovišti plní (Kolařík, 2010).

Za účelem hodnocení dřevin bylo v České republice vydáno několik metodik. Nejnovější aktualizovanou metodikou, která vyšla v roce 2022 je metodika AOPK – oceňování dřevin rostoucích mimo les od Jaroslava Kolaříka a kol. V roce 2015 byla Milošem Pejchalem a kol. (2015) publikována Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče. Další využitelnou metodikou je Metodika oceňování trvalé zeleně vegetačních prvků od autorů Machovce a kol. z roku 2013. Jednotlivé metodiky se od sebe však liší a každý autor používá odlišnou stupnici hodnocení, doplněnou o hodnocení slovní. Kolařík (2022) zdravotní stav hodnotí pětibodovou škálou 1 až 5 od výborného po havarijní zdravotní stav. Naopak Machovec (2013) využívá taktéž pětibodovou škálu, ale v opačném pořadí, kdy platí, že čím vyšší číslo, tím lepší zdravotní stav. U popisu jednotlivých stupňů využívá i jinou terminologii. Pejchal (2015) opět užívá pětibodovou škálu hodnocení od nejlepšího po nejhorší stav, který je doplněný o slovní hodnocení.

1.5.11 Možnosti využití hodnocení dřevin

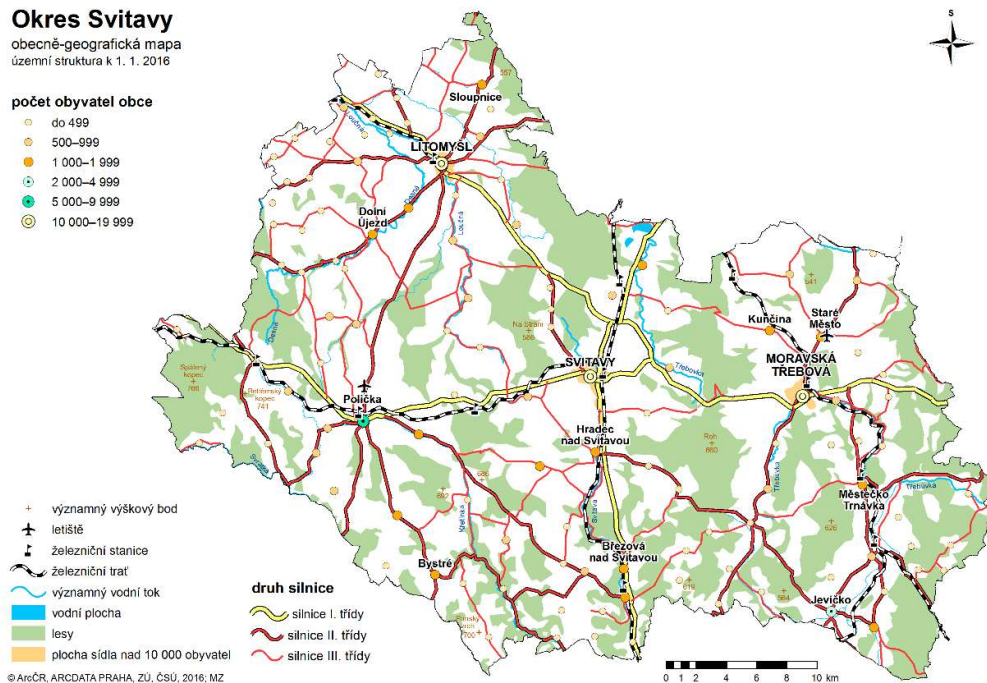
- **Správa a údržba zeleně** - hodnocení dřevin je významné zejména z pohledu správy majetku. Strom je majetkem vlastníka pozemku, na kterém se nachází, což s sebou nese také povinnost vlastníka o dřevinu pečovat. Hodnocení dřevin v podobě jejich inventarizace, je základním materiálem, bez kterého nelze kvalitně provádět správu a údržbu zeleně. Hodnocení dřevin je nutným podkladem pro zpracování analýzy dendrologického potenciálu řešeného objektu a ke stanovení plánu péče o dřeviny, jehož součástí je i návrh nezbytných pěstebních opatření (řez stromů, umístění bezpečnostních vazeb, kácení, apod.). Dobře zpracovaný plán péče umožňuje volbu intervalu kontroly dřevin dle jejich provozní bezpečnosti nebo jiných zvolených parametrů. Na základě plánu péče získá správce zeleně představu, jaké budou časové i finanční nároky na provádění koncepční a kvalitní údržby dřevin, kterou může dále využít například jako podklad pro přípravu rozpočtu.
- **Zahradní architektura** - další možností, kde lze hodnocení dřevin využít je zahradní architektury. V rámci každého projektu je nezbytně nutné provést hodnocení dřevin, které se v řešeném území nachází. Na základě výsledků hodnocení a dalších významných aspektů (např. původní kompozice objektu, historický význam a podobně) je pak možné vybrat dřeviny, které budou v řešeném území ponechány a chráněny a které budou naopak z různých důvodů odstraněny.
- **Žádost o kácení dřevin** - hodnocení dřevin je také významným podkladem pro žádost o kácení dřevin rostoucích mimo les. Kácení dřevin rostoucích mimo les se řídí zákonem č. 114/1992 Sb. a dále platnými vyhláškami. Získání příslušného povolení ke kácení se vztahuje na dřeviny s obvodem větším než 80 cm měřeným ve výčetní výšce a pro skupiny dřevin větší než 40 m² je. Toto povolení vydává příslušný orgán ochrany přírody. Součástí žádosti o kácení je i mimo jiné doklad o základním hodnocení dřeviny.
- **Finanční ocenění dřevin** - každá dřevina je majetkem vlastníka pozemku, na kterém roste. Vzhledem k tomu, že je v některých případech nutné provést finanční ocenění tohoto majetku, případně vyčíslení škody vzniklé poškozením dřeviny, je hodnocení dřevin nutným podkladem tohoto ocenění.

- **Stanovení ekologické újmy** - dále je možné využít hodnocení dřevin ke stanovení ekologické újmy, která by vznikla jejich kácením. Na základě takto stanovené ekologické újmy pak může orgán ochrany přírody rozhodnout o rozsahu náhradní výsadby dřevin nebo o provedení nápravných opatřeních na dřevinách. Ekologická újma se nejčastěji stanovuje na základě metodiky AOPK ČR (© atregiasrosweb.webmium.com, 2023).

2 Praktická část

2.1 Charakteristika okresu Svitavy

Okres Svitavy vznikl jako správní celek v dnešní podobě v roce 1960 sloučením převážné části čtyř bývalých okresů: Svitavy, Litomyšl, Polička a Moravská Třebová. Okres tvoří jihovýchodní výběžek Pardubického kraje. Západní polovina okresu leží v Čechách a východní polovina na historickém území Moravy. Jeho rozloha činí 1 379 km², čímž je největším okresem v kraji, na rozloze Pardubického kraje se podílí 30,5%. Ke konci roku 2021 zde žilo 102 866 obyvatel, což jej taktéž řadí na první místo v Pardubickém kraji. Od roku 2019 se však počet obyvatel snižuje. Svou hustotou zalidnění 75,4 obyvatel na km² je okres Svitavy naopak nejnižší v kraji. V okrese Svitavy se nachází celkem 116 obcí, z toho je 7 měst (Svitavy, Litomyšl, Polička, Moravská Třebová, Jevíčko, Bystré, Březová nad Svitavou) a jeden městys (Svojanov), (© czso.cz, 2022).

Obr. 4: Obecně – geografická mapa okresu Svitavy (© czso.cz, 2022)

Území okresu se nachází v nadmořské výšce od 270 m n. m. (místo, na kterém opouští řeka Loučná území okresu) po 778 m n. m. (katastr obce Pustá Rybná). Svitavská pahorkatina tvoří převážnou část okresu, na jihozápadě pak zasahuje

Hornosvratecká vrchovina (Žďárské vrchy). Východní část okresu je tvořena Moravskotřebovskou pahorkatinou a na jihovýchodě Malou Hanou (součást Boskovické brázdy) (Demek et al., 2006). Klimatické poměry jsou v jednotlivých částech okresu odlišné. Nejpriznivější podmínky má severozápad a jihovýchod okresu, centrální část okresu je chladnější a vlhčí. Ještě chladnější a vlhčí je jihozápadní část okresu (Nekuda, 2002).

Okresem probíhá hlavní evropské rozvodí pro Černé a Severní moře. Ze středové části okresu odvádí vody řeka Svitava, jihozápadní část okresu náleží k povodí Svatky, východ k povodí Třebůvky. Tyto řeky odvádějí vody do Dunaje, naopak severozápad okresu leží v povodí Labe, kam své vody odvádějí řeky Loučná a Třebovka. Největší vodní plochou pak je rybník Hvězda se svými 80 ha. Vydatné podzemní zdroje dovolují zásobovat uživatele vodou i mimo okres, tzv. Březovský vodovod zásobuje vodou Brno již více jak 100 let. (© czso.cz, 2021).

Z celkové rozlohy okresu tvoří zemědělská půda 60,1 %, tj. 828,7 km², z toho orná půda 618, km², trvale travní porosty 175,0 km² a vodní plochy 11,4 km². Na lesní půdu připadá 31,6% rozlohy okresu.

Území okresu Svitavy je bohaté na chráněná území. Nejvýznamnějším prvkem je chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy (dále jen „CHKO Žďárské vrchy“), která se rozkládá na území Pardubického kraje a kraje Vysočina. Nejvyšším bodem CHKO Žďárské vrchy je útvar Devět skal, se svými 836 m n.m. Jedná se taktéž o oblast významné přirozené akumulace vod, pramení zde řada českých a moravských řek, např. Sázava, Chrudimka a Svatka. Klima je zde chladnější, vlhčí a větrnější. Na rašelinných lukách se vyskytuje řada chráněných a ohrožených druhů rostlin. Přibližně polovinu rozlohy chráněné oblasti zaujímají lesy, složené převážně ze smrkových monokultur (© zdarskevrchy.ochranaprirody.cz).

Další významnou oblastí je přírodní rezervace (dále jen „PR“) Maštale, rozprostírající se na ploše 10,8 km². Oblast je ceněna především pro množství skalních útvarů s převahou cenomanských pískovců a na nich zastoupených kulturních a reliktních borů. Tato PR chrání skalní město Toulouvcovy maštale. Jihovýchodní část rezervace je tvořena Městskými maštalemi a Vranickým a Voletínským údolím. Centrální částí jsou Toulouvcovy maštale s úzkými průlezy a náznakem vývoje skalního města. Název se vztahuje k pověsti o skrýších rytíře Vavřince Toulouce z Jarošovské tvrze. V poměrně členitém reliéfu se vyskytuje řada živočichů. Borové mláží je

domovem pro početnou populaci zmije obecné (*Vipera berus*), dále zde hnízdí vzácnější druhy jako např. sýc rousný (*Aegolius funereus*). Jednotvárný a minerálně chudý geologický podklad však způsobuje, že území není botanicky příliš bohaté. Na území jsou nejrozšířenějším lesním typem kulturní bory. Na skalách se také nacházejí fragmenty reliktních borů, které jsou předmětem ochrany (Faltysová et. Bárta, 2002).

Jako příklad významné přírodní památky (dále jen „PP“) můžeme uvést Nedošínský háj. PP se nachází nedaleko Litomyšle mezi obcemi Nedošín a Tržek, na nenápadném návrší (347 m n. m.) v nivě řeky Loučné a Desné. Lesní komplex se rozprostírá na ploše 30,76 ha a od roku 1992 je chráněný jako PP.

První písemná zmínka, týkající se háje, pochází ze 14. století, kdy byl v Tržku založen klášter, který spravoval oboru nazývanou Vratička. Po husitských válkách až do začátku 17. století byly v okolí háje zakládány rybníky, z nichž některé se dochovaly dodnes. Na počátku 19. století byl háj upraven do podoby anglického parku hrabětem Jiřím Josefem z Valdštejna. Postupně zde vznikaly romantické stavby, z nichž se do dnešní doby dochovala pouze kaplička sv. Antonína. Dodnes se také zachovaly výsadby nepůvodních dřevin jako je borovice vejmutovka (*Pinus strobus*) nebo douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*). Nedošínský háj se v 19. století stal vyhledávaným výletním místem s restaurací a tanečním sálem v tzv. Landhausu. Součástí háje byly taktéž lázně. Od roku 1856 se zde konaly studentské majálesy, kterými se nechal inspirovat Alois Jirásek při psaní *Filosofské historie*. Po roce 1865 byla většina staveb v háji zbořena a toto období připomíná jen hustá síť stezek, která je místními stále využívána. Pozitivním důsledkem minulého využívání území je zachování druhové skladby lesa, relativně blízké přirozené skladbě a zachování prostředí pro výskyt značného počtu rostlin a živočichů. Nedošínský háj je významnou ptačí lokalitou (Rybář et. al, 1989).

Dle ÚSOP se na území okresu Svitavy nachází jedna CHKO Ždárské vrchy, jedna národní přírodní rezervace (dále jen „NPR“) Rohová, celkem osm PP a to Hradisko, Nedošínský háj, Pod skálou, Rybenské Perničky, Rychnovský vrch, Sněžanky na Vysokém Lese a PP V bukách. PR jsou zastoupeny sedmi územími, a to Čtyři palice, Damašek, Dlouholoučské stráně, Hřebečský les, Králova zahrada, Maštale a Psí kuchyně. Dále se v zájmovém území nachází celkem deset Evropsky významných lokalit (dále jen „EVL“), jedná se o lokality Bohdalov, Borová u Poličky, Hřebečovský hřbet, Jeskyně u Horního Újezdu, Psí kuchyně, Rychnovské vrchy, U

Banínského viaduktu, Údolí Svatky u Krásného, V Jezdinách a Vranová Lhota (© drusop.nature.cz, 2023).

2.2 Stručná charakteristika zastoupených druhů dřevin v zájmovém území

2.2.1 Lípa

V České republice jsou původní druhy lip jen 2 druhy a to lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos* Scop.) a lípa malolistá neboli srdčitá (*Tilia cordata* Mill.)

Lípa malolistá (*Tilia cordata* Mill.) je statný opadavý listnatý strom s košatou, vysoko klenutou korunou, který dorůstá 30 a více metrů. Statný kmen je pokryt tenkou, tmavou a mělce podélně zvrásnělou kůrou. Lípa srdčitá je velmi užitečný strom. Vysazuje se pro dřevo, jako okrasný a stínící strom, jako medonosný strom nebo pro své květy, které jsou vysoce ceněné v lidovém léčitelství (Hageneder, 2006).

Lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos* Scop.) česky též lípa širokolistá, je statný strom dosahující výšky 40 m, za určitých podmínek však může růst též jako keř. Její využití je podobné jako u lípy malolisté.

Lipové dřevo je měkké a lehké, dobře opracovatelné, vysoce ceněné řezbáři. Kříženec se nazývá lípa obecná (*Tilia × vulgaris*, syn. *Tilia europaea*) a může vypadat různě. Obecně lze říci, že lípa velkolistá má větší květy i plody než malolistá. Zralý oříšek na rozdíl od plodu lípy malolisté nelze v prstech zmáčknout, je mnohem více dřevnatý a žebernatý (Hejný et. Slavík, 1992).

Lípa se řadí mezi zdaleka nejpočetnější druh památných stromů. Lípa je českým národním stromem, byla předmětem kultu už u starých Slovanů (Hrušková et Turek, 1986). Národním symbolem se stala až v době vzestupu slovanství, která se na Všeslovanském sjezdu v Praze roku 1848 po jednoznačném prvenství stala oficiálním stromem všech Slovanů. Lípa bezesporu patří mezi památné stromy nejen kvůli své oblíbenosti a historickému významu, ale především pro dlouhověkost, které, stejně jako dub, dosahuje. Běžně se totiž dožívá 300 až 500 let. U nejstarších stromů je věk odhadován až na 1000 let (Machovec, 1982). Nejstaršími žijícími lípami na českém území jsou např. Klokočovská lípa (1000 let), Bzenecká lípa (700–900 let), Kamenická lípa (700–1000 let), Tisíciletá lípa v Kotli (350–1100 let) a mnoho dalších. Ve sledovaném území lípa zaujímá jednoznačné prvenství se svými 25 jedinci tvořících

21 samostatných objektů s převažujícím výskytem lípy malolisté v počtu 17 objektů. Nejstarším 600. letým exemplářem je poté Lukasova zpívající lípa v obci Telecí.

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Lípa srdčitá/malolistá	<i>Tilia cordata</i>	14(ve skupině stromů - 1)
Lípa velkolistá	<i>Tilia platyphyllos</i>	7

Tab. č. 1: Lípy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.2 Buk lesní

Buk (*Fagus sylvatica*) je strom z čeledi bukovitých dorůstající výšky do 30 m. V mladém věku je jejich koruna štíhlá, u starších značně široká. Buk lesní je ve střední Evropě dominantou listnatých lesů označovaných jako bučiny. Bučiny se rozkládají jako přirozená, klimaxová vegetace na hlubších a vlhčích, živinami bohatších půdách. Buky jsou jednodomé, opadavé stromy s hladkou kůrou, olovené barvy, u starších jedinců poněkud zdrsňenou (Kremer, 1995). Buky jsou významným zdrojem kvalitního dřeva, které je využíváno v řadě odvětví. Buk lesní je pěstován v řadě různých kultivarů v podobě okrasných a parkových dřevin (Chytrý, 2013).

Současné procentuální zastoupení buku v lesích má mírně stoupající tendenci, kdy v roce 2021 zaujímal 9,3 % z celkové rozlohy lesů (© uhul.cz, 2022). V rámci zájmového území, jsou vyhlášeny za památné stromy celkem 3 objekty. Nejstarší z nich je 300 letý Pajkrův buk v Rozhraní.

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Buk lesní	<i>Fagus sylvatica</i>	3

Tab. č. 2: Buky ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.3 Dub

Dub (*Quercus*) je rod rostlin z čeledi bukovité. Celý rod zahrnuje přibližně 450 druhů a je to druhově nejbohatší rod stromů severní polokoule. Největší počet druhů se vyskytuje v Severní Americe a ve východní Asii. V České republice je původních 7–8 druhů dubů, u nás hospodářsky nejvýznamnější jsou dub letní (*Quercus robur*) a dub zimní (*Quercus petraea*) (Holub et Lyer, 1968). Hlavním vegetačním pásmem výskytu dubů jsou zde nížiny a pahorkatiny, tedy oblasti v průměru s vyšší teplotou a nižšími úhrny srážek (© is.muni.cz, 2010). Dřevo dubu je velmi ceněno pro své vlastnosti, je tvrdé, těžké, houževnaté, pevné a velmi trvanlivé, dobře odolává hmyzu a dobře se opracovává i lepí. Má úzkou, světle šedou bělu a šedohnědé jádro, dobře

znatelné letokruhy a cévy, dřevné paprsky na příčném řezu vytvářejí lesklé plošky zvané zrcadélka. Duby jsou mohutné stromy dorůstající až 45 m výšky a stáří 600 – 800 let, výjimečně i více jak 1000 let. K nejstarším žijícím dubům letním na našem území patří Žižkův dub v Náměšti s odhadovaným stářím 900-1100 let (Koblížek et al., 1990). Současné procentuální zastoupení dubu v lesích má mírně stoupající tendenci, kdy v roce 2021 zaujímal 7,6 % z celkové rozlohy lesů (© uhul.cz, 2022). V zájmovém území je za památné stromy vyhlášeno celkem pět objektů, zastoupených pouze dubem letním (*Quercus robus*).

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Dub letní	<i>Quercus robus</i>	5

Tab. č. 3: Duby ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.4 Borovice

Borovice lesní (*Pinus sylvestris*) je původním druhem v České republice. Vzhledově se jedná o velice proměnlivý a variabilní taxon. V dobrých podmínkách může dorůst výšky až 40 metrů, na extrémních stanovištích naopak vytváří nízké jedince s pokrouceným kmenem a větvemi, někdy až keřovitého charakteru. Rozeznává se mnoho různých ekotypů a klimatypů co do velikosti, tvaru koruny a zavětvení. Kůra dolní části kmene tvoří šedohnědou, deskovitě rozpukanou borku, v horní části a u větví má barvu rezavou a odlupuje se v papírovitých šupinách, konce větví jsou pokryty kůrou zelenou. Kořenový systém je založen na existenci mohutného, do značné hloubky jdoucího hlavního kořene, boční kořeny se naopak bohatě větví do šířky, proto je dobře ukotvena v půdě a je považována za zpevňující dřevinu. Ve vichřici se zpravidla nevyvrací, ale láme. Borovice lesní patří mezi nejvýznamnější hospodářské dřeviny. Poskytuje vynikající pružné, lehké a měkké pryskyřičnaté dřevo s výraznou kresbou letokruhů. Dřevo obsahuje značné množství pryskyřice, která je zdrojem terpenických látek vhodných pro výrobu např. kalafuny či éterických olejů (Musil et Hamerník, 2003).

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Borovice lesní	<i>Pinus sylvestris</i>	1

Tab. č. 4: Borovice ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.5 Jabloň

V zájmovém území se nachází jabloň domácí „Strýmka“ (*Malus domestica* „Strýmka“). Jedná se o ovocný strom, kultivar druhu jabloň domácí z čeledi růžovitých, která je původem z Německa a do České republiky byla rozšířena už v polovině 18. století. Plody jsou řazeny mezi odrůdy zimních jablek. Je to snad v ČR nejpozdější a nejotuzilejší odrůda jabloní, dozrává v červnu až červenci, sklízí se v říjnu, co nejpozději. Konzumní zralost je uvažována od února, plody vydrží při dobrém skladování až do května. Odrůda je považována za rezistentní vůči některým chorobám, odrůdu lze pěstovat bez chemické ochrany. Odrůda je pro svou chuť a skladovatelnost legendou. Jedná se celkově o nenáročnou odrůdu s bujným růstem, která v době vegetace silně zahušťuje korunu. Odrůda tvoří mohutný strom, který je však nutné prořezávat. Vytváří mrazuvzdorné stromy, vhodné do alejí. Často ji proto najdeme v jabloňových výsadbách kolem cest (© stare-odrudy.cz, 2012).

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Jabloň domácí „Strýmka“	<i>Malus domestica</i> „Strýmka“	1

Tab. č. 5: Jabloně ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.6 Jilm

Jilm (*Ulmus*) patří do čeledi jilmovité. Ve sledovaném území je za památný strom vyhlášený druh jilm habrolistý (*Ulmus minor*). Jilm habrolistý je strom s hladkou kůrou. Jeho později podélně rozbrázděné větve jsou obrostlé střídavými, stopkatými listy. Listy jsou vejcovité, listová čepel je nepravidelná, okraj je dvojité pilovitý. Na zkrácených větvích se skoro na jaře vyvíjejí svazečky květů, které vykvetou ještě před pučením listů. Opylování probíhá větrem. Plody jsou křídlaté nažky. Jilm habrolistý se může dožít 600 let a vyrůst do výšky 40 metrů (Kaplan et al., 2002). Jilmy mají kvalitní, pevné kruhovitě pórovité dřevo. Dřevo je dobře ohebné a nesnadno se štípe. Textura je fládovaná (tangenciální řez), pruhovaná (radiální řez), hrubě rýžkovaná. V dnešní době jsou však jilmy napadány grafiozou, která jejich počty značně zredukovala a staly se nedostupnou dřevinou. Prakticky před očima po celé Evropě uhynuli celé aleje a parky jilmu. Dnes již jsou naštěstí vyšlechtěny nové jilmy, které jsou již k chorobě rezistentní a také se do přírody vracejí odolnější přírodní druhy (© lesprace.cz, 2021).

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Jilm habrolistý	<i>Ulmus minor</i>	1

Tab. č. 6: Jilmy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.7 Jinan

Jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) je dvoudomý opadavý strom. Je jediným druhem rodu jinan z monotypické čeledě jinanovitých. Čeleď přísluší do fylogeneticky velmi prastarého řádu jinanotvaré, který má právě jen tuto jedinou čeleď. Jedná se o nahosemennou rostlinu, blíže příbuznou k jehličnatým dřevinám, vedle nich by měl být také zařazen (Vermeulen, 2006). Jinan je statný strom s kuželovitou až rozkladitou korunou, který dorůstá do výšky 30 až 40 metrů. Je to dlouhověký strom, borka kmene je šedá, ve stáří široce brázditá. Větve jsou téměř vodorovně odstálé. Jinan je především pěstován pro své neobvyklé tvary listů. Hospodářsky není nijak významný. Roste poměrně pomalu, netrpí na choroby a snese vysoké mrazy. V Číně a Japonsku se používá v tradiční kuchyni, Jinan je taktéž oficiálním stromem Tokia, v jehož symbolu se nachází právě list jinanu. Jinan je více méně okrasnou dřevinou pěstovanou soliterně (Hieke, 1994).

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Jinan dvoulaločný	<i>Ginkgo biloba</i>	1

Tab. č.7: Jinany ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.8 Tis

Tis červený (*Taxus baccata*), nebo tis obecný, je dvoudomá stálezelená jehličnatá dřevina z čeledi tisovitých. Je stínomilná, velmi pomalu rostoucí, vyskytuje se ve formě keře či relativně nízkého stromu, který může dorůstat do výšky až 20 metrů a šířky 17 m. Je rozšířen téměř v celé Evropě, na severu Afriky a v Malé Asii. Jedná se o naši domácí dřevinu. Jde o silně ohrožený třetihorní relikv, ve většině zemí náleží mezi přísně chráněné druhy. V době, kdy se v lesích pásli dobytek, docházelo k jeho vysekávání kvůli otravám (Němec et al., 2003). Má nádherné husté dřevo, jedno z nejtěžších u českých domácích dřevin, s širokým červenohnědým jádrem a úzkou světlejší bělí. Náleží mezi nejvzácnější dřeva na severní polokouli, ve středověku sloužilo mimo jiné k výrobě slavných velšských luků. Až na červený dužnatý nepravý míšek (epimatium) je celá rostlina prudce jedovatá. Jedná se dlouhověkou dřevinou dožívající se i 2000 let (Koblížek, 2006).

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Tis červený	<i>Taxus baccata</i>	1

Tab. č. 8: Tisy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

2.2.9 Zerav

Zerav obrovský (*Thuja plicata* D. Don.) je statný stálezelený jehličnatý strom, dosahující výšky až 30 m původem ze západu Severní Ameriky. Kůra je jemná, vláknitá, barvou červená až šedohnědá (Stromy, 1999). Větve jsou relativně krátké s dlouhými větévkami, které jsou na konci převislé, splývavé, po rozemnutí voní. Větévky jsou hustě pokryty šupinovitými jehlicemi, které jsou na lící straně sytě leskle zelené. Na rubové straně matnější, většinou s jemnou bílou kresbou. Samčí šištice jsou zbarvené do červena, samičí, semenné šištice jsou zelené, po dozrání hnědé, elipsoidní 10-14 mm, složené ze štítkovitých šupin. Šištice dozrávají prvním rokem. Zerav obrovský je významným hospodářským stromem Severní Ameriky. Jeho dřevo je světlé, lehké, aromatické a dobře opracovatelné. Dostí trvanlivé, odolné proti vlhkosti. Používá se zejména ke stavebním konstrukcím, v minulosti k výrobě šindelů a na telegrafní sloupy a pražce. Indiáni používali kmeny zeravu obrovského pro své totemové kůly, z vydlabaných kmenů vyráběli kánoe. Vlákňité lýko využívali k pletení košíků, rohoží, ale i klobouků. Kořeny jsou tak tuhé, že se používaly k výrobě rybářských háčeků. (Zoo Praha, 2023). V domovině roste ve vlhkých lesích s množstvím srážek a vysokou vzdušnou vlhkostí. Můžeme ho pěstovat na vlhkých, propustných stanovištích, na slunci či v polostínu. Rychle roste. Dobře snáší řez. Je-li mu však poskytnuta volnost a dostatek prostoru, dokáže být velmi zajímavou solitérou (Musil et Hamerník, 2007).

Název objektu	Latinské označení	Počet objektů
Zerav obrovský	<i>Thuja plicata</i> D. Don	1

Tab. č. 9: Zeravy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)

3 Vstupní data a metody zpracování

Zpracování této diplomové práce bylo rozděleno do několika fází. V první přípravné fázi byla shromažďována existující přístupná data o památných stromech v zájmovém území. Základním zdrojem dat byl ÚSOP vedený AOPK ČR, a to především kategorie památných stromů. Z tohoto seznamu byla velká pozornost věnována evidenčním archům památných stromů, vyhlášovaci dokumentaci včetně příloh, informacím o prováděné péči a ošetření těchto stromů a dendrometrickým údajům, jako jsou výška stromu, šířka koruny, obvod kmene a zdravotní stav stromů. Prozkoumán byl i případný překryv s jiným objektem ÚSOP. Dalšími přínosnými zdroji informací pak byly literární prameny. Z těchto byly v potaz brány především ty údaje, které se zabývaly památnými stromy a zájmovým územím. Zvláštní pozornost pak byla věnována především historickým údajům a zmínkám o legendách a pověstech, spjatých s konkrétními stromy rostoucími na zájmovém území. Informace o památných stromech byly dále shromažďovány od příslušných odborů životního prostředí v zájmovém území a dalších občanských spolků. Před zahájením terénního průzkumu byly zajištěny nezbytné mapové podklady, a to především ortofoto mapy a topografické mapy daného území a také mapy označující geografické umístění stromů. Z ÚSOP byly zjištěny také GPS souřadnice stromů z důvodu jejich snadnějšího nalezení v terénu. Pro získání mapových podkladů bylo využito portálu mapy.cz.

Terénní průzkum dřevin probíhal od srpna 2021 do března 2023. Při terénním průzkumu byla pořízena fotodokumentace zájmového objektu. Šetření památných stromů probíhalo na základě dostupných dokumentací a mapových podkladů. Vlastní průzkum byl především zaměřen na zhodnocení současného zdravotního stavu každého objektu. Zdravotní stav byl hodnocen podle Metodiky AOPK ČR aktualizované Kolaříkem a kol. v roce 2022. Stupnice hodnocení zdravotního stavu je odvozena od stupně mechanického oslabení a poškození jedince. Strom je tedy hodnocen dle úrovně mechanické integrity, přítomnosti různých defektů, růstových deformací, stupně kolonizace dřevními houbami apod. Použitá stupnice dle metodiky je následující:

1 – výborný až dobrý

- bez patrných mechanických poškození kmene a silnějších větví (možná přítomnost ran pro vhodně prováděném řezu,
- bez přítomnosti silných suchých větví v koruně (nad 5 cm),
- žádné symptomy infekce dřevními houbami (výjimečně možná přítomnost saprofytů na odumřelém dřevě),
- případné defektní větvení (i v kosterním větvení) pouze ve stádiu vývoje.

2 – zhoršený

- možná přítomnost poškození na kmeni či větší poškození větví,
- patrné symptomy infekce dřevními houbami v počátečních fázích vývoje,
- možná přítomnost silných suchých větví, vylomené či zlomené silnější větve,
- možná přítomnost ojedinělých výletových otvorů v koruně,
- vyvíjející se defektní větvení (tlaková vidlice) v kosterním větvení,
- možná přítomnost trhlin na kmeni či v kosterních větvích,
- možná přítomnost „rakovinových“ útvarů,
- nerovnovážený přírůst podnože a roubu, případně patrná inkonzistence v oblasti spoje.

3 – výrazně zhoršený

- mechanická poškození kmene se symptomy aktivně probíhající infekce dřevními houbami,
- rozsáhlejší dutiny, významnější výskyt výletových otvorů ve více úrovních,
- rozsáhlejší symptomy infekce po celé délce kosterních větví,
- odlomená část koruny,
- vyvinuté tlakové vidlice v kosterním větvení či ve většině silných větví,
- podezření na zásah do mechanicky významného kořenového talíře.

Jednotlivé zásadní defekty se nevyskytují ve vzájemné kombinaci. Při souběhu více než 2 výše popsaných defektů přechod na zdravotní stav 4.

4 – silně narušený

- rozsáhlé dutiny ve kmeni,
- symptomy infekce či rozsáhlého narušení mechaniky významného kořenového talíře,
- vyvinuté tlakové vidlice s prasklinami či se symptomy infekce dřevními houbami,
- odlomená podstatná část koruny,
- stromy se zásadně zhoršenou perspektivou v důsledku mechanických poškození.

5 – havarijní/ rozpadlý strom

- celkově se rozpadající či rozpadlý strom (torzo) (Kolařík, 2022).

Dalším sledovaným parametrem bylo zjištění současného obvodu kmene ve výčetní výšce 1,3 m. Věnována byla taktéž pozornost celkovému vzhledu objektu, jeho habitu, vzrůstu a mohutnosti, charakteru výskytu (zda je daná položka soliterně rostoucí strom, skupina stromů či stromořadí), počtu jedinců, umístění stromu a jeho možném vlivu na okolní krajinu a jeho uplatnění v ní.

Získaná data z terénního cvičení byla poté porovnána s údaji vedenými v ÚSOP a následně aktualizována ve výsledcích, ze kterých byl poté tvořen katalog památných stromů v zájmovém území, tedy v okrese Svitavy. V katalogu jsou pak pro každý strom využity dva listy formátu A4. Na prvním listu byla vytvořena tabulka s aktualizovanými údaji k jednotlivému památnému stromu. Druhý list je poté věnován fotodokumentaci a umístění památného stromu. Z historického hlediska výskytu jednotlivých objektů byly využity k porovnání historické mapy a to mapy II. Vojenského mapování (dále jen mapy „II. VM“) a mapy stabilního katastru. U mladších jedinců bylo využito ortofoto leteckých snímků z 50. let 20. století. Tímto vznikl ucelený katalog památných stromů, ve kterém jsou přehledně vedeny základní údaje k jednotlivým stromům, jejich popis a význam v krajině. Provedená fotodokumentace poté detailně vyobrazuje objekt zájmu a jeho přesné umístění. Doplnění o historické mapy pak znázorňuje historii jeho výskytu a stavu okolí při jeho raném růstu. Pro získání údajů z historických map byly využity webové portály oldmaps.geolab.cz, geoportal.gov.cz a ags.cuzk.cz.

Dále byla prostřednictvím programu ArcMap zpracována přehledová mapa celého zájmového území s vyznačením polohy jednotlivých památných stromů.

Dílčím cílem pak bylo vyhledání nového vhodného objektu pro vyhlášení v kategorii památný strom se zpracováním již konkrétního návrhu s podrobnými údaji o objektu, doplněný o mapové podklady, který bude adresován na příslušný odbor životního prostředí k posouzení.

3.1 Současný stav památných stromů v České republice

Správce databáze památných stromů v České republice je AOPK ČR, která ke dni 12.01.2023 v ÚSOP eviduje celkem 6169 objektů. Z tohoto počtu je aktivních 5526 objektů. U zbylé části se jedná o objekty, u kterých byla ochrana zrušena.

Tabulka č. 10 uvádí počet památných stromů v jednotlivých krajích České republiky, z které je patrné, že nejvíce památných stromů je evidováno ve Středočeském kraji a to 1133 objektů, čítající 5467 jedinců.

Památné stromy v jednotlivých krajích ČR		
Kraj	Počet objektů PS	Počet jedinců PS
Hl.m. Praha	109	199
Jihočeský	665	2384
Jihomoravský	278	1344
Karlovarský	222	1113
Královehradecký	372	995
Liberecký	334	1171
Moravskoslezský	401	1016
Olomoucký	272	670
Pardubický	293	2215
Plzeňský	368	2665
Středočeský	1133	5467
Ústecký	430	1068
Vysočina	406	3654
Zlínský	243	1123

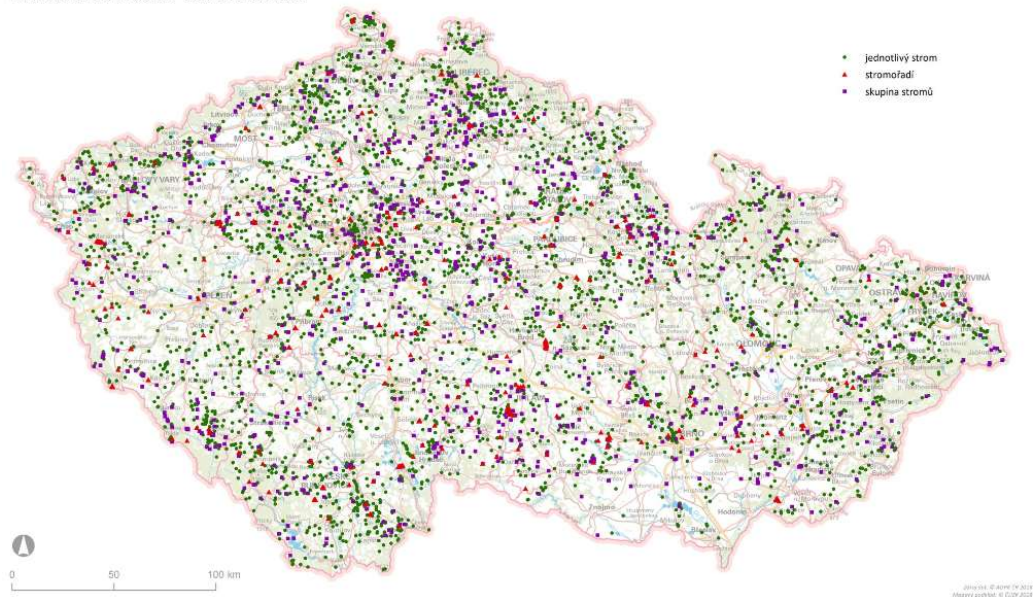
Tab. č. 10: Počet vyhlášených památných stromů v jednotlivých krajích (ÚSOP, vlastní)

Z údajů uvedených v tabulce č. 10 dále vyplývá, že Pardubický kraj se se svými 293 objekty, čítající 2215 jedinců, v počtu vyhlášených památných stromů řadí až na 9. místo mezi kraji. Okres Svitavy není žádnou výjimkou a v Pardubickém kraji obsazuje poslední místo se svými 36 objekty, čítající pouze 39 jedinců. V okrese Pardubice je pak evidováno 38 objektů, okrese Chrudim 74 objektů a okrese Ústí nad Orlicí 145 objektů (© drusop.nature.cz, 2023).

Aktivní počet objektů památných stromů je dále dělen na solitéry (jednotlivý strom), kterých je evidováno 4343, aleje (stromořadí), kterých je evidováno 240 a skupin stromů v počtu 943 objektů. V zájmovém území se v 35 případech jedná

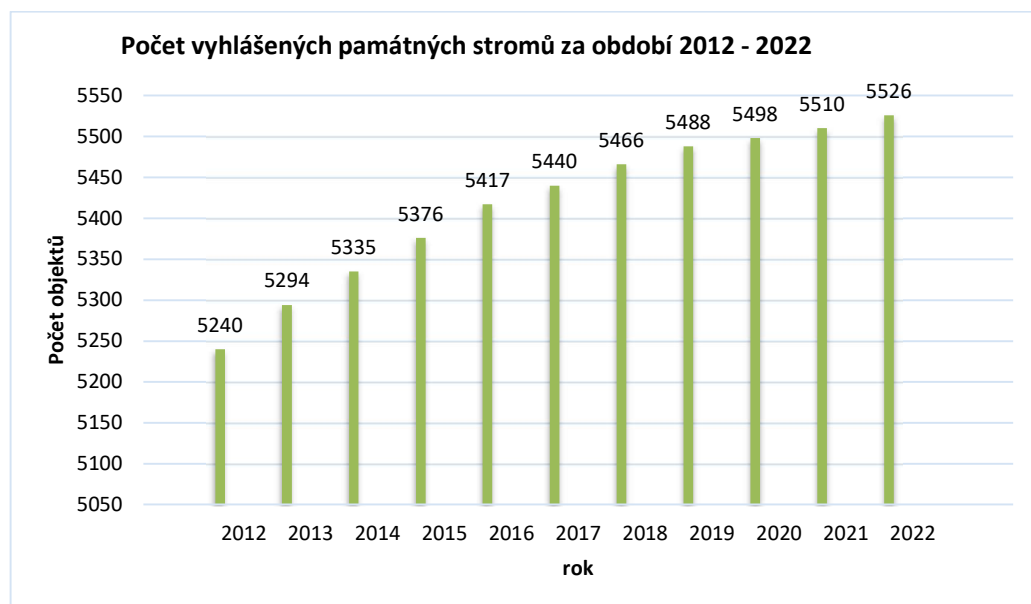
o jednotlivý strom, pouze Veské lípy, vedené v této práci pod kartou č. 12, tvoří skupinu 4 stromů.

PAMÁTNÉ STROMY NA ÚZEMÍ ČR

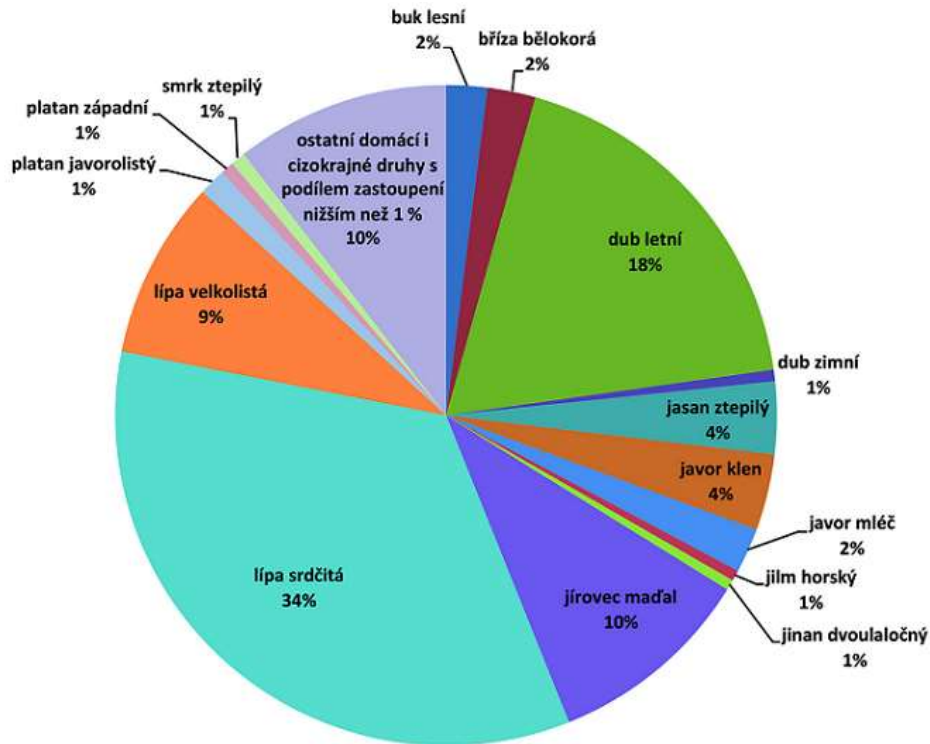
Obr. č. 5: Zastoupení památných stromů na území ČR dle počtu jedinců (© casopis.ochranaprirody.cz, 2018)

Graf č. 1 pak vyjadřuje vývoj počtu vyhlášených památných stromů, který má neustále stoupající tendenci, až na dnešních 5526 objektů.

Graf č. 1: Počet vyhlášených památných stromů za období 2012 – 2022 (ÚSOP, vlastní)

Mezi nejčastěji vyhlášené památné stromy patří lípa (*Tilia*), která je zastoupena celkem ve 43 % z celkového počtu památných stromů, následována je dubem (*Quercus*) s 19 % a jírovcem (*Aesculus*) s 10 %. V řádu jednotek procent jsou dále památné stromy zastoupeny ještě rody jasan (*Fraxinus*), javor (*Acer*), jilm (*Ulmus*), tis (*Taxus*), buk (*Fagus*), smrk (*Picea*), jinan (*Ginkgo*) a některé další (© drusop.nature.cz, 2023).

Obr. 6: Početní zastoupení jednotlivých druhů dřevin (© casopis.ochranaprirody.cz, 2018)

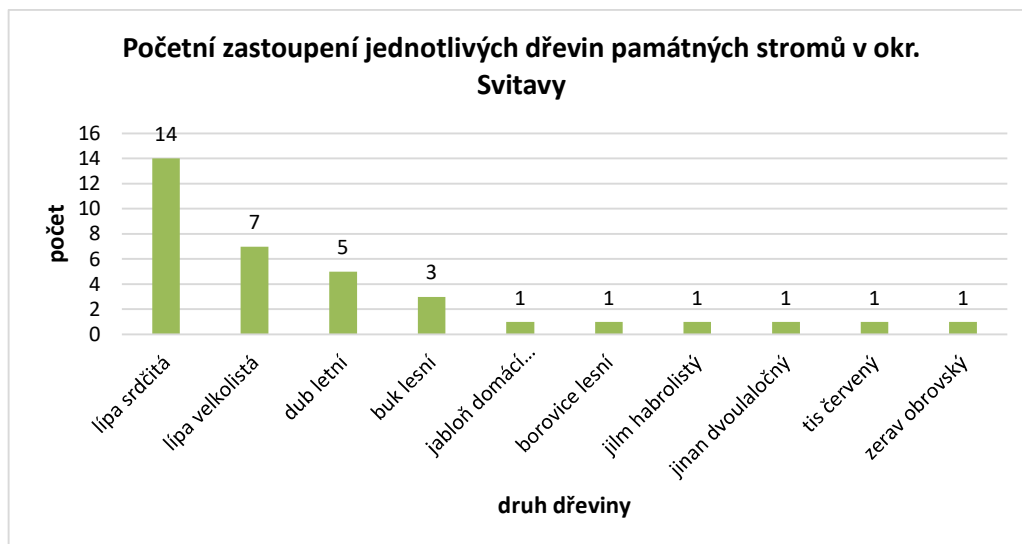
Vyhlašovanými památnými stromy nejsou jen ty z domácí provenience. Jsou mezi nimi i význačné kultivary nebo exoty, z nichž mnohé vynikají svým vzrůstem, ačkoliv se zpravidla jedná o poměrně mladé stromy, které jsou hodnoceny především z pohledu obtížnosti pěstování a schopnosti přežití v našich klimatických podmínkách. Mezi takové druhy lze řadit např. metasekvoj (*Metasequoia Miki ex Hu et Cheng*), jinan (*Ginkgo L.*) nebo nahovětvec (*Gymnocladus Lam.*). Z kultivarů můžeme jmenovat např. „vrbolistý“ dub zimní (*Quercus petraea Salicifolia, Mattusch. Lieblein*), nebo stříhanolistý buk lesní (*Fagus sylvatica, „Asplenifolia“ L.*) (Lipský, 2015).

4 Výsledky

Diplomová práce je zaměřena na památné stromy v okrese Svitavy. Následující grafy a tabulky uvedené v této kapitole vycházejí z údajů uvedených v katalogu památných stromů. Tyto údaje byly získány především z ÚSOP a aktualizovány provedeným terénním šetřením. Především se jednalo o aktualizaci údajů týkající se obvodu kmene, zdravotního stavu a stáří stromů od poslední dokumentace. Taktéž byl v ÚSOP zjištěn v jednom případě chybný údaj o čísle pozemkové parcely, na které památný strom stojí. V zájmovém území bylo zkoumáno celkem 35 jednotlivých solitérů a 1 skupina čtyř stromů. Údaje jsou však brány za jednotlivé objekty, bylo tedy zkoumáno 36 samostatných objektů. Odděleně je pak vedena 1 položka, a to nový objekt, který je navrhován pro vyhlášení v kategorii památný strom. Pro lepší orientaci a dohledání podrobných údajů a fotodokumentace v této práci, jsou za názvy zmiňovaných památných stromů v jednotlivých kapitolách uváděny v závorce pořadová čísla dle katalogu památných stromů. Veškeré zájmové objekty byly fyzicky navštíveny a na místě vizuálně posouzeny a změřeny požadované hodnoty.

4.1 Zastoupení jednotlivých druhů dřevin v zájmovém území

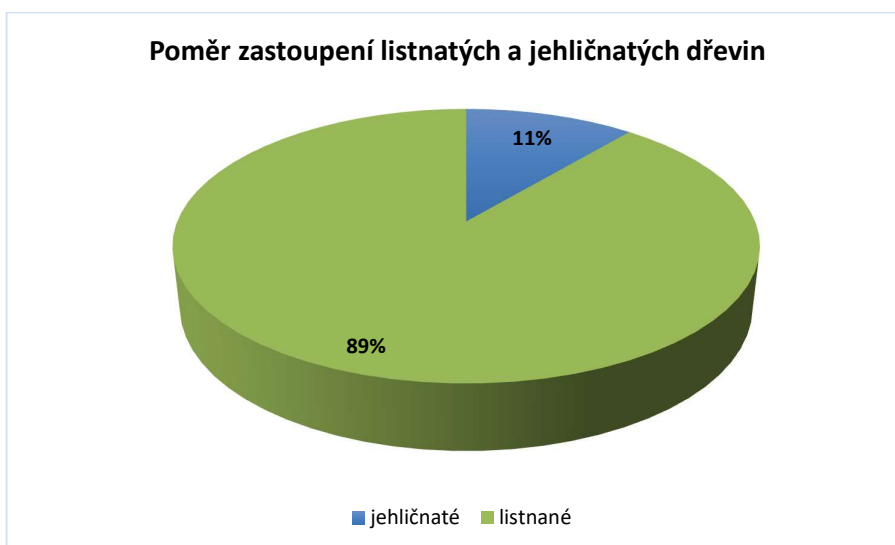
Co se týče zastoupení jednotlivých druhů dřevin památných stromů v okrese Svitavy, tak v drtivé většině jsou zastoupeny lípou v počtu 25 jedinců, tvořících 21 samostatných objektů. Z lip je nejčastějším vyhlášeným druhem lípa malolistá (*Tilia cordata*) následována lípou velkolistou (*Tilia platyphyllos*), které již v menším počtu doplňuje dub letní (*Quercus robur* L.), a buk lesní (*Fagus sylvatica* L.). Po jednom zástupci pak mají borovice lesní (*Pinus sylvestris*), jabloň domácí „Strýmka“ (*Malus domestica* „Strýmka“), jilm habrolistý (*Ulmus minor*), jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*), tis červený (*Taxus baccata*) a zerav obrovský (*Thuja plicata* D. Don) – viz graf č. 2.

Graf 2: Početní zastoupení jednotlivých dřevin památných stromů v okr. Svitavy (ÚSOP, vlastní)

4.2 Poměr zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin

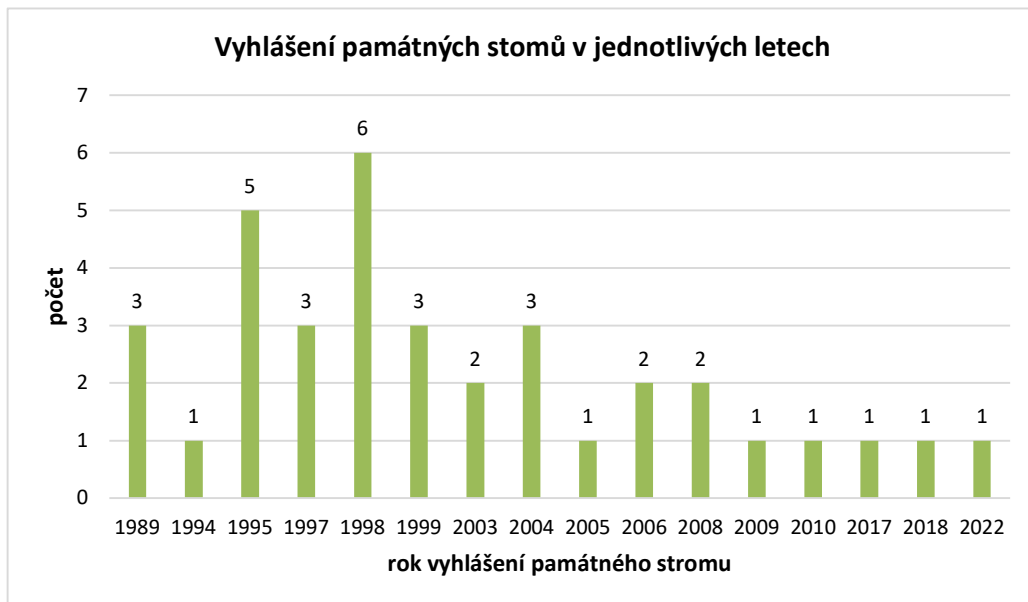
Jak již je patrné z předešlého grafu č. 3 jsou v zájmovém úseku nejvíce zastoupeny dřeviny listnaté a to z 89 %. Dřeviny jehličnaté jsou zastoupeny pouze čtyřmi jedinci, jedná se o borovici lesní (*Pinus sylvestris*), jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*), tis červený (*Taxus baccata*) a zerav obrovský (*Thuja plicata* D. Don), kteří zaujímají pouze 11 % z celkového počtu památných stromů.

Graf č. 3: Poměr zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin (ÚSOP, vlastní)

4.3 Historický průběh vyhlášení památných stromů v zájmovém území

Jak je vidět v následujícím grafu č. 4, počty vyhlášených památných stromů v zájmovém území neustále klesají. V celém Pardubickém kraji došlo v posledních deseti letech k vyhlášení pouze 15 nových objektů. K nejvýznamnějším nárůstům památných stromů v zájmovém území docházelo v 90. letech minulého století. Nejvíce vyhlášených stromů bylo pak v roce 1998. V posledním desetiletí dochází k vyhlášení stromů za památné již pouze v jednotlivých případech. Nejdelší období, při kterém nedošlo k vyhlášení žádného stromu za památný, bylo období mezi lety 2010 – 2017. V současné době se žádné nové vyhlášení stromu v kategorii památný strom nepřipravuje. Ve zkoumaném území se na žádném z odborů životního prostředí nezpracovává nový návrh, resp. nikdo žádný návrh na nový památný strom nepodal.

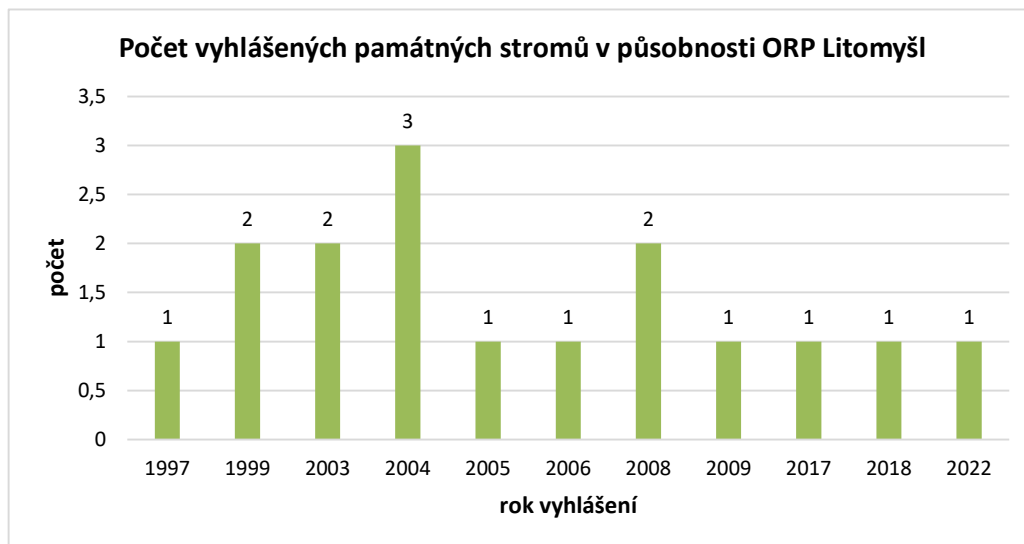

Graf č. 4: Vyhlášení památných stromů v jednotlivých letech (ÚSOP, vlastní)

4.4 Rozvrstvení vyhlášených památných stromů mezi jednotlivé obce s rozšířenou působností

Okres Svitavy je rozdělen na čtyři celky v působnosti obce s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) Svitavy, ORP Litomyšl, ORP Polička a ORP Moravská Třebová na jejímž území dokumentaci jednotlivým památným stromům vedou příslušné odbory životního prostředí. Porovnáme-li jednotlivé ORP mezi sebou zjistíme, že nejvíce památných stromů bylo vyhlášeno na území ORP Litomyšl a to v počtu 16 objektů. Taktéž ORP Litomyšl je v přístupu k vyhlášení památných

stromů neaktivnější z pohledu dlouhodobosti. ORP Litomyšl oproti jiným ORP jsou památné stromy vyhlášovány průběžně od roku 1997. Poslední strom v kategorii památný zde byl vyhlášen v roce 2022 – viz graf č. 5.

Graf č. 5: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Litomyšl (ÚSOP, vlastní)

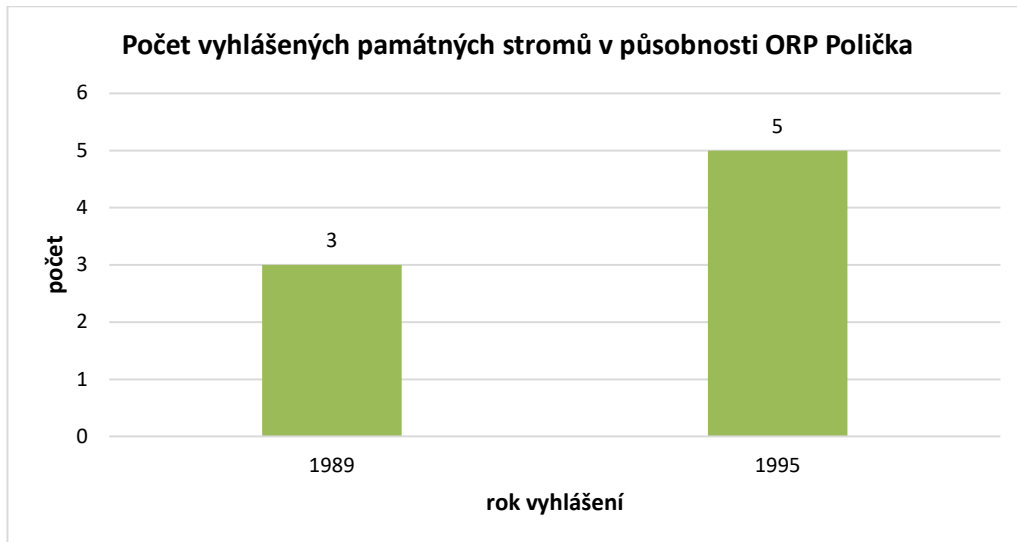
ORP Svitavy bylo vyhlášeno za památné stromy 8 objektů. K největšímu nárůstu došlo v roce 1998 vyhlášením šesti objektů, další objekt byl vyhlášen v roce 2006, poslední v roce 2010 a to vždy po jednom zástupci – viz graf č. 6.

Graf č. 6: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Svitavy (ÚSOP, vlastní)

Na území ORP Polička je vyhlášeno celkem 8 objektů. Do tohoto území ale ve velké míře zasahuje CHKO Žďárské vrchy. V této oblasti se nachází pět objektů z celkového počtu, které byly vyhlášeny správou CHKO Žďárské vrchy. ORP Polička

byly tedy vyhlášeny pouze 3 objekty. Z následujícího grafu č. 7 je pak patrné, že k poslednímu vyhlášení stromu v kategorii památný, došlo na tomto území již před 28 lety a to v roce 1995, což území ORP Polička řadí mezi území s nejdelší dobou od vyhlášení posledního památného stromu v celém zájmovém území.

Graf č. 7: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Polička (ÚSOP, vlastní)

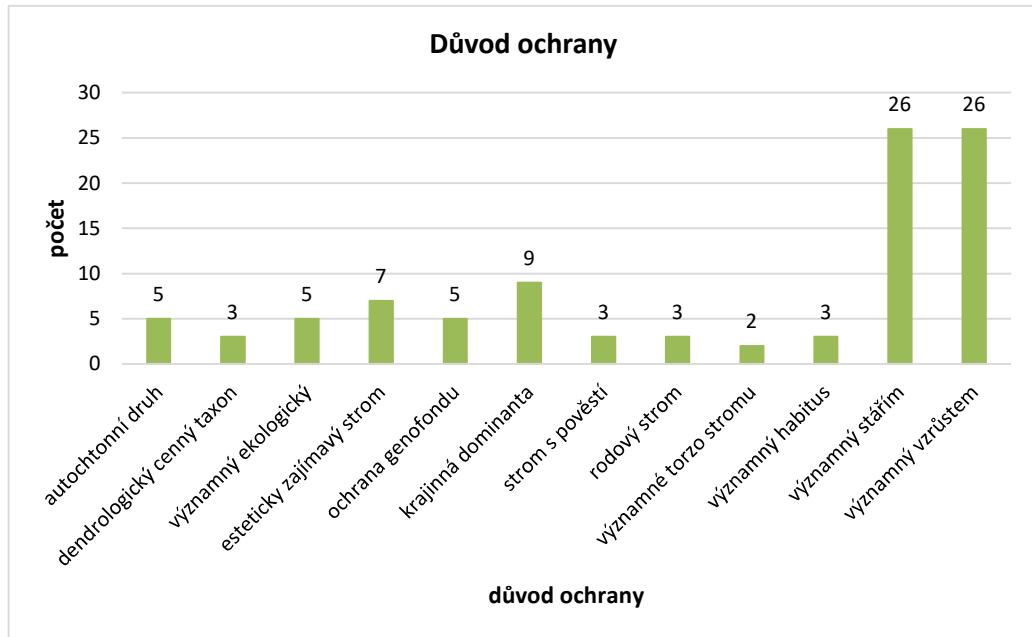
V území ORP Moravská Třebová jsou pak evidovány pouhé tři objekty, které byly vyhlášeny před více jak 20 lety – viz graf č. 80.

Graf č. 8: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Moravská Třebová (ÚSOP, vlastní)

4.5 Důvod ochrany památných stromů

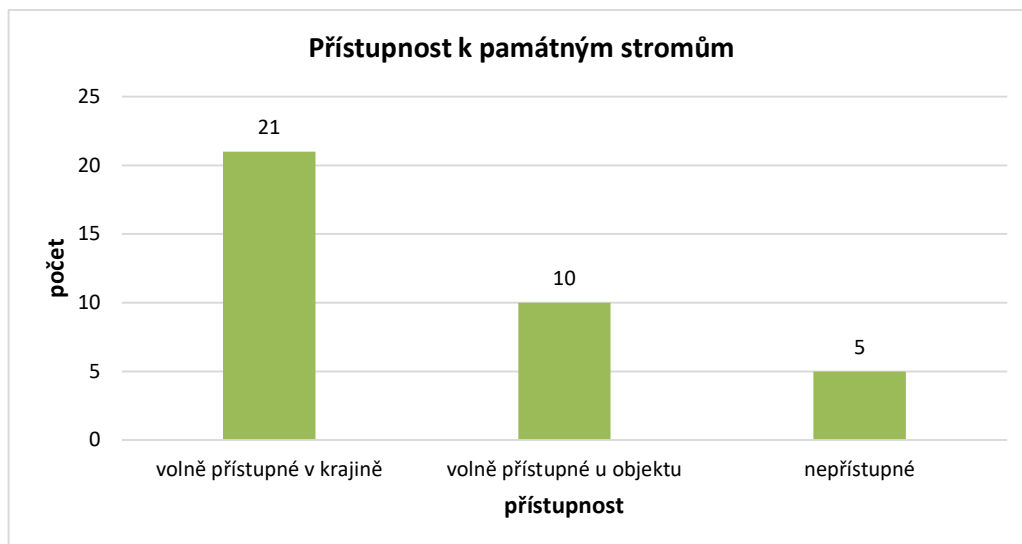
Aby bylo možné určitý strom vyhlásit za památný je mu třeba udělit některý z důvodu ochrany. V zájmovém území jednoznačně převládají dva důvody ochrany a to takové, že se se jedná o stromy významné stářím a vzrůstem. Důvody ochrany jsou u jednotlivých objektů vždy navzájem kombinovány mezi sebou – viz graf č. 9.

Graf č. 9: Důvod ochrany (ÚSOP, vlastní)

4.6 Možnost přístupu k památným stromům

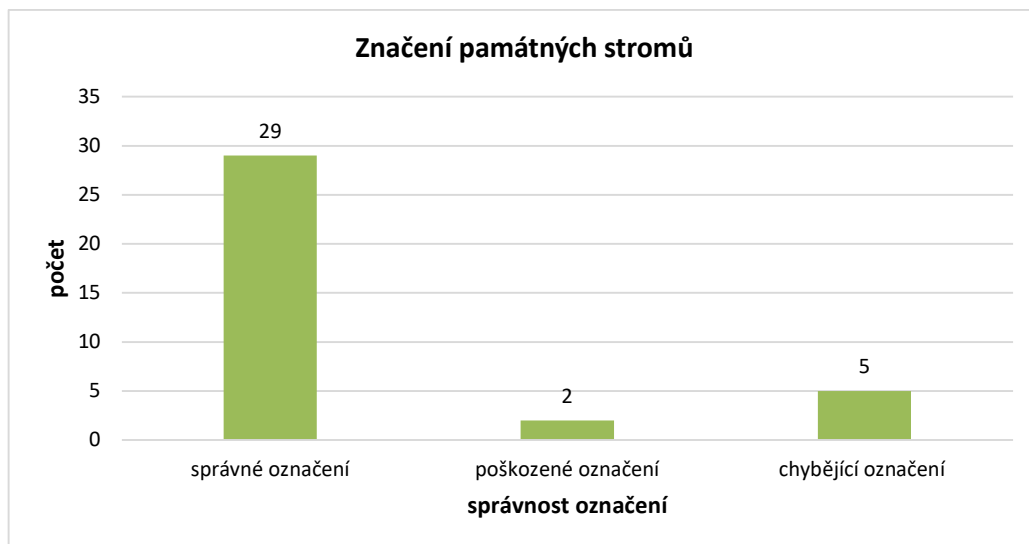
Ne vždy se památné stromy nacházejí volně v krajině. V zájmovém území sice převažuje 21 objektů památných stromů volně přístupných, které stojí osamocené v krajině, ale i značná část objektů, u níž je možnost přístupu nějakým způsobem omezena. Další 10 objektů je také volně přístupných, ale jejich poloha bývá již spojena s nějakým objektem a často se dostaneme na soukromý pozemek, do blízkosti obydlí majitelů, jejich hospodářských stavení a cest, které protínají stará stavení, kdy pohyb na místě vyžaduje již určitou ohleduplnost a informovanost směrem k majiteli pozemku/objektu. K pěti objektům památných stromů se pak bez souhlasu majitele nelze přiblížit vůbec. Jsou zpravidla na uzavřených zahradách a dvorech. Nejhůře dostupná je Jablň domáci „Strýmka“ (č. 2), Zerav v zahradě u vily Bohuslava Červeného (č. 36), Lípa v Dolním Újezdě I (č. 11), a II (č. 10) a Strítěského dub v Budislavi (č. 14).

Graf č. 10: Přístupnost k památným stromům (vlastní)

4.7 Značení památných stromů v zájmovém území

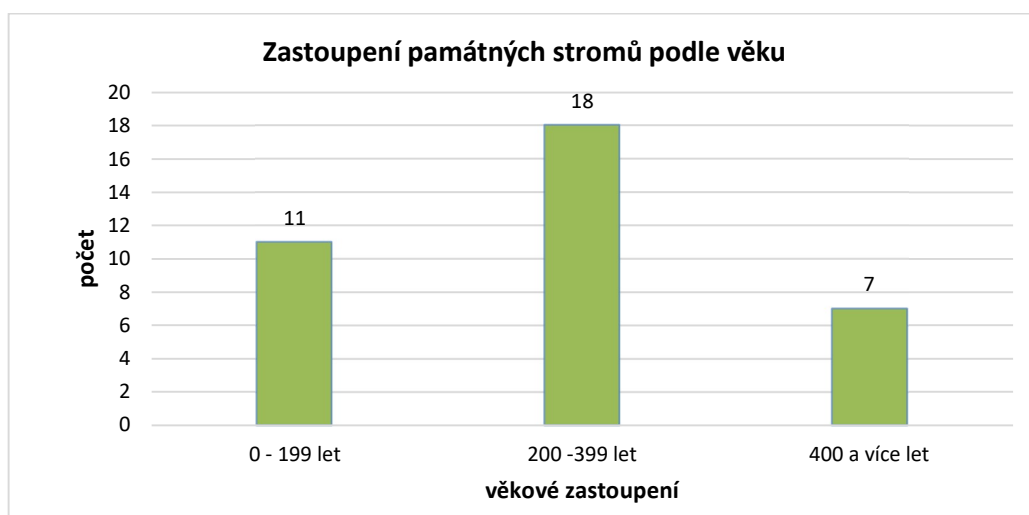
Pro lepší orientaci při hledání památných stromů v terénu je důležité jejich správné, viditelné označení. V zájmovém území je správně označeno 29 objektů, další dva objekty, Stríteckého dub v Budislavi (č. 14) a Lípa v Jedlové (č. 22) mají označení taktéž viditelná, ale byla by vhodná obměna cedulí, které jsou poškozeny v horní části (lze pravděpodobně přisoudit pádu suché větve). Některé objekty jsou pak nad rámec zákonného označení, doplňovány o informační tabule s podrobnějším popisem památného stromu případně i spojitostí s některou historickou událostí, naučnými stezkami apod. V zájmovém území se také nachází pět objektů, u kterých označení úplně chybí. Ve dvou případech se jedná o torza stromů a to Jilmu v Újezdci (č. 8) a Borovice u Biskupic (č. 34). Terénním šetřením a šetřením na MěÚ Litomyšl bylo zjištěno, že u jilmu v Újezdci došlo k odstranění značení záměrně, jelikož torzo stromu již za památný strom považovat nelze, resp. aby jeho stav nevyvolal negativní reakce. V okolí borovice u Biskupic jsem terénním šetřením v příkopu zbytky značení našel, jejich stav ale svědčil o tom, že zde leží již dlouho, jedná se taktéž o rozsáhle poškozené torzo stromu. Co je ale zarážející nejvíce, je absence značení u nejnověji vyhlášených stromů. Jedná se o Lípu srdčitou (č. 1) vyhlášenou v roce 2018 a Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného (č. 36), který byl vyhlášen v roce 2022. Absence značení byla zjištěna dále u Lípy v Přílucce (č. 9) vyhlášené v roce 2006. Kromě Borovice u Biskupic (ORP Moravská Třebová) se stromy s chybějícím značením nacházejí na území ORP Litomyšl.

Graf č. 11: Značení památných stromů (ÚSOP, vlastní)

4.8 Stáří stromů v zájmovém území

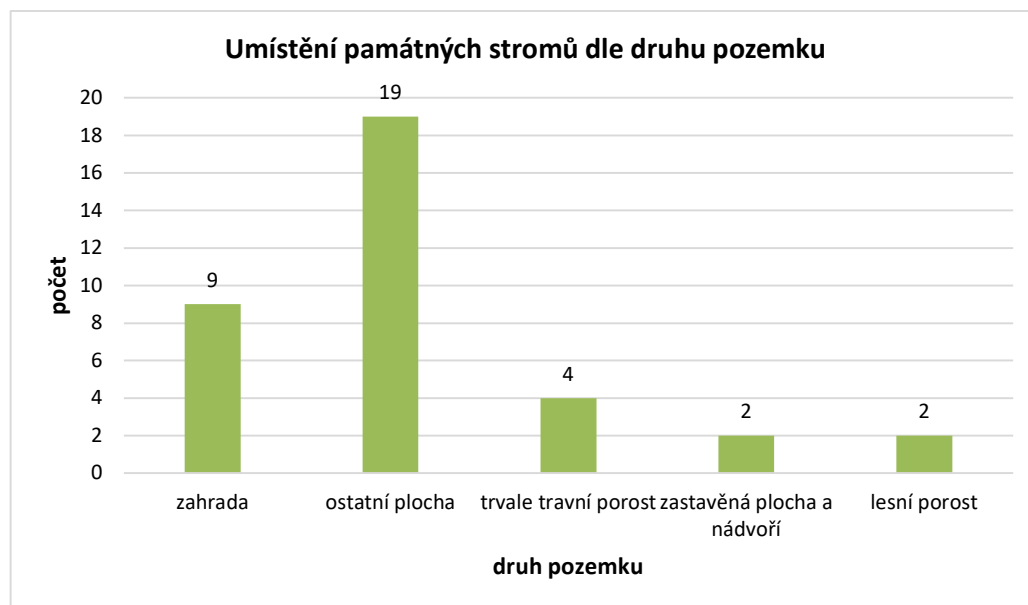
To, aby stromy dosáhly opravdu vysokého věku, záleží na mnoha okolnostech. Stáří stromu je ovlivněno především stanovištěm, na kterém strom roste, péčí, která je mu dána, přírodními podmínkami v okolí a druhem dřeviny. V zájmovém území se nejvíce vyskytují stromy zralého věku ve věkové kategorii 200 – 399 let. Nezanedbatelný je i počet opravdu kmetských stromů starších 400 let. Nejstaršími stromy jsou pak lípy a tis.

Graf č. 12: Zastoupení památných stromů podle věku (ÚSOP, vlastní)

4.9 Výskyt památných stromů na druhu pozemků

Co se týče druhu pozemku, na kterých se památné stromy vyskytují, jedná se ve většině případů o ostatní plochu následovanou zahradou a trvale travním porostem. Po dvou zástupcích pak roste na zastavěné ploše a nádvoří a lesním porostu.

Graf č. 13: Umístění památných stromů podle pozemku (ÚSOP, vlastní)

4.10 Zdravotní stav památných stromů v zájmovém území

Zásadním údajem při péči o památné stromy je sledování jejich zdravotního stavu. V zájmovém území se v největším počtu vyskytují stromy, jejichž zdravotní stav lze hodnotit stupněm č. 1 - výborný až dobrý. Zdravotní stav u objektů Klejchův buk (č. 7), Pajkrův dub (č. 21), a Dubu letního ve Vranové (č. 35) byl hodnocen stupněm č. 2 – zhoršený. Stupněm č. 3 – výrazně zhoršený byla hodnocena Jablň domáci „Strýmka“ (č. 2), Dub na Mendryce (č. 6) a Lípa v Moravské Třebové (č. 27). Stupněm č. 5 – havarijní/rozpadlý strom byl hodnocen zdravotní stav u objektu Jilm v Újezdci (č. 8) a Borovice u Biskupic (č. 34). V tomto případě se jedná o torza stromů. U zájmových objektů jsem neshledal žádné mechanické poškození stromů způsobené neodborným zásahem, který by měl vliv na jejich zdravotní stav nebo vitalitu. Taktéž jsem neshledal, že by stromy byly poškozeny v oblasti kořenového systému, či vandalismem v podobě vyřezávání nápisů do kůry apod. Pouze u Drašarovy lípy (č.19) byly zjištěny dvě informační cedulky, které byly přichyceny přímo do kmene stromu.

Graf č. 14: Zdravotní stav památných stromů (ÚSOP, vlastní)

Zdravotní stav stromů v zájmovém území se vesměs shodoval s údaji vedenými v ÚSOP a jednoznačně převládá zdravotní stupeň č. 1 – výborný až dobrý. U devíti objektů jsem však shledal zdravotní stav jiný, než je v ÚSOP uvedený, jedná se o objekty:

Název stromu	Zdrav. stav v ÚSOP	Zjištěný zdrav. stav
Jabloň domácí „Strýmka“ (č.2)	nehodnocen	výrazně zhoršený
Dub na Mendryce (č. 6)	dobrý	výrazně zhoršený
Klejchův buk (č. 7)	dobrý	zhoršený
Pajkrův dub (č. 21)	dobrý	zhoršený
Dub letní ve Vranové (č. 35)	velmi dobrý	zhoršený
Lípa v Moravské Třebové (č. 27)	silně narušený	výrazně zhoršený
Jilm v Újezdci (č. 8)	silně narušený	havarijní/rozpadlý strom
Borovice u Biskupic (č. 34)	dobrý	havarijní/rozpadlý strom
Lípa v Trpíně II (č. 30)	dobrý	silně narušený

Tab. č. 11: Zjištěný zdravotní stav vybraných objektů (ÚSOP, vlastní)

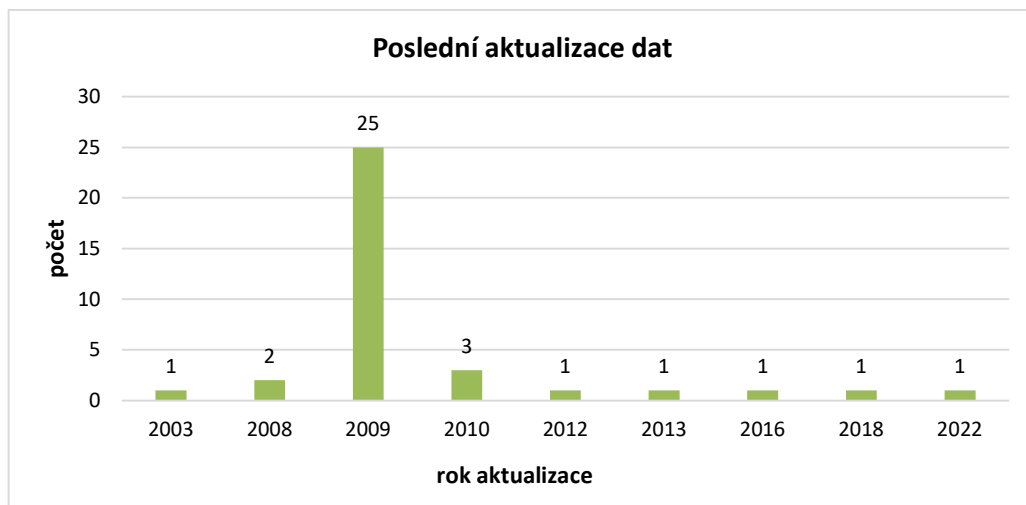
- Jabloň domácí „Strýmka“ (č.2) - zde byl zjištěn výskyt mechanického poškození kmene se symptomy aktivně probíhající infekce dřevními houbami, dále byla zaznamenána odlomená část koruny (pouze jedna větev nepoškozená),
- Dub na Mendryce (č. 6) – strom je mechanicky poškozen na kmene velkou trhlinou, a strom se rozevírá (jsou instalovány bezpečnostní vazby), v kmene je

rozsáhlejší dutina s hnilobou, časté výletové otvory ve více úrovních, suché silné větve,

- Klejchův buk (č. 7) – na stromě jsou patrné symptomy infekce dřevními houbami, trhliny ve kmeni a přítomnost suchých silných větví,
- Pajkrův dub (č. 21) – na stromě je patrná výrazná trhlina na kmeni a přítomnost většího počtu suchých silných větví,
- Dub letní ve Vranové (č. 35) – zjištěny trhliny ve kmeni, přítomnost rakovinotvorných útvarů a přítomnost suchých silných větví,
- Lípa v Moravské Třebové (č. 27) – zjištěna přítomnost většího počtu suchých silných větví, odlomena část koruny a významnější výskyt výletových otvorů ve více úrovních,
- Jilm v Újezdci (č. 8) – jedná se o torzo stromu, pouze kmen o výšce 2 m, ve spodní části poškozen zářezem.
- Borovice u Biskupic (č. 34) – jedná se o torzo stromu, pouze kmen s výrazným poškozením po celé délce, po úderu bleskem (viditelné zahoření kmene),
- Lípa v Trpíně II (č. 30) – rozsáhlá dutina ve kmeni, odlomená podstatná část koruny.

4.11 Poslední aktualizace dat v databázi památných stromů

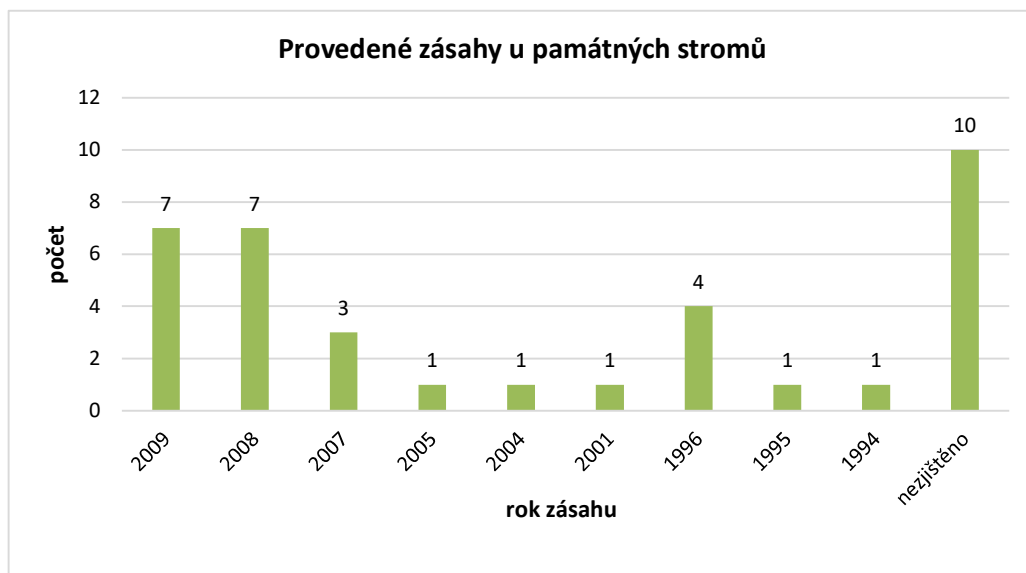
Jak již bylo uvedeno, základním zdrojem dat k památným stromům je ÚSOP vedený AOPK ČR, ve kterém se shromažďují podrobná data o jednotlivých objektech. Seznam ÚSOP je veřejně přístupný a každý zájemce si může data ke každému objektu dohledat. Pokaždé však nenarazí na aktuální informace. V zájmovém území došlo k hromadné aktualizaci u dříve vyhlášených stromů v roce 2009. Určitě by bylo dobré nastavit proces aktualizace údajů v pravidelném rytmu např. 5 let, aby informace k jednotlivým objektům, v co největší míře, odpovídaly skutečnosti.

Graf č. 15: Poslední aktualizace dat (ÚSOP, vlastní)

4.12 Provedené zásahy u památných stromů

Aby byly památné stromy udržovány v co možná nejlepším zdravotním stavu, je třeba provádět jejich pravidelné ošetřování a již dopředu navrhovat další opatření. V zájmovém území docházelo k výraznějšímu ošetření některých jedinců v roce 2007 a 2008. U deseti objektů nebyl provedený zásah zjištěn. Jedná se převážně o památné stromy, které byly vyhlášeny jako poslední. Naopak na některých objektech nebyl proveden žádný zásah více jak 25 let. Mezi nejčastější zásahy patří redukce koruny, zdravotní řez, ošetření dutin, odstranění jmelí, bezpečnostní řez a instalace bezpečnostních vazeb a obnova dosluhujících.

Graf č. 16: Provedené zásahy u památných stromů (ÚSOP, vlastní)

4.13 Přehled nejvýraznějších hodnot památných stromů

Kategorie	Název památného stromu	Hodnota
Největší obvod	Lukasova zpívající lípa (č. 20)	1181 cm
Nejmenší obvod	Jabloň domácí odrůda „Strýmka“ (č. 2)	217 cm
Nejvyšší	Lípa v Jedlové (č. 22) a buk v Rozhraní (č. 32)	30 m
Nejnižší	Jilm v Újezdci (č. 8)	2 m
Nejstarší	Lukasova zpívající lípa (č. 20)	630 let
Nejmladší	Zerav v zahradě u vily Bohumila červeného (č. 36)	80 let

Tab. č. 12: Nejvýraznější památné stromy ve zkoumaném území (ÚSOP, vlastní)

4.14 Porovnání objektů, zjištěných údajů z terénního cvičení a překryv s jinými objekty v ÚSOP

V zájmovém území bylo sledováno celkem 36 objektů, z čehož se u 35 objektů jednalo o jednotlivý strom, pouze v jednom případě byla hodnocena skupina čtyř stromů a to Veské lípy (č. 12). V zájmovém území se nenachází žádná památná alej.

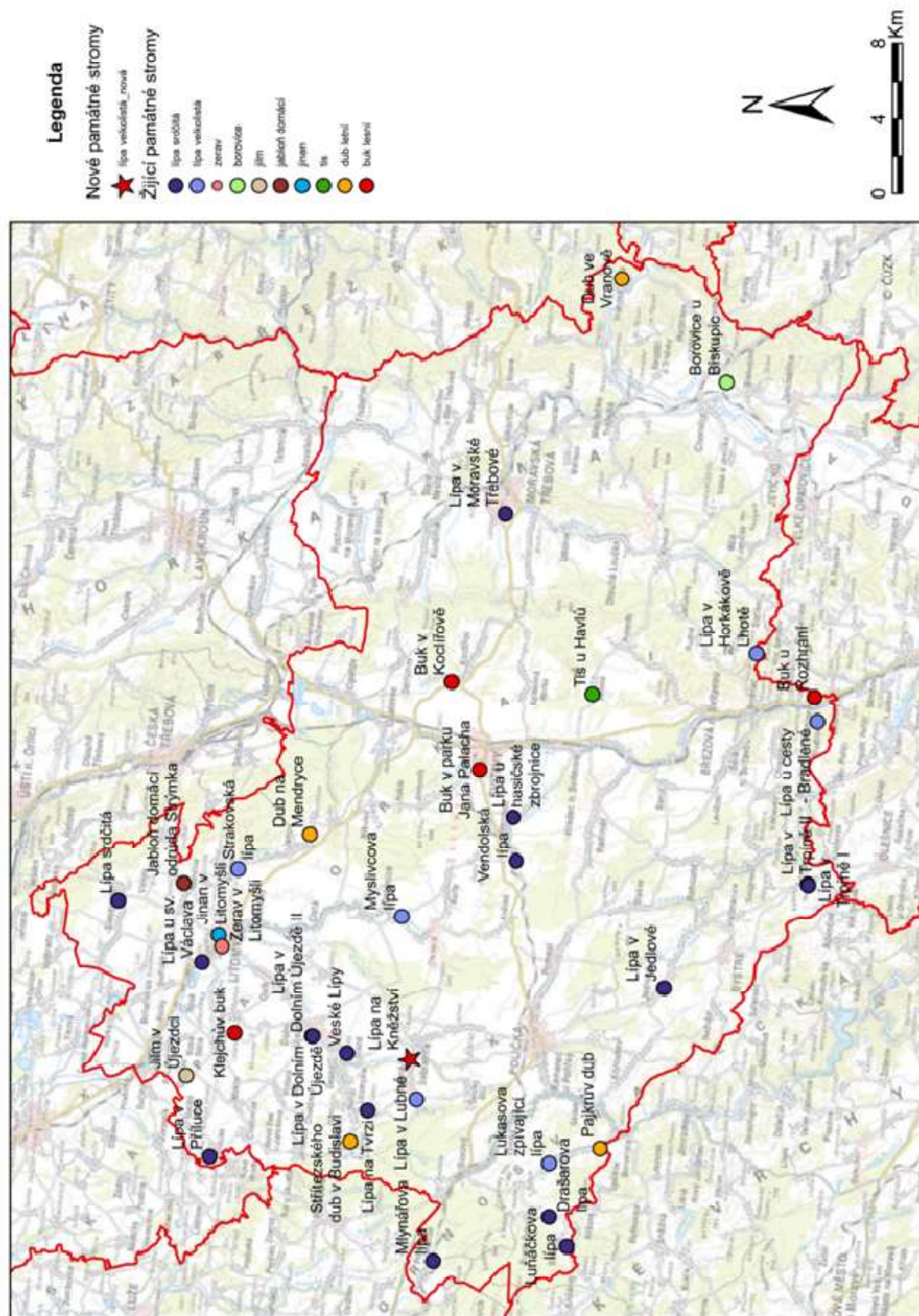
Porovnáním údajů k těmto objektům uvedených v ÚSOP se zjištěnými údaji z terénního šetření byl zjištěn jednoznačně největší rozdíl v obvodu kmene. Stromy samozřejmě neustále sílí a od doby posledního měření se údaje u 35 objektů liší s údaji uvedenými v ÚSOP. Nejvýraznější rozdíl byl zjištěn u Dubu na Mendryce (č. 6) a to o celých 54 cm oproti poslednímu měření. Tento rozdíl je zapříčiněn jeho současným zdravotním stavem, jelikož uprostřed stromu je ve kmeni výrazná trhлина s vyhnílou dutinou a strom se postupně rozděluje. U tohoto objektu jsem také našel chybný údaj v pozemkové parcele, na které strom roste. Strom stojí na pozemkové parcele č. 5248, nikoliv na parcele č. 159/7 uvedené v ÚSOP.

U dvou jedinců a to Jilmu v Újezdci (č. 8) a Borovice u Biskupic (č. 34) je dle ÚSOP přiřazován některý důvod ochrany. Provedeným terénním šetřením bylo zjištěno, že se jedná o torza stromů hodnocena stupnicí č. 5 – havarijní/rozpadlý strom bez jakékoliv perspektivy, u kterých jsou i cedule označující památný strom odstraněny. U těchto objektů je na místě zrušit jejich ochranu a vymazat stromy ze seznamu památných stromů, jelikož nepředstavují žádný potenciál pro své okolí.

Dále jsem se zaměřil na případný překryv památných stromů s jiným objektem ÚSOP. Ačkoliv se na celém zájmovém území nachází 1 CHKO, 1 NPR, 8 PP, 7 PR a 10 EVL byl zjištěn pouze překryv památných stromů s CHKO Žďárské vrchy, na jejímž území se nachází pět objektů, jedná se o Mlynářovu lípu (č. 17), Luňáčkovu

lípu (č. 18), Drašarovu lípu (č. 19), Lukasovu zpívající lípu (č. 20) a Pajkrův dub (č. 21). Pajkrův dub (č. 21) se zároveň s překryvem v CHKO Žďárské vrchy překrývá s EVL Údolí Svratky u Krásného.

4.15 Katalog památných stromů

Obr. č. 7: Mapa zájmového území s vyznačením památných stromů (vlastní)

4.15.1 Popis údajů zaznamenávaných v kartách památných stromů:

- **Číslo památného stromu:** číselný údaj, pod kterým je památný strom vedený pro potřeby této práce,
- **Titulek karty:** název stromu či skupiny stromů, pod kterým je objekt veden v ÚSOP AOPK ČR,
- **Druh:** druhový a rodový název dřevin uvedený v českém jazyce,
- **Latinsky:** druhový a rodový název dřevin uvedený latinsky,
- **Kód:** kód, pod kterým je objekt veden v ÚSOP AOPK ČR,
- **Typ prvku:** dle typu prvku podle ÚSOP AOPK ČR: jednotlivý strom, skupina stromů, stromořadí,
- **Počet jedinců:** počet jednotlivých stromů v objektu,
- **Datum vyhlášení:** datum, ve kterém došlo k vyhlášení objektu za památný,
- **Vyhlásil:** orgán státní správy, který vyhlásil objekt za památný,
- **Kraj, okres, obec, katastrální území:** údaje o umístění objektu,
- **Číslo parcely:** převzato z katastru nemovitostí, popis umístění objektu,
- **Druh pozemku:** převzato z katastru nemovitostí: orná půda, chmelnice, vinice, zahrada, ovocný sad, trvalý travní porost, lesní pozemek, vodní plocha, zastavěná plocha a nádvoří, ostatní plocha,
- **Vlastník:** vlastník pozemku, na kterém objekt roste, převzato z katastru nemovitostí, (u fyzických osob uvedeno pouze „soukromý vlastník“),
- **Stáří:** u objektů, u kterých se nepodařilo zjistit přesné datum výsadby stromů, bylo jejich stáří převzato z ÚSOP AOPK ČR,
- **Kategorie:** kategorie památného stromu dle metodiky AOPK, dorostenec (mladé stromy nízkého věku), dospělec (stromy ve své konečné velikosti), veterán (staré, často senescentní stromy),
- **Důvod ochrany:** zjištěný dle ÚSOP AOPK ČR, uplatňují se dendrologické, krajinné i historické charakteristiky,
- **Souřadnice:** přesné zanesení pozice objektu pomocí GPS souřadnice,
- **Zdravotní stav:** dle metodiky Kolaříka a kol. (2022), dle pětibodové stupnice: 1 – výborný až dobrý, 2 – zhoršený, 3 – výrazně zhoršený, 4 – silně narušený, 5 – havarijní rozpadlý strom,
- **Obvod kmene:** obvod kmene měřený ve výčetní výšce (130 cm nad zemí), ,
- **Šířka koruny:** údaje převzaty z ÚSOP AOPK ČR,

- **Výška:** údaje převzaty z ÚSOP AOPK ČR,
- **Lokalita:** slovní popis lokality, ve které se objekt nachází,
- **Popis stromu:** popis charakteristických rysů dřeviny, zjištěné historické souvislosti, pověsti a legendy poutající se k danému prvku či místu,
- **Význam v krajině:** zhodnocení významnosti prvku v kompozici krajiny.
- **Historické mapy:** porovnání dnešního místa výskytu dřeviny s historickou podobou a zachycením objektu na mapách. K tomuto byly využity historické mapy stabilního katastru, mapa II. VM a letecké snímky z 50. let 20. století.

Následující katalog památných stromů obsahuje fotografickou a mapovou dokumentaci jednotlivých objektů. Zdroj fotodokumentace stromů je vlastní. Fotodokumentace byla vyhotovena při terénním šetření, pouze obr. č. 12: Jabloň domácí „Strýmka“ v květu pochází z fotoarchivu majitele stromu pana Pavla Sršně. Historické mapy **stabilního katastru** byly převzaty a upraveny z portálu **ags.cuzk.cz**, historické mapy **II. Vojenského mapování** byly převzaty a upraveny z portálu **oldmaps.geolab.cz**, **letecké snímky z 50. let 20. století** byly převzaty a upraveny z portálu **geoportál.gov.cz**, mapy vyobrazující současný stav byly převzaty a upraveny z portálu **mapy.cz**.

4.15.2 Seznam památných stromů v okrese Svitavy

č.	kód	název objektu	typ objektu	rok vyhlášení
1.	106257	Lípa srdčitá	Jednotlivý strom	08.02.2018
2.	106189	Jabloň domácí (Malus domestica) odrůda "Strýmka"	Jednotlivý strom	25.01.2017
3.	101287	Jinan v Litomyšli	Jednotlivý strom	05.09.2003
4.	105385	Lípa u sv. Václava	Jednotlivý strom	13.05.2009
5.	105548	Strakovská lípa	Jednotlivý strom	08.10.2008
6.	101284	Dub na Mendryce	Jednotlivý strom	26.05.2004
7.	101281	Klejchův buk	Jednotlivý strom	08.07.2004
8.	101288	Jilm v Újezdci	Jednotlivý strom	23.07.2003
9.	104812	Lípa v Příluce	Jednotlivý strom	28.10.2006
10.	101290	Lípa v Dolním Újezdě II	Jednotlivý strom	08.03.1999
11.	101291	Lípa v Dolním Újezdě I	Jednotlivý strom	08.03.1999
12.	101282	Veské lípy	Skupina stromů (4)	02.07.2004
13.	104590	Lípa na tvrzi	Jednotlivý strom	20.08.2005
14.	101295	Stříteského dub v Budislavi	Jednotlivý strom	05.02.1997
15.	101308	Lípa v Lubné	Jednotlivý strom	31.10.1994
16.	105549	Myslivcova lípa	Jednotlivý strom	08.10.2008
17.	101298	Mlynářova lípa	Jednotlivý strom	23.03.1989
18.	101296	Luňáčkova lípa	Jednotlivý strom	21.11.1995
19.	101309	Drašarova lípa	Jednotlivý strom	21.11.1995
20.	101310	Lukasova zpívající lípa	Jednotlivý strom	21.11.1995
21.	101297	Pajklův dub	Jednotlivý strom	23.03.1989
22.	101299	Lípa v Jedlové	Jednotlivý strom	23.03.1989
23.	101307	Lípa u hřiště ve Vendolí	Jednotlivý strom	24.06.1998
24.	101293	Lípa u hasičské zbrojnice	Jednotlivý strom	24.06.1998
25.	104810	Buk v parku Jana Palacha	Jednotlivý strom	30.09.2006
26.	101292	Dub v Koclířově	Jednotlivý strom	24.06.1998
27.	101305	Lípa v Moravské Třebové	Jednotlivý strom	07.04.1997
28.	101306	Tis obecný červený „U Havlů“	Jednotlivý strom	24.06.1998
29.	101302	Lípa v Trpíně I	Jednotlivý strom	08.06.1995
30.	101300	Lípa v Trpíně II	Jednotlivý strom	08.06.1995
31.	105476	Lípa u cesty - Bradlné	Jednotlivý strom	13.01.2010
32.	101304	Buk u Rozhraní	Jednotlivý strom	19.06.1998
33.	101303	Lípa v Horákově Lhotě	Jednotlivý strom	02.09.1998
34.	101294	Borovice u Biskupic	Jednotlivý strom	05.02.1997
35.	101289	Dub letní ve Vranové	Jednotlivý strom	20.05.1999
36.	106457	Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného	Jednotlivý strom	15.07.2022

Tab. č. 13: Seznam památných stromů v okrese Svitavy (ÚSOP, vlastní)

4.15.3 Památný strom č. 1:

Lípa srdčitá

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	106257	Datum vyhlášení:	08.02.2018
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Sloupnice
Katastrální území:	Horní Sloupnice	Číslo parcely:	628/1
Druh pozemku:	Zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	150 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	výjimečná věkem a vzrůstem, kulturní hodnota		
Souřadnice:	49.9224712N, 16.3328933E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	448 cm
Šířka koruny:	19 m	Výška:	25 m
Ochranné pásmo:	vyhlášené - kruh o poloměru 14 m mimo p.č. 388/1		
Lokalita:	Předmětná lípa roste na severním okraji obce Sloupnice, na zahradě u čtvercového statku č.p. 68, podél záhumení cesty.		
Popis:	Mohutná lípa s průběžným, poměrně zprohýbaným kmenem. Koruna je nasazena ve výšce 6 m. Z kmene se nejdříve ve výšce 4 -5 metrů odděluje mohutná větev o průměru 50 cm, pod úhlem 45° dosahující až 9 m od kmene. Naproti této větvi je koruna plnější, zde se oddělují dvě mohutnější větve, utvářející habitus stromu. Průměr koruny je 19 m.		
Význam v krajině:	Lípa v okraji sídla tvoří lokální dominantu, svým umístěním i habitem se významným způsobem podílí na krajinném rázu.		
Historické mapy:	Na mapách II. VM se ještě na místě současného růstu lípy nachází mokrá louka. Ke stavbě přilehlého stavení pravděpodobně došlo několik let poté a současně k vysazení lípy. Na leteckých snímcích z roku 1954 je již u stavení patrný vzrostlý strom s širokou korunou.		

Tab. č. 14: Údaje k památnému stromu Lípa srdčitá (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 8: Lípa srdčitá ve Sloupnici

Obr. č. 9: Lípa srdčitá ve Sloupnici

Obr. č. 10: Současné umístění Lípy srdčité ve Sloupnici

Obr. č. 11: Letecký snímek z roku 1954

4.15.4 Památný strom č. 2:

Jabloň domácí (*Malus domestica*) odrůda Strýmka

Druh:	Jabloň domácí odrůda „Strýmka“	Latinsky:	<i>Malus domestica</i> odrůda „Strýmka“
Kód:	106186	Datum vyhlášení:	25.01.2017
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Němčice
Katastrální území:	Němčice u České Třebové	Číslo parcely:	210/1
Druh pozemku:	zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	150 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Významná stáří a vzrůstem, estetický strom		
Souřadnice:	49.8919919N, 16.3510908E		
Zdravotní stav:	Výrazně zhoršený	Obvod kmene:	217 cm
Šířka koruny:	5 m	Výška:	8 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 7 m od středu kmene na p.č. 210/1 a 1178		
Lokalita:	Roste na záhumení louce za statkem č.p. 52 v Němčicích.		
Popis:	Pravděpodobně se jedná o jeden z nejstarších ovocných stromů v OPR Litomyšl. Kmen jabloně je sekundární, pravděpodobně byl v mládí poškozen a následně byly po obvodu tohoto stromu vysazeny semenné podnože, které byly vroubovány do vrcholové části kmene. Srůstem několika jedinců vznikl sekundární kmen. Strom byl roubován ve výšce 1,9 m a jeho korunu tvoří odrůda Strýmka, což je zimní odrůda vzniklá v Německu v první polovině 18. století.		
Význam v krajině:	Z hlediska druhu jabloně se jedná o unikátního jedince v širším okolí, strom je ceněný pro své stáří a zajímavou stavbu kmene. Jedinec má taktéž vysokou kulturní hodnotu, jelikož se jedná o živou památku udržitelnosti dané odrůdy na místě po dobu 150 let.		
Historické mapy:	Na mapě II. VM je na místě viditelná ovocná zahrada, Zde se pravděpodobně v minulosti již mohl nacházet sad ovocný a lípa pochází z původní výsadby ovocných stromů. Na leteckém snímku z roku 1954 je na místě viditelný taktéž sad. Určit přímo jabloň není snadné pro svůj drobný vzrůst.		

Tab. č. 15: Údaje k památnému stromu Jabloň domácí (*Malus domestica*) odrůda Strýmka (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 12: Jabloň domácí „Strýmka“

Obr. č. 13: Jabloň domácí „Strýmka“ v květu

Obr. č. 14: Současné umístění Jabloně domácí „Strýmky“

Obr. č. 15: Historická mapa II. VM

4.15.5 Památný strom č. 3:

Jinan v Litomyšli

Druh:	Jinan dvoulaločný	Latinsky:	<i>Ginkgo biloba L.</i>
Kód:	101287	Datum vyhlášení:	05.09.2003
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Litomyšl
Katastrální území:	Záhrad'	Číslo parcely:	463/11
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Město Litomyšl,

Stáří:	122 - 141 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Estetický strom, dendrologicky cenný taxon		
Souřadnice:	49.8726789N, 163162006E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	221 cm
Šířka koruny:	14 m	Výška:	10 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 6,8 m zasahující pouze pozemek p.č. 463/11		
Lokalita:	Jinan se nachází v parku na Jiráskově náměstí v Litomyšli v jeho pravém horním rohu u č.p. 55.		
Popis:	Jedná se o středně vysoký, mohutně rozvětvený strom, dvoják typického habitu, zdravý s vitální, pravidelně rozvětvenou hustou korunou.		
Význam v krajině:	Jinan pochází z původní parkové výsadby na Jiráskově náměstí v Litomyšli, má typický habitus s vysokou estetikou hodnotou.		
Historické mapy	U jinanu je zjištěno, že byl vysazen mezi léty 1882 – 1991 na místě parku, který je již vyobrazen na mapě stabilního katastru s výsadbou stromů. Z leteckých snímků z roku 1954 je zde jinan viditelný jako mladý strom s korunou malého průměru. Na Jiráskově náměstí byl v minulosti za památný strom vyhlášen strom jiný a to buk, který je na leteckém snímku taktéž dobře patrný. Bohužel jej v roce 2008 poškodila vichřice natolik, že musel být odstraněn.		

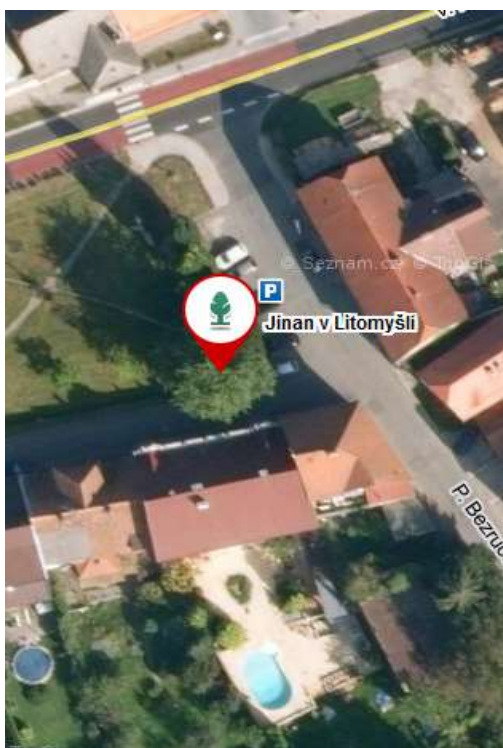
Tab. č. 16: Údaje k památnému stromu Jinan v Litomyšli (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 16: Jilm v Litomyšli

Obr. č. 17: Jilm v Litomyšli

Obr. č. 18: Současné umístění Jilmu v Litomyšli

Obr. č. 19: Letecký snímek z roku 1954

4.15.6 Památný strom č. 4:

Lípa u sv. Václava

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	105385	Datum vyhlášení:	13.05.2009
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Litomyšl
Katastrální území:	Nedošín	Číslo parcely:	401/54
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Město Litomyšl

Stáří:	215 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Významná stářím, významná vzrůstem		
Souřadnice:	49.8794222N, 16.2945258E		
Zdravotní stav:	výborný	Obvod kmene:	439 cm
Šířka koruny:	12 m	Výška:	28 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 13,5 m, mimo komunikaci I/35 a 1 m od nemovitosti na p.č. 96		
Lokalita:	Lípa se nachází po levé straně pozemní komunikace I/35 ve směru výjezdu z Litomyšle na Vysoké Mýto před BČS Mol u pomníku sv. Václava, jedná se o nejmohutnější strom z trojice lip.		
Popis:	Mohutná lípa, stojící za pomníkem sv. Václava v Litomyšli, pocházející z roku 1765, která se ve výšce 4,5 m větví do mohutné koruny, kterou tvoří čtyři silné centrální větve.		
Význam v krajině:	Lípa je krajinnou dominantou, dosahující významného stáří a vzrůstu. Díky svým rozměrům, perspektivě, estetické, ekologické a krajínotvorné hodnotě se jedná o jeden z nejvýznamnějších stromů v Litomyšli.		
Historické mapy:	Lípa stojí v Litomyšli za pomníkem sv. Václava z roku 1765. Na mapě II. VM je pomník vyobrazen s kruhovou výsadbou stromů. Mapa stabilního katastru kříž ani stromy nezachycuje. Z tohoto období se do dnešní doby zachovala pouze památná lípa. Dvě okolní lípy jsou výrazně mladší, jelikož na leteckém snímku z roku 1954 je znatelné ovlivnění okolí novou výstavbou a stavbou komunikace I/35 a prostor okolo památníku se zmenšil.		

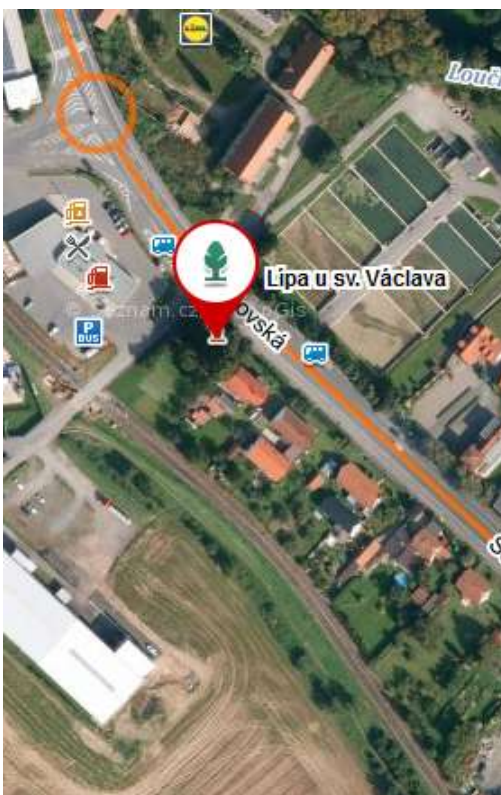
Tab. č. 17: Údaje k památnému stromu Lípa u sv. Václava (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 20: Lípa u sv. Václava

Obr. č. 21: Lípa u sv. Václava

Obr. č. 22: Současné umístění Lípy u sv. Václava

Obr. č. 23: Historická mapa II. VM

4.15.7 Památný strom č. 5:

Strakovská lípa

Druh:	Lípa velkolistá	Latinsky:	<i>Tilia platyphyllos</i>
Kód:	105548	Datum vyhlášení:	08.10.2008
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Strakov
Katastrální území:	Strakov	Číslo parcely:	591/1
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Obec Strakov

Stáří:	165 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Krajinná dominanta, významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.8669414N, 16.3659461E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	419 cm
Šířka koruny:	17 m	Výška:	26 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – omezené komunikacemi a budovou		
Lokalita:	Lípa roste ve středu obce Strakov v blízkosti kaple Panny Marie		
Popis:	Lípa je součástí ostrůvku v centrální části obce, na kterém stojí kaple Panny Marie s památným křížem. Lípa má rovný kmen s nízko posazenou korunou pravidelného tvaru. Okolí je upravené s lavičkami přímo pod lípou.		
Význam v krajině:	Předmětná dřevina je krajinou dominantou, dosahující nadprůměrného věku a vzrůstu stojící v centrální části obce. Pro své rozměry, perspektivě, estetické, ekologické a krajinotvorné hodnotě se jedná o jeden z nejvýznamnějších stromů ve Strakově.		
Historické mapy:	Lípa se nachází v blízkosti kaple Panny Marie pocházející z roku 1734, která je zanesena do mapy stabilního katastru. K vysazení lípy pravděpodobně došlo až s výstavbou kříže před kaplí z roku 1864. Na mapě II. VM se na návsi nachází taktéž pouze kaple. Na leteckém snímku z roku 1954 je již patrný vzrostlý strom s mohutnější korunou.		

Tab. č. 18: Údaje k památnému stromu Strakovská lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 24: Strakovská lípa

Obr. č. 25: Strakovská lípa

Obr. č. 26: Současné umístění Strakovské lípy

Obr. č. 27: Letecký snímek z roku 1954

4.15.8 Památný strom č. 6:

Dub na Mendryce

Druh:	Dub letní	Latinsky:	<i>Quercus robur</i>
Kód:	101284	Datum vyhlášení:	26.05.2004
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Janov
Katastrální území:	Janov u Litomyšle	Číslo parcely:	5248
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Český rybářský svaz, z. s., MO Litomyšl

Stáří:	270 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významný stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.8346517N, 16.3977211E		
Zdravotní stav:	Výrazně zhoršený	Obvod kmene:	564 cm
Šířka koruny:	19 m	Výška:	23 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 16,61 m		
Lokalita:	Dub se nachází na okraji hráze rybářského revíru Mendryka II č. 451091 mezi Janovem a Mendrykou.		
Popis:	Jedná se o solitérní dřevinu se zajímavým kmenem, dvoják s infikovaným dřevem a velkou dutinou, koruna výrazná kulovitá, pravidelná, estetická, avšak s proschlými silnými větvemi. Dub je i přes svůj zhoršující se zdravotní stav nejvýraznějším ve svém okolí.		
Význam v krajině:	Na hrázi rybníka tvoří krajinou dominantu dosahující nadprůměrného věku a vzrůstu. Díky své lokalizaci je dřevinou pro dožití úctyhodného věku.		
Historické mapy:	Na mapě II. VM je v místě růstu dubu vyobrazeno táhlé údolí podmáčených luk s porostem stromů. Dub je již na této mapě na svém místě růstu vyobrazen. Dnes je v údolí soustava rybníků a dub stojí na hrázi jednoho z nich.		

Tab. č. 19: Údaje k památnému stromu Dub na Mendryce (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

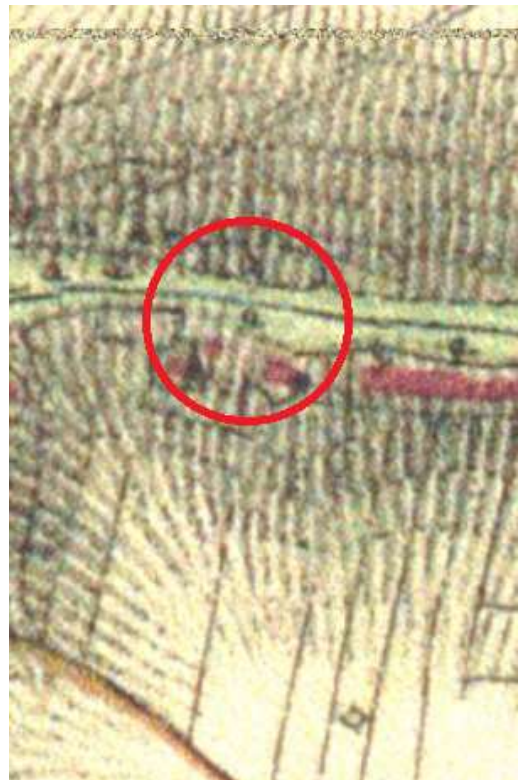
Obr. č. 28: Dub na Mendryce

Obr. č. 29: Dub na Mendryce

Obr. č. 30: Současné umístění Dubu na Mendryce

Obr. č. 31: Historická mapa II. VM

4.15.9 Památný strom č. 7:

Klejchův buk

Druh:	Buk lesní	Latinsky:	<i>Fagus sylvatica</i>
Kód:	101281	Datum vyhlášení:	08.07.2004
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Morašice
Katastrální území:	Lažany u Litomyše	Číslo parcely:	103/1
Druh pozemku:	Trvalý travní porost	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	224 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významný stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.8600669N, 16.2450136E		
Zdravotní stav:	zhoršený	Obvod kmene:	469 cm
Šířka koruny:	18 m	Výška:	28 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 14,5 m		
Lokalita:	Chráněný buk lesní roste u lažanského statku číslo popisné 4 při silnici z Lažan do Říkovic.		
Popis:	Buk s rovným, v současnosti dřevními houbami napadeným kmenem. Koruna je široce rozvětvená, avšak s proschlými silnými větvemi. Strom se nachází u statku a jeho okolí je využíváno k odstavení vlečky a uložení palivového dřeva. Okolí je jinak upraveno a volně přístupné. U stromu se nachází i informační cedulka s bližšími údaji o jedinci.		
Význam v krajině:	Jedinec je krajinnou dominantou, v obci Lažany a okolí se jedná o nejvzrostlejší solitérní dřevinu. Roste v blízkosti statku č.p. 4. na záhumenní straně.		
Historické mapy:	Strom byl, dle záznamu v Lažanské kronice Edvarda Beneše pocházející z roku 1924, vysazen J. Klejchem v roce 1799 při tažení Rusů proti Francouzům Litomyšlskem. Na mapách II. VM je v místě růstu buku vyobrazena zahrada se stromy. Letecký snímek z roku 1954 již zachycuje za statkem mohutně vzrostlý strom.		

Tab. č. 20: Údaje k památnému stromu Klejchův buk (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 32: Klejchův buk

Obr. č. 33: Klejchův buk

Obr. č. 34: Současné umístění Klejchova buku

Obr. č. 35: Historická mapa II. VM

4.15.10 Památný strom č. 8:

Jilm v Újezdci

Druh:	Jilm habrolistý	Latinsky:	<i>Ulmus minor Mill. Senu Tutin in Fl. Europ.</i>
Kód:	101288	Datum vyhlášení:	23.07.2003
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Újezdec
Katastrální území:	Újezdec u Litomyšle	Číslo parcely:	17/1
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	170 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Pominul – mrtvý strom		
Zdravotní stav:	Havarijní, rozpadlý strom	Obvod kmene:	425 cm
Šířka koruny:	Bez koruny	Výška:	2 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Torzo jilmu se nachází u domu č.p. 52 v obci Újezdec po pravé straně komunikace č. při výjezdu na obec Cerekvice nad Loučnou.		
Popis:	Dle terénního šetření se jedná pouze o torzo kmene stromu o výšce 2 m s ořezanou korunou a nedokončeným zásekem pro jeho pokácení, strom je z části bez kůry. Nedochozí ani k obrázení nových výhonů – mrtvý strom.		
Význam v krajině:	V současné době již žádný, byla odstraněna i cedule se znakem památného stromu. Ve zbylém kmeni nebyla zjištěna ani žádná výletová dutina ani přítomnost některého druhu hmyzu. Tento strom navrhuji vymazat ze seznamu ÚSOP.		
Historické mapy:	Strom je nejlépe patrný na leteckém snímku z roku 1954. Dle mapy stabilního katastru byla z historického hlediska původní plocha pastvinou		

Tab. č. 21: Údaje k památnému stromu Jilm v Újezdci (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 36: Jilm v Újezdci

Obr. č. 37: Jilm v Újezdci

Obr. č. 38: Současné umístění Jilmu v Újezdci

Obr. č. 39: Letecký snímek z roku 1954

4.15.11 Památný strom č. 9:

Lípa v Příluce

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	104812	Datum vyhlášení:	28.10.2006
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Příluka
Katastrální území:	Příluka	Číslo parcely:	478/7
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Obec Příluka

Stáří:	165 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.8652275N, 16.1518431E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	421 cm
Šířka koruny:	17 m	Výška:	25 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 12,5 m		
Lokalita:	Lípa roste na konci obce Příluka na otočce ve zpevněné asfaltové ploše u domu č.p. 75.		
Popis:	Krásná, tvarově zajímavá solitéra s vitální korunou tvořenou třemi silnými kosterními větvemi. Svou lokalizací a zdravotním stavem je předurčena k dosažení úctyhodného věku.		
Význam v krajině:	Předmětný strom je krajinou dominantou dosahující významného věku a vzrůstu. Stojí osamoceně uprostřed točny		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru se nachází obecní pastvina, mapa II. VM je v místě současného růstu lípy vyobrazen břeh s porostem stromů. Jelikož věk lípy je odhadován cca na 165 let, není zde v době II. VM ještě vysazena. Vzrostlý strom je zachycen na leteckém snímku z roku 1954, okolo stromu se nachází již řada objektů.		

Tab. č. 22: Údaje k památnému stromu Lípa v Příluce (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

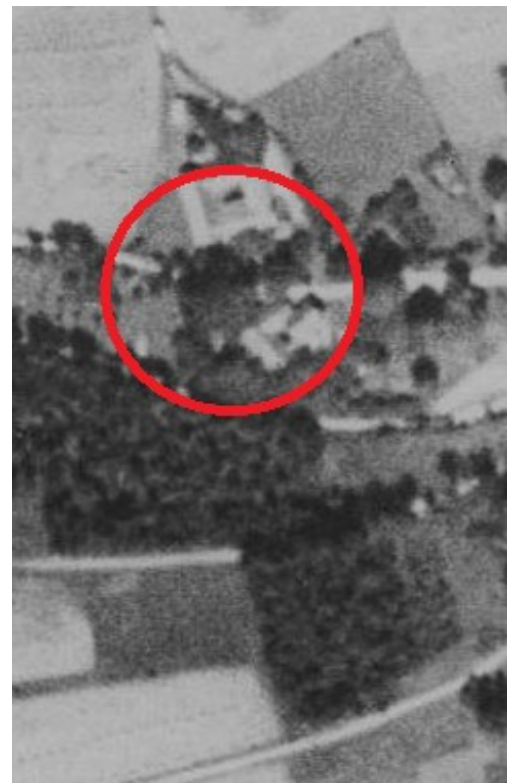
Obr. č. 0: Lípa v Příluce

Obr. č. 41: Lípa v Příluce

Obr. č. 42: Současné umístění Lípy v Příluce

Obr. č. 43: Letecký snímek z roku 1954

4.15.12 Památný strom č. 10:

Lípa v Dolním Újezdě II

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101290	Datum vyhlášení:	08.03.1999
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Dolní Újezd
Katastrální území:	Dolní Újezd u Litomyšle	Číslo parcely:	2301
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	320 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významná stářím a vzrůstem, krajinná dominanta		
Souřadnice:	49.8228136N, 16.2492647E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	590 cm
Šířka koruny:	10 m	Výška:	15 m
Ochranné pásmo:	ze zákona – kruh o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výšce 130 cm nad zemí		
Lokalita:	Lípa roste v obci Dolní Újezd v oplocené zahradě u domu čp. 81, u silnice směrem na obec Vidlatá Seč.		
Popis:	Kmen je silný s výraznými kořenovými náběhy, koruna je nasazena ve výšce 4 m a tvořena z pěti kosterních větví.		
Význam v krajině:	Jedinec je krajinnou dominantou. Strom je špatně přístupný, jelikož roste v oplocené zahradě cca 30 m od silnice. Na strom upozorňuje tabulka se znakem památného stromu uchycená na plotě zahrady. Výhled na strom je omezen okolní zástavbou a stavební buňkou v zahradě, prakticky je viditelná pouze koruna.		
Historické mapy:	Strom roste přímo v obci Dolní Újezd v zahradě za stavením. Na mapě II. VM je na místě růstu vyobrazena vesnická zástavba se zahradami, na kterých rostou stromy. Ve vzdálenosti cca 30 m od lípy, blíže k tehdejší cestě roste další památná lípa.		

Tab. č. 23: Údaje k památnému stromu Lípa v Dolním Újezdě II (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 44: Lípa v Dolním Újezdě II

Obr. č. 45: Lípa v Dolním Újezdě II

Obr. č. 46: Současné umístění Lípy v Dolním Újezdě II

Obr. č. 47: Historická mapa II. VM

4.15.13 Památný strom č. 11:

Lípa v Dolním Újezdě I

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101291	Datum vyhlášení:	08.03.1999
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Dolní Újezd
Katastrální území:	Dolní Újezd u Litomyše	Číslo parcely:	314/1
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	320 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Esteticky významný strom, krajinná dominanta, významný habitus, významná stářím		
Souřadnice:	49.8224892N, 16.2490906E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	561 cm
Šířka koruny:	14 m	Výška:	15 m
Ochranné pásmo:	ze zákona – kruh o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výšce 130 cm nad zemí		
Lokalita:	Lípa roste na dvoře statku č.p. 82 v Dolním Újezdě u silnice směrem na obec Vidlatá Seč.		
Popis:	Krásná solitéra, u které chybí terminál koruny, který nahradily sekundární výhony, ve kmeni je otevřená dutina. Lípa roste za kamennou zdí, přes kterou je koruna nakloněna směrem k silnici. Větve sahají výrazně k zemi. Kmen viditelný není, lípa roste v uzavřeném dvoře.		
Význam v krajině:	Jedinec je krajinnou dominantou s výraznou, do široka rozvětvenou korunou sahající přes kamennou zeď.		
Historické mapy:	Stejně jako u předešlé lípy strom roste přímo v obci Dolní Újezd u stavení. Na mapě II. VM je na místě růstu vyobrazena vesnická zástavba se zahradami a stromy.		

Tab. č. 24: Údaje k památnému stromu Lípa v Dolním Újezdě I (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 48: Lípa v Dolním Újezdě I

Obr. č. 49: Lípa v Dolním Újezdě I

Obr. č. 50: Současné umístění Lípy v Dolním Újezdě I

Obr. č. 51: Historická mapa II. VM

4.15.14 Památný strom č. 12:

Veské Lípy

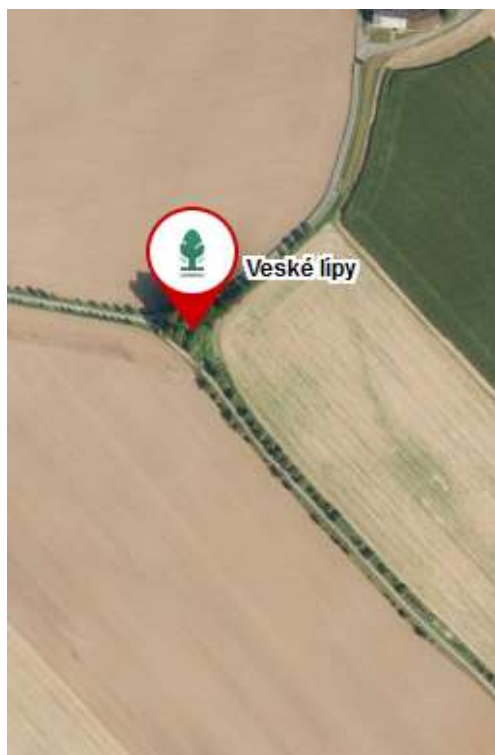
Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101282	Datum vyhlášení:	02.07.2004
Typ prvku:	Skupina stromů	Počet jedinců:	4
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Horní Újezd
Katastrální území:	Horní Újezd u Litomyše	Číslo parcely:	388
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Obec Horní Újezd

Stáří:	370 let	Kategorie:	Veterán, dospělec
Důvod ochrany:	Krajinná dominanta, strom z pověstí, významné stářím a vzrůstem.		
Souřadnice:	49.8052592N, 162396208E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	293, 341, 365, 538
Šířka koruny:	nezadáno	Výška:	23 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 30 m od stromu č. 2		
Lokalita:	Skupina lip roste vpravo u silnice z Horního Újezdu do Vísky na místě hromadného hrobu s padlými vojáky z bitvy mezi rakouským císařským vojskem a švédským oddílem v letech 1645 – 1648.		
Popis:	Veské lípy tvoří skupina čtyř lip, které jsou v kruhu uspořádány okolo pomníku. Stromy svým vzrůstem vytváří uzavřený kruh s navzájem propojenými korunami, které vytváří jakousi „střechu“ nad pomníkem		
Význam v krajině:	Předmětné dřeviny jsou krajinnou dominantou, Nejvýznamnější z nich je nejsilnější lípa, která byla pravděpodobně vysazena se stavbou kříže na památku padlých vojáku po roce 1648. Za starosty Jana Kerharta byly v roce 1870 vysazeny další čtyři lípy a postaven nový dřevěný kříž. V roce 1975 došlo k poškození jedné z mladších lip. Po jejím odstranění byly v roce 1980 na její místo vysazeny dvě nové lípy.		
Historické mapy:	Na mapě II. VM je v místě Veských lip napsán nápis „Oujezd“, kterým je místo překryté a nečitelné. Na mapách stabilního katastru je na místě vyobrazen kříž bez stromů stojící na obecní pastvině. Letecké snímky z roku 1954 zachycují místo již s výraznými stromy tvořící celistvý shluk korun. Dnes je místo jedeno jako ostatní plocha.		

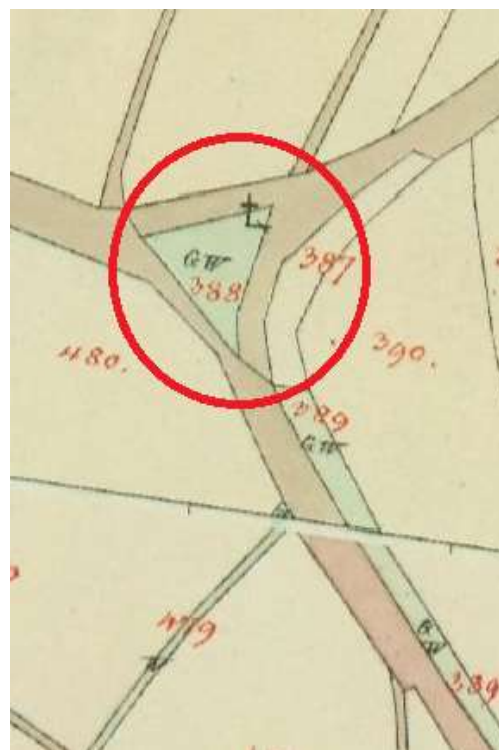
Tab. č. 25: Údaje k památnému stromu Veské lípy (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 52: Veské lípy

Obr. č. 53: Současné umístění Veských lip

Obr. č. 54: Historická mapa stabilního katastru

4.15.15 Památný strom č. 13:

Lípa na Tvrzi

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	104590	Datum vyhlášení:	20.08.2005
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Svitavy
Katastrální území:	Poříčí u Litomyše	Číslo parcely:	559
Druh pozemku:	zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	170 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Krajinná dominanta dosahující nadprůměrného věku a vzrůstu.		
Souřadnice:	49.7923022N, 16.1986556E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	581 cm
Šířka koruny:	18 m	Výška:	22 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 11 m		
Lokalita:	Dvoj kmen lípy o průměrech 311 a 368 cm se nachází na horní hraně svahu p.p.č. 559 v obci Zrnětín u domu č.p. 27.		
Popis:	Nápadná dominanta, tvořena dvěma silným kmeny, které se větví nízko nad zemí, nápadně vyvinuté kořenové náběhy, kompaktní zavětvená koruna. Každý kmen má obvod 311 a 368 cm, obvod u paty kmene pak dosahuje 581 cm.		
Význam v krajině:	Jedinec je výraznou krajinnou dominantou, tvarově zajímavá solitéra s historickým významem, jelikož v její blízkosti došlo v roce 1931 k vykopání hliněného hrnce, ve kterém se nacházelo 220 ks pražských grošů a 20 malých valounů stříbra. Nález to byl zvláště významný, mince zde byly uloženy v letech 1303 – 1305 za vlády Václava II. Tento poklad je vystaven v Národním muzeu v Praze.		
Historické mapy:	Na mapě II. VM je místo růstu lípy zobrazeno na svahu se zemědělskými usedlostmi a zahradami, na kterých jsou vysázené stromy. Původně zde byla obecní pastvina, která je zanesena v mapě stabilního katastru. Lípa je tedy pravděpodobně pozůstatek vysázených stromů okolo usedlostí. I na leteckém snímku z roku 1954 je zaznamenán celý břeh porostlý vzrostlými stromy. Vzrostlý porost je zakončen právě lípou na horní hraně svahu, za ní následují louky a sady s ovocnými stromy.		

Tab. č. 26: Údaje k památnému stromu Lípa na Tvrzi (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 55: Lípa na Tvrze

Obr. č. 56: Lípa na Tvrze

Obr. č. 57: Současné umístění Lípy na Tvrze

Obr. č. 58: Historická mapa II. VM

4.15.16 Památný strom č. 14:

Střítežského dub v Budislavi

Druh:	Dub letní	Latinsky:	<i>Quercus robur L.</i>
Kód:	101295	Datum vyhlášení:	05.02.1997
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Budislav
Katastrální území:	Budislav u Litomyše	Číslo parcely:	1161
Druh pozemku:	zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	225 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Významný stářím a věkem		
Souřadnice:	49.7988608N, 16.1744056E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	412 cm
Šířka koruny:	15 m	Výška:	24 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Mohutný dub letní se nachází na zahradě u domu č.p. 152 v obci Budislav.		
Popis:	Jedná se o solitérní dřevinu se silným rovným kmenem a vysoko nasazenou korunou rostoucí na zahradě před domem. Korunu tvoří více kosterních větví, která je téměř kulovitého habitu.		
Význam v krajině:	Jedinec je krajinnou dominantou, pro svou výšku je jedním s nejvyšších stromů v Budislavi. Strom není volně přístupný, nachází se na zahradě využívané majiteli objektu.		
Historické mapy:	Na mapě II. VM je opět vyobrazena vesnická zástavba s domy a okolními zahradami. Na zahradách je vyobrazeno větší množství stromů. Dub může opět pocházet z této původní výsadby. Na leteckém snímku z roku 1954 jsou okolo stavení spíše louky s nižšími stromy, dub je zde zachycen s již výraznou korunou.		

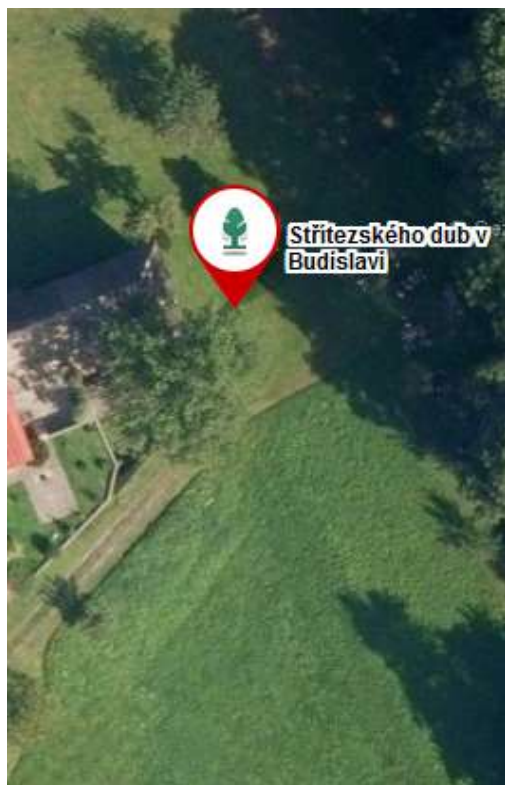
Tab. č. 27: Údaje k památnému stromu Střítežského dub v Budislavi (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 59: Střítežského dub v Budislavi

Obr. č. 60: Střítežského dub v Budislavi

Obr. č. 61: Současné umístění Střítežského dubu v Budislavi

Obr. č. 62: Historická mapa II. VM

4.15.17 Památný strom č. 15:

Lípa v Lubné

Druh:	Lípa malolistá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101308	Datum vyhlášení:	31.10.1994
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Polička	Kraj:	Padubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Lubná
Katastrální území:	Lubná u Poličky	Číslo parcely:	194/3
Druh pozemku:	Zahrada	Vlastník:	Obec Lubná

Stáří:	430 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významný habitus, významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.7696703N, 16.2108958E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	649 cm
Šířka koruny:	18 m	Výška:	20 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Lípa se nachází na vyvýšeném ostrůvku u domu č.p. 272 v obci Lubná.		
Popis:	Soliterní strom s mohutným dutým kmenem, koruna je tvořena dlouhými silnými větvemi, které se rozvětvují až na koncích.		
Význam v krajině:	Strom stojí na návsi uprostřed ostrůvku, který zde byl zbudován z důvodu obnažování jejich kořenů. V obci nepřehlédnutelná dominanta byla pravděpodobně vysazena roku 1630 Václavem Zavoralem na počest otevření hostince. V dobách minulých sloužila i jako ochrana před sluncem pro koňské potahy formanů a vozků. Pod její korunou prošla vojska šesti zemí z celé Evropy. Dne 19.07.1965 do lípy uhořel blesk, který na kmeni zanechal dodnes patrnou rýhu.		
Historické mapy:	Lípa je zaznamenána jak na mapách stabilního katastru, kde stojí na obecní pastvině, tak i na mapě II. VM a leteckém snímku z roku 1954. Okolí je prakticky nezměněno, lípa stojí uprostřed ostrůvku nyní vedeného jako zahrada.		

Tab. č. 28: Údaje k památnému stromu Lípa v Lubné (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 63: Lípa v Lubné

Obr. č. 64: Lípa v Lubné

Obr. č. 65: Současné umístění Lípy v Lubné

Obr. č. 66: Historická mapa stabilního katastru

4.15.18 Památný strom č. 16:

Myslivcova lípa

Druh:	Lípa velkolistá	Latinsky:	<i>Tilia platyphyllos Scop.</i>
Kód:	105549	Datum vyhlášení:	08.10.2008
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Trstěnice
Katastrální území:	Trstěnice u Litomyše	Číslo parcely:	378/34
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Obec Trstěnice

Stáří:	208 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Významná stáří a vzrůstem, krajinná dominanta		
Souřadnice:	49.7864456N, 16.3442900E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	435 cm
Šířka koruny:	23 m	Výška:	26 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 13,5 m, mino komunikaci při západní straně.		
Lokalita:	Lípa se nachází po pravé straně na travnaté ploše u křižovatky Trstěnice - Karle poblíž domu č.p. 73 v Trstěnici.		
Popis:	Mohutný strom rostoucí na louce v obci s patrnými kořenovými náběhy směrem k silnici, v 7 metrech se člení na kosterní větve, téměř terminální kmen, koruna pěkná rozložitá.		
Význam v krajině:	Předmětná dřevina je krajinnou dominantou dosahující nadprůměrného věku a vzrůstu. Díky svým rozměrům, perspektivě, estetice, ekologické a krajinytvorné hodnotě se jedná o jeden z nejvýznamnějších stromů v obci Trstěnice. Lípa byla vysazena roku 1815 Matějem Siglem, který se do Trstěnice přistěhoval.		
Historické mapy:	Vzhledem k výsadbě lípy až v roce 1815, je lípa dobře zachycená na leteckém snímku z roku 1954. Mapa stabilního katastru místo růstu lípy zachycuje jako pozemek obecní pastviny. Na mapě II. VM je místo růstu lípy vyobrazeno jako údolí okolo řeky Loučné se staveními a stromy na zahradách, tento stav je zachycen i na mapě stabilního katastru.		

Tab. č. 29: Údaje k památnému stromu Myslivcova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 67: Myslivcova lípa

Obr. č. 68: Myslivcova lípa

Obr. č. 69: Současné umístění Myslivcovy lípy

Obr. č. 70: Historická mapa stabilního katastru

4.15.19 Památný strom č. 17:

Mlynářova lípa

Druh:	lípa malolistá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101298	Datum vyhlášení:	23.03.1989
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	Správa CHKO Žďárské vrchy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Pustá kamenice
Katastrální území:	Pustá kamenice	Číslo parcely:	1704
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	370 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Autochtonní druh, významná ekologicky, ochrana genofondu, rodový strom		
Souřadnice:	49.7529314N, 16.09.35719E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	653 cm
Šířka koruny:	29 m	Výška:	23 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Lípa se nachází v obci Pustá Kamenice u křížení silnice Pustá Kamenice – hájovna Bukovina s železniční tratí, u domu č.p. 148.		
Popis:	Lípa má pěkný rovný silný kmen, při jeho patě je dutina v kmeni otevřená malou štěrbinou, kmen se větví v 6 metrech. Lípa výrazně převyšuje okolní stavení, je krásnou solitérou s několika keříky jmelí v koruně.		
Význam v krajině:	Jedná se o krajinnou dominantu, stojící v blízkosti stavení č.p. 148, nad které zasahuje svou korunou a dům stíní. Strom roste uvnitř CHKO Žďárské vrchy.		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru se v místě růstu lípy nachází mokrá louka, na které ještě není žádný strom vyznačen. Stavení stojící u lípy je v mapě již zaneseno.		

Tab. č. 30: Údaje k památnému stromu Mlynářova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

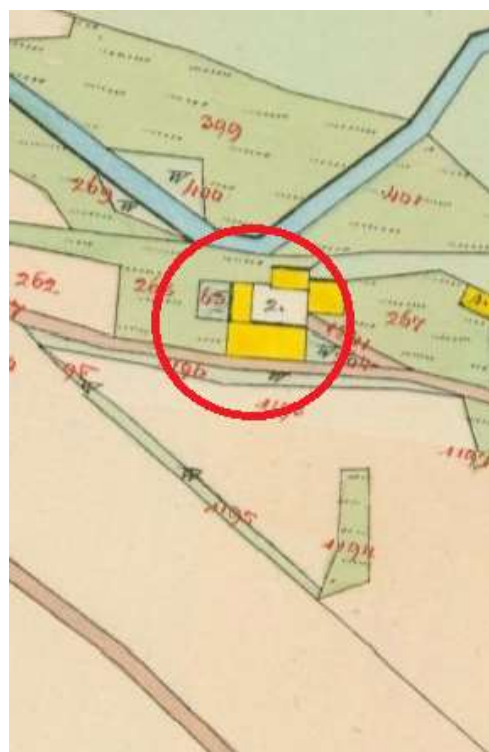
Obr. č. 71: Mlynářovy lípa

Obr. č. 72: Mlynářovy lípa

Obr. č. 73: Současné umístění Mlynářovy lípy

Obr. č. 74: Historická mapa stabilního katastru

4.15.20 Památný strom č. 18:

Luňáčkova lípa

Druh:	Lípa malolistá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101296	Datum vyhlášení:	21.11.1995
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	Správa CHKO Žďárské vrchy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Březiny
Katastrální území:	Březiny u Poličky	Číslo parcely:	202
Druh pozemku:	zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	330 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Autochtonní druh, významná ekologicky, ochrana genofondu		
Souřadnice:	49.6896942N, 16.1155903E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	639 cm
Šířka koruny:	29 m	Výška:	28 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Lípa se nachází v Březinách, vpravo u pozemní silnice Březiny – Telecí naproti domu č.p 111.		
Popis:	Lípa s nízkým kmenem a mohutnými kosterními větvemi, koruna nepravidelná z části ovlivněna průjezdem vozidel.		
Význam v krajině:	Krajinná dominanta, od lípy je krásný výhled do údolí řeky Svratky. Dojem ze stromu kazí silnice, která vede přímo okolo lípy. Jedná se o turisticky významnou lokalitu v blízkosti PR Čtyři palice v centru CHKO Žďárské vrchy a bezesporu při turistických toulkách se u stromu zastaví řada návštěvníků. Jedna z turistických stezek vede přímo okolo lípy.		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru je lípa vyobrazena i s okolní zástavbou, která se z velké části zachovala do dnešní doby. Lípa stojí na pastvině, na které však není zanesena. Stromy jsou znázorněny na okolních zahradách a mokřích loukách. Místo růstu lípy je obdobně vyobrazeno i na mapě II. VM.		

Tab. č. 31: Údaje k památnému stromu Luňáčkova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 75: Luňáčkova lípa

Obr. č. 76: Luňáčkova lípa

Obr. č. 77: Současné umístění Luňáčkovy lípy

Obr. č. 78: Historická mapa II. VM

4.15.21 Památný strom č. 19:

Drašarova lípa

Druh:	Lípa malolistá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101309	Datum vyhlášení:	21.11.1995
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	Správa CHKO Žďárské vrchy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Březiny
Katastrální území:	Březiny u Poličky	Číslo parcely:	973
Druh pozemku:	Trvalý travní porost	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	270 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Autochtonní druh, významný ekologicky, ochrana genofondu, strom s pověstí		
Souřadnice	49.6996311N, 16.1357925E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	467 cm
Šířka koruny:	21 m	Výška:	27 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Strom roste mezi centry vesnic Pustá Rybná a Březiny, konkrétně v místě, kde při cestě z Pusté Rybné zelená turistická trasa odbočuje ze silnice vpravo, u domu číslo 67.		
Popis:	Lípa se silným rovným kmenem, který se ve výšce cca 5 metrů dělí do silných větví vysoké koruny, jejíž spodní větve se zaklopují nad silničkou.		
Význam v krajině:	Strom je krajinnou dominantou s pověstí o knězi a vlasteneckém spisovateli Michlu – Drašarovi, o němž sepsala román s názvem Drašar Tereza Nováková. Drašar zde žil v přístěnku staré chalupy, po které není v dnešní době ani památky. Stojí zde pouze lípa, na které jsou přichyceny dvě destičky označující, že zde žil a zemřel Josef V. Justin Michal – Drašar.		
Historické mapy:	Nejlépe viditelná je lípa na leteckém snímku z roku 1954. Na mapě II. VM je v místě lípy vyznačeno údolí potoka a okolní lesy. Na mapě stabilního katastru je opět vyznačené údolí potoka s mokřými loukami a na nich vyobrazeny listnaté stromy.		

Tab. č. 32: Údaje k památnému stromu Drašarova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 79: Drašarova lípa

Obr. č. 80: Drašarova lípa

Obr. č. 81: Současné umístění Drašarovy lípy

Obr. č. 82: Letecký snímek z roku 1954

4.15.22 Památný strom č. 20:

Lukasova zpívající lípa

Druh:	Lípa velkolistá	Latinsky:	<i>Tilia plaphyllos Scop.</i>
Kód:	101310	Datum vyhlášení:	21.11.1995
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	Správa CHKO Žďárské vrchy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Telecí
Katastrální území:	Telecí	Číslo parcely:	59/1
Druh pozemku:	Zastavěná plocha a nádvoří	Vlastník:	Soukromí vlastníci

Stáří:	630 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Autochtonní druh, významný ekologicky, ochrana genofondu, strom s pověstí		
Souřadnice:	49.7024617N. 16.1752961E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	1181 cm
Šířka koruny:	23 m	Výška:	21 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Lípa se nachází v horní části obce Telecí, mezi cestou a čp. 102, vpravo od silnice směrem na Borovou.		
Popis:	Strom je plně vitální s jedním z nejmohutnějších kmenů v České republice, uvnitř kmene je rozměrná dutina, která je dnes zakryta mříží.		
Význam v krajině:	Jedná se o krajinnou dominantu, ke které se váže pověst o starém hospodáři, který v dutině stromu přepisoval knihy. Tuto povídku literárně zpracoval Miroslav Bureš, pod názvem „Zpívající lípa“. Lípa se také v roce 2021 stala stromem roku.		
Historické mapy:	Jak na mapě stabilního katastru, tak mapě II. VM je vyobrazeno stavení, u kterého lípa stojí. Lípa zde však zanesena není, jsou zde zakreslené jiné stromy.		

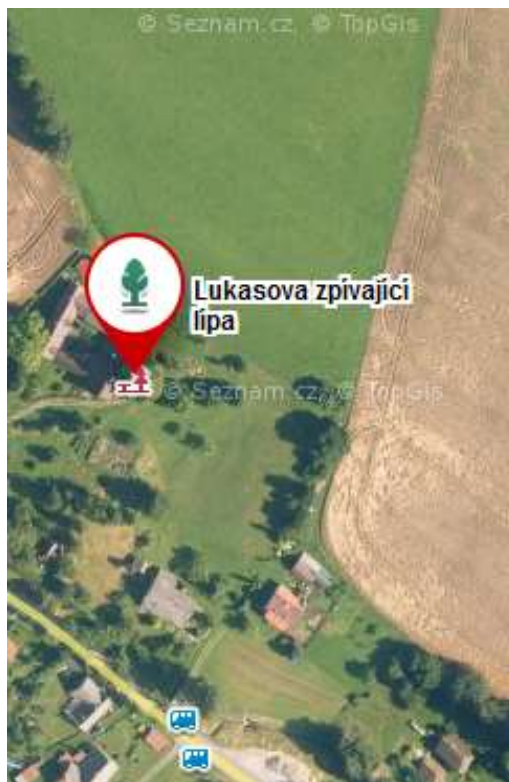
Tab. č. 33: Údaje k památnému stromu Lukasova zpívající lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

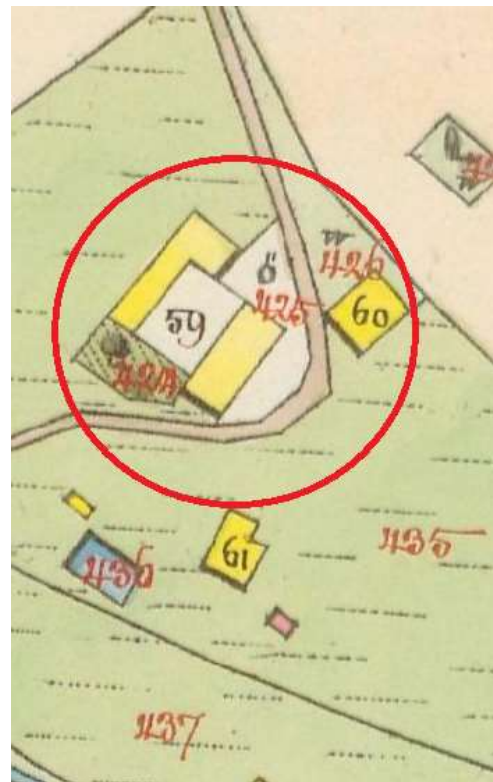
Obr. č. 83: Lukasova zpívající lípa

Obr. č. 84: Lukasova zpívající lípa

Obr. č. 85: Současné umístění Lukasovy zpívající lípy

Obr. č. 86: Historická mapa stabilního katastru

4.15.23 Památný strom č. 21:

Pajkrův dub

Druh:	Dub letní	Latinsky:	<i>Quercus robur</i>
Kód:	101297	Datum vyhlášení:	22.11.1995
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	Správa CHKO Žďárské vrchy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Telecí
Katastrální území:	Telecí	Číslo parcely:	1288/2
Druh pozemku:	Trvalý travní porost	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	330 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Autochonní druh, významný ekologicky, ochrana genofondu, rodový strom,		
Souřadnice:	49.6789728N, 16.1905486E		
Zdravotní stav:	Zhoršený	Obvod kmene:	564 cm
Šířka koruny:	30 m	Výška:	25 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona 17,5 m		
Lokalita:	Pajkrův dub je rodový památný strom, který roste v dolní části obce Telecí u stodoly, za domem č.p. 22.		
Popis:	Dub stojí v blízkosti stodoly, která byla původně polygonální, pocházející z roku 1717, kmen má ve spodní části otevřenou centrální dutinu. Strom se větví už od cca 2,5 m od země. Centrální větve jsou mohutné, koruna významně rozvětvená s tvarem obráceného kuželu.		
Význam v krajině:	Předmětný strom je významnou krajinnou dominantou, dosahující nadprůměrného věku a vzrůstu, je historickým dokladem vývoje osídlení. Jedná se o rodový strom, již v polovině 16. století zde stál grunt, který od roku 1875 patřil Františkovi Pajkrovi a tato rodina zde bydlí stále.		
Historické mapy:	Původní grunt i se stodolou je pěkně zanesen do mapy stabilního katastru, strom u stodoly však vyznačen není, okolo stodoly, kde strom roste, je vyznačena pastvina, Stejný stav je i na mapě II. VM.		

Tab. č. 34: Údaje k památnému stromu Pajkrův dub (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

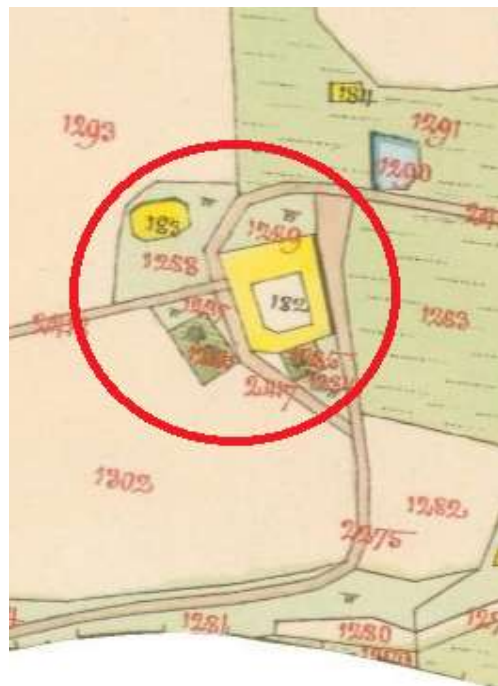
Obr. č. 87: Pajkrův dub

Obr. č. 88: Pajkrův dub

Obr. č. 89: Současné umístění Pajkrova dubu

Obr. č. 90: Historická mapa stabilního katastru

4.15.24 Památný strom č. 22:

Lípa v Jedlové

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata</i>
Kód:	101299	Datum vyhlášení:	23.03.1989
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Polička	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Jedlová
Katastrální území:	Jedlová u Poličky	Číslo parcely:	3343
Druh pozemku:	Lesní pozemek	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	224 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.6572147N, 16.3137331E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	530 cm
Šířka koruny:	26 m	Výška:	30 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona – kruh o poloměru 15,6 m		
Lokalita:	Lípa se nachází v obci Jedlová vlevo od silnice Jedlová – Polička na travnaté ploše za domy č.p. 227 a 229.		
Popis:	Krásná lípa ve skupince stromů s mohutným kmenem, rozvětvení je mohutné, a to již od spodní části kmene, koruna je kulovitá, nikdy nebyla řezána, větve jsou holé asi do poloviny délky.		
Význam v krajině:	Strom je krajinnou dominantou stojící na lesním pozemku, který je však loukou, za lípou je pak skupinka dalších stromů. Pro svou mohutnou korunu poskytuje hodně stínu, což je znát pod stromem, kde je travní porost řidší oproti zbytku louky. Majitel na louce parkuje zemědělské stroje, což okolí stromu značně hyzdí.		
Historické mapy:	Jak na mapě stabilního katastru, tak i mapě II. VM je v místě lípy zanesen rybník, pod kterým se nachází mokrá louka s pastvinou a statkem, stromy zde zaneseny nejsou. Do dnešní doby se rybník na místě zachoval, na místě původního statku dnes stojí novostavba. Pozemek, kde lípa stojí je nyní veden jako lesní pozemek.		

Tab. č. 35: Údaje k památnému stromu Lípa v Jedlové (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 91: Lípa v Jedlové

Obr. č. 92: Lípa v Jedlové

Obr. č. 93: Současné umístění Lípy v Jedlové

Obr. č. 94: Historická mapa II. VM

4.15.25 Památný strom č. 23:

Lípa u hřiště ve Vendolí

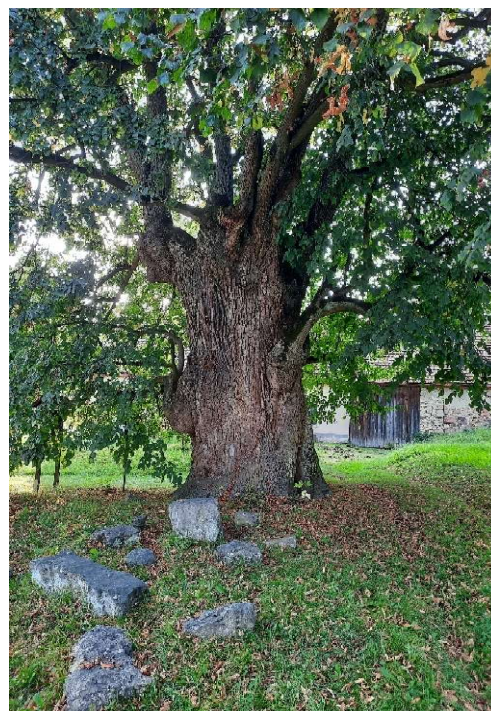
Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata</i>
Kód:	101307	Datum vyhlášení:	27.05.1998
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Vendolí
Katastrální území:	Vendolí	Číslo parcely:	2729/1
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Obec Vendolí

Stáří:	530 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významné torzo stromu		
Souřadnice:	49.7346100N, 16.3137331E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	731 cm
Šířka koruny:	18 m	Výška:	17,5 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 13 m od středu stromu.		
Lokalita:	Lípa roste v horní části obce Vendolí u škvárového hřiště, před domem č.p. 210.		
Popis:	Jedná se o lípu s dutinou ve kmeni, lípa je vitální, koruna pravidelně zavětvěná, pěkný solitérní estetický strom.		
Význam v krajině:	Předmětný strom je torzem mohutné lípy nadprůměrného věku a vzrůstu. Pověst o ní je uchována v kronice ukryté v báni místního kostela. Pověst vypráví o 14ti lakomých mlynářích z Vendolí a žebrácké cikánce. V okolí lípy se nachází škvárové, dnes již nevyužívané hřiště. Pod lípou lze v jejím stínu posedět na lavičkách.		
Historické mapy:	Lípa je zachycena na mapě stabilního katastru stojící na zahradě, na mapě II. VM je Vendolí špatně čitelné, na leteckém snímku z roku 1954 je pak nad lípou statek, dnes je na jeho místě hřiště.		

Tab. č. 36: Údaje k památnému stromu Lípa u hřiště ve Vendolí (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 95: Lípa u hřiště ve Vendolí

Obr. č. 96: Lípa u hřiště ve Vendolí

Obr. č. 97: Současné umístění Lípy u hřiště ve Vendolí

Obr. č. 98: Historická mapa stabilního katastru

4.15.26 Památný strom č. 24:

Lípa u hasičské zbrojnice

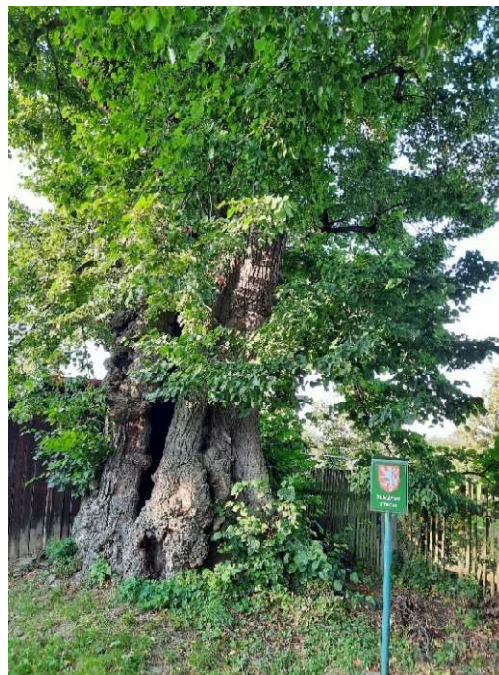
Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata Mill.</i>
Kód:	101293	Datum vyhlášení:	24.06.1998
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Svitavy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Vendolí
Katastrální území:	Vendolí	Číslo parcely:	314
Druh pozemku:	Zastavěná plocha a nádvoří	Vlastník:	Obec Vendolí

Stáří:	470 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významné torzo stromu		
Souřadnice:	49.7383864N, 16.4270644E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	824 cm
Šířka koruny:	10 m	Výška:	22 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Lípa se nachází ve Vendolí, v zahradě za hasičskou zbrojnicí.		
Popis:	Vitální zdravý jedinec, korunu tvoří tři terminály, které jsou stabilizované vazbami. Ve kmeni, od báze až k úžlabí, je dutina.		
Význam v krajině:	Strom se nachází za hasičskou zbrojnicí v zahradě, a to v levém rohu. Přístup ke stromu je omezen oplocením okolních pozemků, i tak se jedná o krajinnou dominantu s velmi zajímavým kmenem. Lípa byla dle pověsti zasazena na místě narození Josefa, syna švadleny Milady, okolo roku 1600.		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru se dá dohledat místo, kde dnes stojí hasičská zbrojnice. Okolo jsou zahrady s vyobrazením stromů. Na mapě II. VM se dá odvodit místo, kde lípa stojí, ale v okolí není vyznačen žádný strom. Také na leteckém snímku z roku 1954 se dá lípa pouze odhadnout, jelikož se v době pořízení za hasičskou zbrojnicí nacházelo více vzrostlých stromů, což platí i dnes, lípa je krajním stromem.		

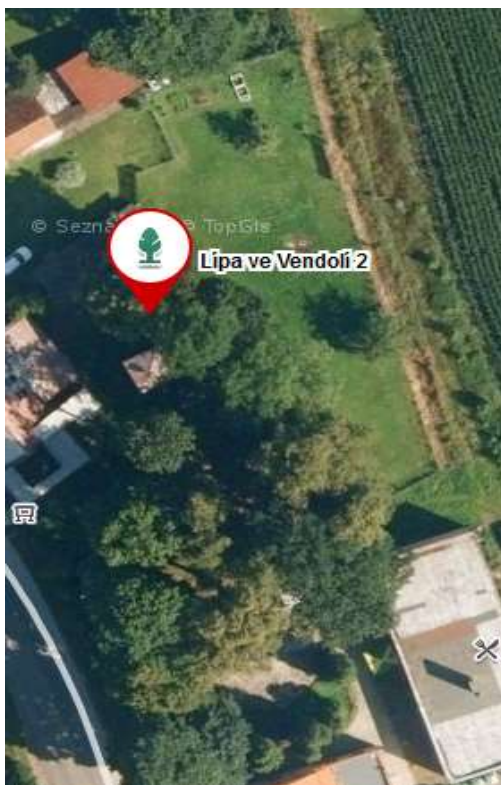
Tab. č. 37: Údaje k památnému stromů Lípa u hasičské zbrojnice (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 99: Lípa u hasičské zbrojnice

Obr. č. 100: Lípa u hasičské zbrojnice

Obr. č. 101: Současné umístění Lípy u hasičské zbrojnice

Obr. č. 102: Historická mapa II. VM

4.15.27 Památný strom č. 25:

Buk v parku Jana Palacha

Druh:	Buk lesní červenolistý	Latinsky:	<i>Fagus sylvatica</i> „ <i>Atropunicea</i> “
Kód:	104810	Datum vyhlášení:	30.09.2006
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Svitavy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Svitavy
Katastrální území:	Svitavy - předměstí	Číslo parcely:	44/2
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Město Svitavy

Stáří:	175 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Dendrologicky cenný taxon, esteticky zajímavý strom, významný vzrůstem.		
Souřadnice:	49.7571317N, 16.4588472E		
Zdravotní stav:	Výborný	Obvod kmene:	405 cm
Šířka koruny:	23 m	Výška:	28 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – parcela č. 44/2		
Lokalita:	Buk roste ve středu parku Jana Palacha ve Svitavách.		
Popis:	Krásný solitér s korunou zavětvenou až k zemi, koruna pravidelná, vitální.		
Význam v krajině:	Jedná se o dominantní solitérní strom v parku Jana Palacha ve Svitavách. Koruna stromu je pravidelně zavětvena, její okapová část dosahuje téměř k povrchu půdy. Jedná se o velmi působivý exemplář.		
Historické mapy:	V době tvorby map stabilního katastru a map II. VM se na dnešním místě parku Jana Palacha ve Svitavách nacházela pole. Avšak na mapě stabilního katastru je v místě dnešního buku zanesen malý stromek. Z leteckého snímku je pak patrné, že se zde park nacházel ještě před rokem 1954 a prostranství je celé přetvořené k dnešní podobě.		

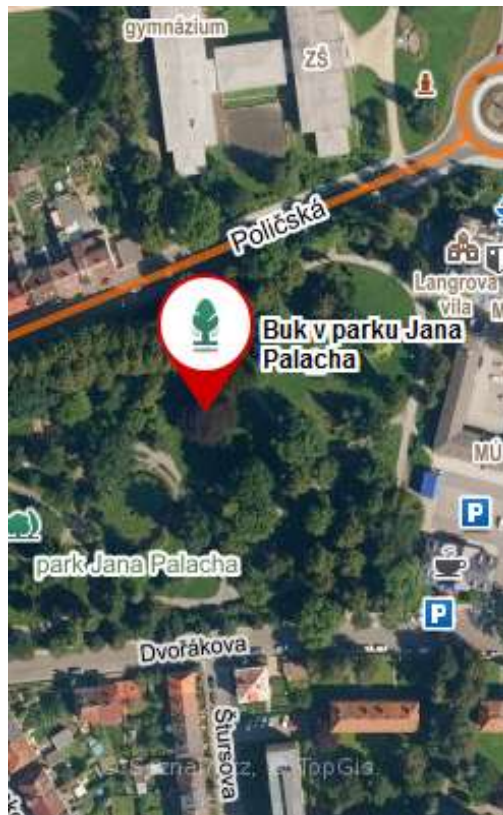
Tab. č. 38: Údaje k památnému stromu Buk v parku Jana Palacha (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 103: Buk v parku Jana Palacha

Obr. č. 104: Buk v parku Jana Palacha

Obr. č. 105: Současné umístění Buku v parku Jana Palacha

Obr. č. 106: Historická mapa stabilního katastru

4.15.28 Památný strom č. 26:

Buk v Koclířově

Druh:	Buk lesní	Latinsky:	<i>Fagus sylvatica</i>
Kód:	101292	Datum vyhlášení:	24.06.1998
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Svitavy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Koclířov
Katastrální území:	Koclířov	Číslo parcely:	2747
Druh pozemku:	Trvalý travní porost	Vlastník:	Česká republika

Stáří:	280 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významný stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.7750006N, 16.5214808E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	485 cm
Šířka koruny:	23 m	Výška:	26 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Buk roste v obci Koclířov před domem č.p. 188.		
Popis:	Mohutný jedinec krásného habitu, koruna rozložitá, zdravá, velmi estetická.		
Význam v krajině:	Krajinná dominanta, dub stojí za sochou Krista z roku 1891 na travnaté upravené ploše. Buk je pohodlně přístupný na kraji obce, který zaujme především svou rozložitou korunou a kmenem, který není typicky hladký, ale výrazně kroucený, čímž vytváří dojem, že jednotlivé větve vystupují přímo z půdy a následně se rozdělují v korunu. Rozhodně nejmohutnější strom s nejširší korunou v Koclířově.		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru je v místě růstu buku vyznačeno čtvercové stavení s okolními zahradami se stromy, tento stav je zachycen i na mapě II. VM, zde je od stavení viditelná cesta se stromořadím. Na leteckém snímku z roku 1954 je taktéž zaznamenán stejný stav jako na historických mapách. Dnes je zde původní stavení nahrazeno rekonstruovanou stavbou v omezeném rozsahu původní stavby.		

Tab. č. 39: Údaje k památnému stromu Buk v Koclířově (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 107: Buk v Koclířově

Obr. č. 108: Buk v Koclířově

Obr. č. 109: Současné umístění Buku v Koclířově

Obr. č. 110: Historická mapa II. VM

4.15.29 Památný strom č. 27:

Lípa v Moravské Třebové

Druh:	Lípa srdčitá	Latinsky:	<i>Tilia cordata</i> Mill.
Kód:	101305	Datum vyhlášení:	07.04.1997
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Moravská Třebová	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Moravská Třebová
Katastrální území:	Moravská Třebová	Číslo parcely:	2712/2
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	325 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významná stáří a vzrůstem, krajinná dominanta		
Souřadnice:	49.7580250N, 16.6492947E		
Zdravotní stav:	Výrazně zhoršený	Obvod kmene:	589 cm
Šířka koruny:	18 m	Výška:	22 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Lípa roste na okraji města Moravská Třebová u výjezdu na Svítavy, cca 20 m od BČS.		
Popis:	Soliterní strom, dvoják s mohutným kmenem, který se větví cca 2,5 m nad zemí, koruna je proschlá s ulámanými centrálními větvemi, řídko olistěná. Pod lípou se výrazně rozrůstá bez černý.		
Význam v krajině:	Lípa dnes stojí na vyvýšeném místě nad silnicí na travnaté ploše. Lípa není příliš esteticky zajímavá, vzhledem ke svému zdravotnímu stavu je koruna proschlá, neestetická. I tak se jedná o krajinnou dominantu, okolní stromy jsou výrazně mladší.		
Historické mapy:	Jak na mapě stabilního katastru, tak i mapě II. VM je patrné, že v místě lípy prochází cesta, která je lemována stromy. Tento stav je ještě zachycen na leteckém snímku, lípa už zde však stojí osamocena, před ní jsou vysázeny okolo silnice nové stromy. Lze tedy předpokládat, že lípa pochází z původní výsadby nacházející se okolo tehdejší cesty.		

Tab. č. 40: Údaje k památnému stromu Lípa v Moravské Třebové (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 111: Lípa v Moravské Třebové

Obr. č. 112: Lípa v Moravské Třebové

Obr. č. 113: Současné umístění Budu v Koclířově

Obr. č. 114: Historická mapa II. VM

4.15.30 Památný strom č. 28:

Tis obecný červený „U Havlů“

Druh:	Tis červený	Latinsky:	<i>Taxus baccata L.</i>
Kód:	101306	Datum vyhlášení:	24.06.1998
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Svitavy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Sklené
Katastrální území:	Sklené u Svitav	Číslo parcely:	226
Druh pozemku:	zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	425 let	Kategorie:	Veterán
Důvod ochrany:	Významný stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.7067686N, 16.5237058E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	348 cm
Šířka koruny:	10 m	Výška:	14 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Tis roste v obci Sklené u domu č.p. 24 zv. „U Havlů“, za plotem u silnice.		
Popis:	Mohutný zdravý strom, hojně až k zemi zavětvený stojí za plotem v zahradě přímo u silnice.		
Význam v krajině:	Krajinná dominanta, nejpravděpodobněji se jedná o nejstarší tis v kraji. Strom je spíše zajímavý jako taxon, svým vzrůstem v obci nijak nevyniká.		
Historické mapy:	Jak na mapě stabilního katastru, tak i mapě II. VM je patrné, původní stavení, které je zde ve změněné podobě zachováno do současnosti, okolo stavení je patrná zahrada se stromy. Samotný tis v mapách zanesený není. Vzhledem k jeho stáří lze předpokládat, že se jedná o původní výsadbu v tehdejší zahradě.		

Tab. č. 41: Údaje k památnému stromu Tis obecný červený „U Havlů“ (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 115: Tis obecný červený „U Havlů“

Obr. č. 116: Tis obecný červený „U Havlů“

Obr. č. 117: Současné umístění Tisu červeného obecného „U Havlů“

Obr. č. 118: Historická mapa stabilního katastru

4.15.31 Památný strom č. 29:

Lípa v Trpíně I

Druh:	Lípa velkolistá	Latinsky:	<i>Tilia platyphyllos</i>
Kód:	101300	Datum vyhlášení:	08.06.1995
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Polička	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Trpín
Katastrální území:	Trpín	Číslo parcely:	23/2
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	325 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významná stářím a vzrůstem, krajinná dominanta		
Souřadnice:	49.5940783N, 16.4004864E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	599 cm
Šířka koruny:	21 m	Výška:	25 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 17,5 m.		
Lokalita:	Lípa roste v obci Trpín před obytnou částí stavení č.p. 31.		
Popis:	Strom se silným, nízkým kmenem, který se pomocí tří silných kosterních větví tyčí do výše, koruna je redukována řezem.		
Význam v krajině:	Nádherná mohutná solitéra stojící vyvýšeně nad příjezdovou cestou ke stavení, krajinná dominanta, lípa představuje jeden z nejestetičtějších stromů v Trpíně.		
Historické mapy:	Do mapy stabilního katastru je zaneseno původní stavení se stodolou a okolními pastvinami, stejný stav je zachycen i na mapě II. VM.		

Tab. č. 42: Údaje k památnému stromu Lípa v Trpíně I (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 119: Lípa v Trpíně I

Obr. č. 120: Lípa v Trpíně I

Obr. č. 121: Současné umístění Lípy v Trpíně I

Obr. č. 122: Historická mapa II. VM

4.15.32 Památný strom č. 30:

Lípa v Trpíně II

Druh:	Lípa velkolistá	Latinsky:	<i>Tilia platyphyllos</i>
Kód:	101302	Datum vyhlášení:	08.06.1995
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Polička	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Trpín
Katastrální území:	Trpín	Číslo parcely:	23/2
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	470 let	Kategorie:	Veterán
Důvod ochrany:	Významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.5942667N, 16.4009517E		
Zdravotní stav:	Silně narušený	Obvod kmene:	788 cm
Šířka koruny:	15 m	Výška:	22 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 23,5 m		
Lokalita:	Lípa roste v obci Trpín za hospodářskou částí stavení č.p. 31.		
Popis:	Strom stojí v bezprostřední blízkosti stavení, má mohutný kmen s velkou dutinou, lípa je ve špatném zdravotním stavu, chybí zde až polovina zavětvení, zbytek zavětvení má vejčitý tvar.		
Význam v krajině:	Vzhledem ke svému zdravotnímu stavu není lípa příliš esteticky zajímavá, je schovaná za stavením, domácím osobám bezesporu poskytuje místo k odpočinku, je zde umístěna lavička, ceněna je především pro svůj věk, v roce 2022 byly z lípy odebrány rouby pro záchranu genofondu.		
Historické mapy:	Stejně jako i Lípy v Trpíně I se na mapě stabilního katastru vyskytuje původní stavení se stodolou a okolními pastvinami, stejný stav je zachycen i na mapě II. VM.		

Tab. č. 43: Údaje k památnému stromu Lípa v Trpíně II (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 123: Lípa v Trpíně II

Obr. č. 124: Lípa v Trpíně II

Obr. č. 125: Současné umístění Lípy v Trpíně II

Obr. č. 126: Historická mapa II. VM

4.15.33 Památný strom č. 31:

Lípa u cesty – Bradlné

Druh:	Lípa velkolistá	Latinsky:	<i>Tilia platyphyllos</i>
Kód:	105476	Datum vyhlášení:	13.01.2009
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Svitavy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Rozhraní
Katastrální území:	Bradlné	Číslo parcely:	73/2
Druh pozemku:	zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	365 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Esteticky významný strom, významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.5983403N, 16.5223083E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	591 cm
Šířka koruny:	17 m	Výška:	22 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 11 m.		
Lokalita:	Lípa roste v západní části obce Rozhraní – Bradlné směrem ke Študlovu (Na Horku) u cesty za stavením č.p. 110.		
Popis:	Krásná solitéra s rozložitou korunou, kmen je členitý bez defektů. Korunu tvoří velké množství slabších výrazně tvarově deformovaných větví.		
Význam v krajině:	Lípa stojí ve stráni nad vesnicí, jedná se o velmi působivý, esteticky zajímavý strom, jedná se o výraznou dominantní solitéru v místní krajině. Svou výškou převyšuje okolní stromy.		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru je v místě lípy vyobrazena zahrada se stromem a původní stodolou. V dnešní době je ze stodoly zachováno pouze obvodové zdívo. Na mapě II. VM je zachycen svažité terén s loukami.		

Tab. č. 44: Údaje k památnému stromu Lípa u cesty – Bradlné (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

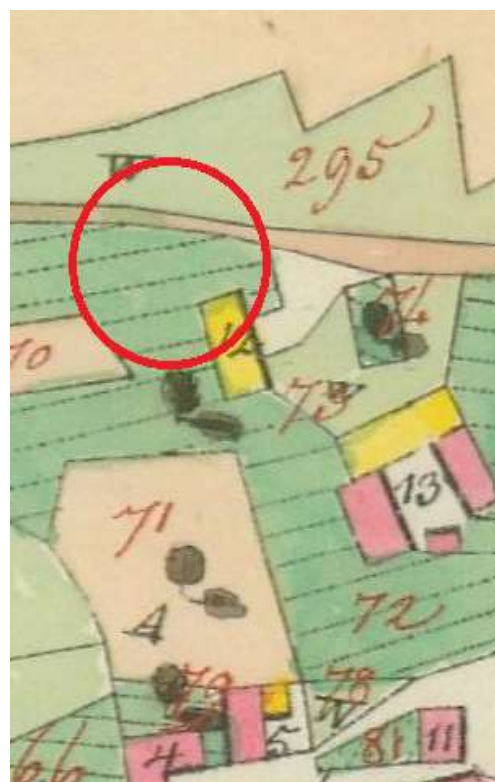
Obr. č. 127: Lípa u cesty - Bradlné

Obr. č. 128: Lípa u cesty Bradlné

Obr. č. 129: Současné umístění Lípy u cesty –
Bradlné

Obr. č. 130: Historická mapa stabilního katastru

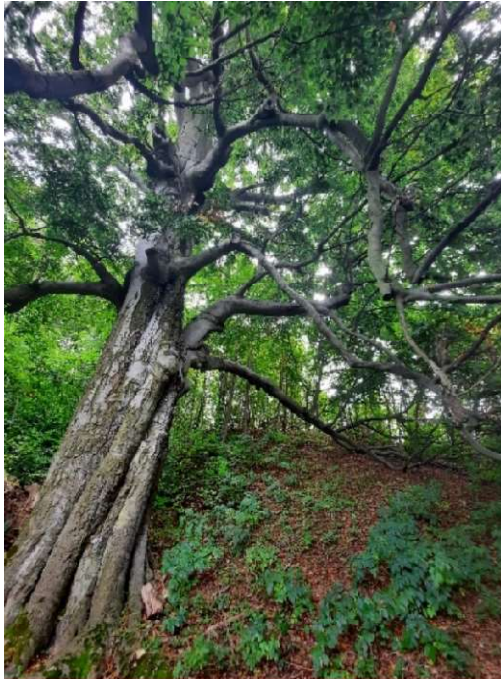
4.15.34 Památný strom č. 32:

Buk u Rozhraní

Druh:	Buk lesní	Latinsky:	<i>Fagus Sylvatica L.</i>
Kód:	101304	Datum vyhlášení:	19.06.1998
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Svitavy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Rozhraní
Katastrální území:	Rozhraní	Číslo parcely:	54/1
Druh pozemku:	Lesní pozemek	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	325 let	Kategorie:	Veterán
Důvod ochrany:	Významný stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.6009547N, 16.5389394E		
Zdravotní stav:	dobrý	Obvod kmene:	567 cm
Šířka koruny:	15 m	Výška:	30 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Buk roste na okraji lesa ve stráni, za chalupou č.p. 50, v obci Rozhraní.		
Popis:	Krásná solitéra s bizarní korunou, její větve jsou ohnuté až k zemi.		
Význam v krajině:	Buk roste v mírném svahu ve výběžku lesního porostu, jedná se o významný krajinný prvek pro svůj bizarní tvar, ekologickou a reprodukční funkci. Okolo buku se nachází velké množství mladých boučků, pravděpodobně pocházejících ze semen tohoto stromu. Buk je přístupný po pěšince od chalupy č.p. 50.		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru i mapě II. VM je zanesen výběžek, kde buk stojí. V obou mapách je pak plocha, na které stojí vedena jako pastvina, na které jsou vyznačeny i stromy. Dnes se jedná o lesní pozemek.		

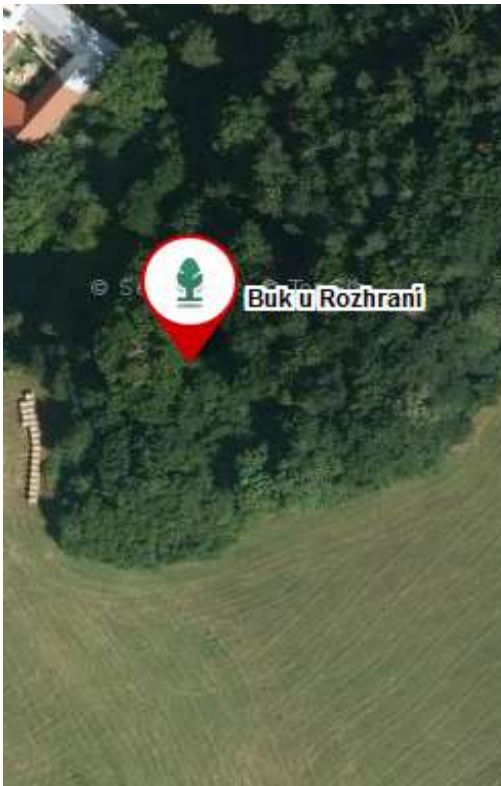
Tab. č. 45: Údaje k památnému stromu Buk u Rozhraní (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 131: Buk u Rozhraní

Obr. č. 132: Buk u Rozhraní

Obr. č. 133: Současné umístění Buku u Rozhraní

Obr. č. 134: Historická mapa II. VM

4.15.35 Památný strom č. 33:

Lípa v Horákově Lhotě

Druh:	Lípa velkolistá	Latinsky:	<i>Tilia platyphyllos</i>
Kód:	101303	Datum vyhlášení:	02.09.1998
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Svitavy	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Želivsko
Katastrální území:	Horáková Lhota	Číslo parcely:	85
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	525 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.6306964N, 16.5667231E		
Zdravotní stav:	Velmi dobrý	Obvod kmene:	779 cm
Šířka koruny:	18 m	Výška:	27 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Lípa roste na kraji obce Horáková Lhota, vlevo u silnice před stodolou.		
Popis:	Krásný strom s pěkným habitem a ohromným kmenem, koruna je pravidelně zavětvená.		
Význam v krajině:	Lípa je krajinnou dominantou dosahující nadprůměrného věku a vzrůstu. Jedná se o nejmohutnější strom v okolí. Ze stromu byly roce 2002 odebrány rouby pro záchranu genofondu.		
Historické mapy:	Na mapě stabilního katastru je lípa do mapy zanesena, kde stojí na tehdejší pastvině, dnes se jedná o ostatní plochu. Na mapě II. VM lze najít Horákovu Lhotu, místo, kde ale lípa stojí, je zakryté nápisem.		

Tab. č. 46: Údaje k památnému stromu Lípa v Horákově Lhotě (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

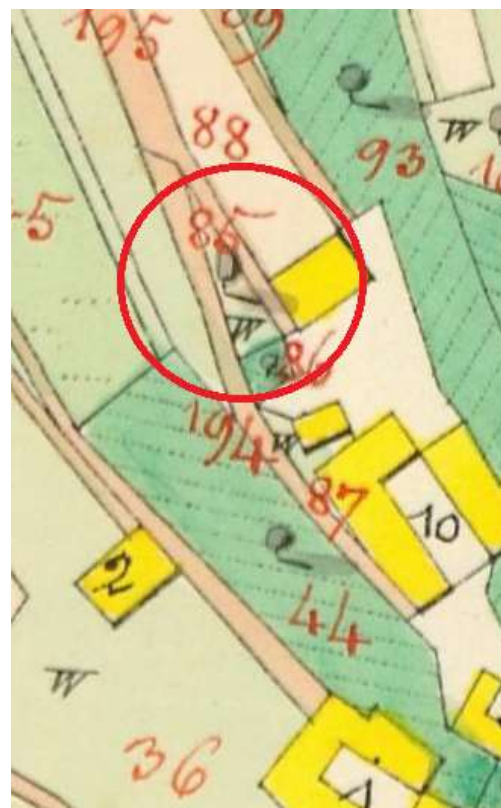
Obr. č. 135: Lípa v Horákové Lhotě

Obr. č. 136: Lípa v Horákové Lhotě

Obr. č. 137: Současné umístění Lípy v Horákové Lhotě

Obr. č. 138: Historická mapa stabilního katastru

4.15.36 Památný strom č. 34:

Borovice u Biskupic

Druh:	Borovice lesní	Latinsky:	<i>Pinus sylvestris</i>
Kód:	101294	Datum vyhlášení:	12.11.1997
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Jevíčko	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Biskupice
Katastrální území:	Biskupice u Jevíčka	Číslo parcely:	945/18
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Pardubický kraj

Stáří:	175 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významná stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.6589992N, 16.7634053E		
Zdravotní stav:	Havarijní, rozpadlý strom	Obvod kmene:	403 cm
Šířka koruny:	1 m	Výška:	4 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Torzo stromu se nachází po levé straně pozemní komunikace č. Biskupice – Nectava.		
Popis:	Po odlomení části koruny v 7/03 zůstalo jen torzo stromu		
Význam v krajině:	V současné podobě žádný, jedná se pouze o torzo stromu, které je i částečně ohořelé, kompletně bez kůry – mrtvý strom. Tento strom navrhuji vymazat ze seznamu ÚSOP, jelikož stojí na samém okraji vozovky a svým stavem představuje vysoké riziko pro projíždějící řidiče v podobě jeho pádu do komunikace. Borovici, již přerůstá vedle stojící jasan.		
Historické mapy:	Jak na mapě stabilního katastru, tak i mapě II. VM je zaznamenána cesta, u níž borovice stojí. Na mapě II. VM je okolo tehdejší cesty znázorněna výsadba stromů. Borovice se zde pro své nízké stáří při tvorbě mapy nenacházela, anebo musela být velmi raného věku, kdy nahradila původní dřeviny v místě.		

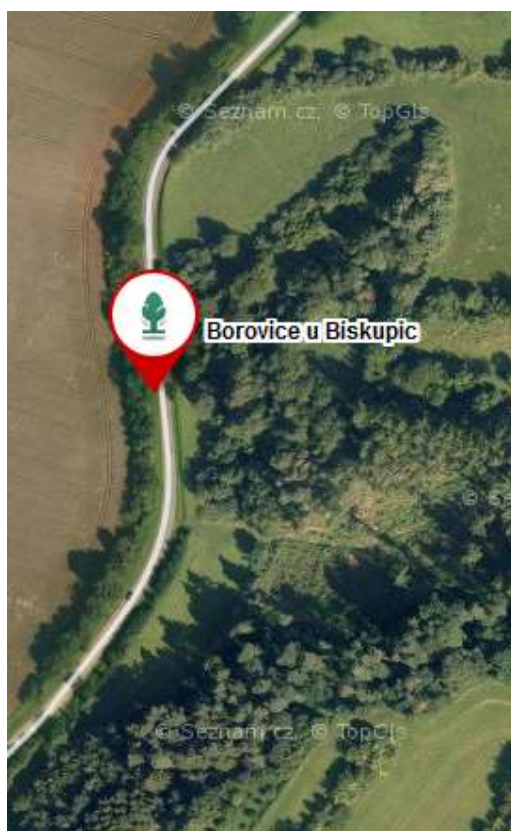
Tab. č. 47: Údaje k památnému stromu Borovice u Biskupic (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

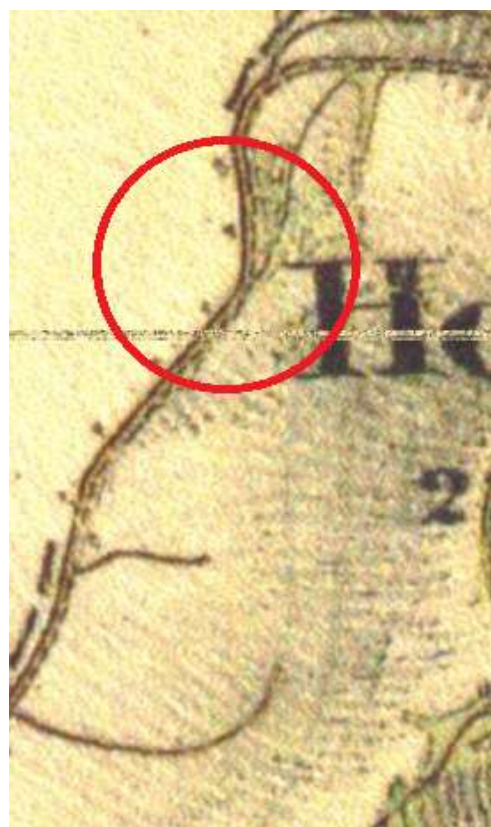
Obr. č. 139: Borovice u Biskupic

Obr. č. 140: Borovice u Biskupic

Obr. č. 141: Současné umístění Borovice u Biskupic

Obr. č. 142: Historická mapa II. VM

4.15.37 Památný strom č. 35:

Dub letní ve Vranové

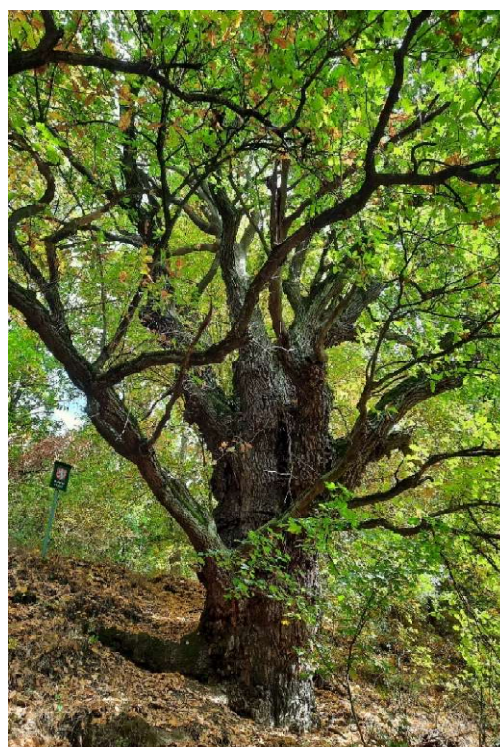
Druh:	Dub letní	Latinsky:	<i>Quercus robur L.</i>
Kód:	101289	Datum vyhlášení:	20.05.1999
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Moravská Třebová	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Vranová Lhota
Katastrální území:	Vranová	Číslo parcely:	241/17
Druh pozemku:	Ostatní plocha	Vlastník:	Národní zemědělský fond

Stáří:	325 let	Kategorie:	veterán
Důvod ochrany:	Významný stářím a vzrůstem		
Souřadnice:	49.7137753N, 16.8320553E		
Zdravotní stav:	zhoršený	Obvod kmene:	537 cm
Šířka koruny:	8 m	Výška:	10 m
Ochranné pásmo:	Ze zákona		
Lokalita:	Dub roste asi 500 m jihovýchodním směrem za obcí Vranová Lhota ve svahu nad cestou.		
Popis:	Krásný, tvarově zajímavý jedinec s nízkým, silným kmenem, koruna je košatá, nasazení koruny je téměř z jednoho místa. V současné době jsou v koruně viditelné odlámané suché větve silnějších průměrů, hlavně ve směru pod strání.		
Význam v krajině:	Strom stojí v mírném svahu obklopen dalšími jedinci. Jedná se o krajinnou dominantu s velmi estetickým vzhledem. Současný okolní porost je značně hustý a jedinec pro svůj nevelký vzrůst v něm zapadá a nijak zvlášť nevyniká.		
Historické mapy:	V historických mapách je místo znázorněno jako pastvina a to na mapě stabilního katastru. Na mapě II. VM je na přechodu svahu v rovinnou louku zanesena skupinka stromů.		

Tab. č. 48: Údaje k památnému stromu Dub letní ve Vranové (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 143: Dub letní ve Vranové

Obr. č. 144: Dub letní ve Vranové

Obr. č. 145: Současné umístění Dubu letního ve Vranové

Obr. č. 146: Historická mapa II. VM

4.15.38 Památný strom č. 36:

Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného

Druh:	Zerav obrovský	Latinsky:	<i>Thuja plicata D. Don.</i>
Kód:	106457	Datum vyhlášení:	15.07.2022
Typ prvku:	Jednotlivý strom	Počet jedinců:	1
Vyhlásil:	MěÚ Litomyšl	Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy	Obec:	Litomyšl
Katastrální území:	Litomyšl	Číslo parcely:	1630/2
Druh pozemku:	zahrada	Vlastník:	Soukromý vlastník

Stáří:	80 let	Kategorie:	dospělec
Důvod ochrany:	Doklad prvorepublikového zahradního umění		
Souřadnice:	49.8707106N, 16.3076886E		
Zdravotní stav:	Výborný	Obvod kmene:	225
Šířka koruny:	12	Výška:	15 m
Ochranné pásmo:	Vyhlášené – kruh o poloměru 7,15 m se středem v ose nejsilnějšího kmene na p.č. 1630/2 a 1630/4.		
Lokalita:	Bývalá zahrada Bohumila Červeného u domu č.p. 776.		
Popis:	Dřevina je tvořena 6ti kmeny, v prostoru bývalé zahrady Bohumila Červeného.		
Význam v krajině:	Význam je lokální vzhledem k umístění v soukromé zahradě, jedinec vyniká svým vzrůstem, kdy přesahuje svou výškou okolní stavby. Jedinec je pozůstatkem původní výsadby a dokladem prvorepublikového zahradního umění.		
Historické mapy:	Jedinec je pro svůj nízký věk zachycen v raném stádiu vývoje jako společná, prozatím nikterak výjimečná dřevina na zahradě u tehdejší vily a to na leteckém snímku z roku 1954. Na mapě stabilního katastru je v místě současné zahrady pole, bez výstavky, stejný stav je i na mapě II.VM.		

Tab. č. 49: Údaje k památnému stromu Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Obr. č. 147: Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného

Obr. č. 148: Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného

Obr. č. 149: Současné umístění Zeravu v zahradě u vily Bohumila Červeného

Obr. č. 150: Letecký snímek z roku 1954

4.16 Návrh na vyhlášení nového památného stromu

Ve své práci jsem se dále zabýval průzkumem zájmového území za účelem vyhledání a posouzení dalších stromů, které by bylo vhodné zařadit mezi památné stromy. Za tímto účelem jsem taktéž oslovil jednotlivé odbory životního prostředí na Městském úřadu (dále jen „MěÚ“) Litomyšl, MěÚ Polička, MěÚ Svitavy a MěÚ Moravská Třebová s dotazem, zdali se nezabývají novým návrhem na vyhlášení nového památného stromu. Od všech zmíněných odborů mi přišla odpověď, že nikoliv. Žádný takovýto návrh nezpracovávají, a vyhlášení nového stromu v kategorii památný strom neplánují s odůvodněním, že se na okrese Svitavy dlouhodobě perspektivní hodnotné stromy příliš nevyskytují a ze strany obcí a občanů není o toto téma zájem. Osobně jsem se při terénním průzkumu sám setkal s odlišnými názory na téma památných stromů. Při dokumentaci stromu č. 2 – Jabloně domácí odrůdy „Strýmka“ v obci Němčice jsem vzhledem k nepřístupnosti stromu, který roste za statkem č.p. 52 na pastvině, oslovil majitele pana Pavla Sršně, který se velmi podrobně o jeho stromu rozhovořil a byl i tak ochotný, že ke stromu dohledal fotografii v jeho květu. Bylo vidět že si stromu váží a stále z něj sklízí plody, které stejně jako předci nakládá do tzv. krechtu, se kterými pak po celou zimu krmí domácí zvířata. Naopak při dokumentaci stromu č. 14 – Stříteského dub v Budislavi jsem se opět při svolení o vstup na pozemek od pana majitele dozvěděl, že by strom nejraději pokácel. Přitom se jedná o opravdu mohutný, vysoký, zdravý dub, který stojí opodál stavení a nijak svou polohou neovlivňuje okolí.

Z mého terénního průzkumu jsem vybral jako vhodného uchazeče pro vyhlášení za památný strom lípu, která se nachází mezi obcemi Sebranice a Lubná. Informace k této lípě jsem získal ve spolupráci s Ing. Kmoškovou, ze Spolku archaických nadšenců Sebranice, která mi k lípě uvedla, že se jí již snažili za památnou vyhlásit v roce 2003. Bohužel jim tento návrh neprošel, jelikož ke stromu měli omezené množství informací a jeho vyhlášení podmiňovali pouze na jeho významném vzrůstu, umístění a aby bylo o něj častěji pečováno. Vzhledem k tomu, že se jedná o opravdu ojedinělý strom v zájmovém území, došlo ke shromáždění potřebných informací, které jsou zpracovány již do konkrétního návrhu na vyhlášení památného stromu a v této podobě, společně s mapovými podklady, byl adresován na MěÚ Litomyšl k posouzení.

NÁVRH NA VYHLÁŠENÍ PAMÁTNÉHO STROMU

Název památného stromu:	„Lípa malolistá na Kněžství“
Kraj:	Pardubický
Okres:	Svitavy
Obec:	Sebranice
Katastrální území:	Sebranice u Litomyšle
Parcelní číslo pozemku:	474/1 a 477/1
Vlastník:	Pardubický kraj, Agro družstvo Sebranice
Mapové podklady:	CUZK
Souřadnice:	49.7752589N, 16.2400903E
Charakter výskytu:	jednotlivý strom
Počet jedinců:	1
Dřevina:	lípa srdčitá (<i>Tilia cordata</i>)
Obvod kmene ve výšce 1,3 m:	464 cm
Výška stromu:	22 m
Šířka koruny:	12 m
Stáří:	250 let
Zdravotní stav:	dobrý
Fyziologický stav:	kvete, plodí
Zdůvodnění ochrany:	

Lípa byla pravděpodobně zasazena zároveň se stavbou kapličky. Bývalo zvykem na významných rozcestích stavět křížky, sochy nebo kaple a sázet k nim jeden nebo spíše 2-4 stromy. Tyto významné body v krajině sloužily dříve k orientaci pocestných a formanů. Přesné datum vysazení stromu není známo, ale kaplička, která stojí v její blízkosti, byla vystavěna v roce 1750 (Hovorka, 1892). Kaplička má ojedinělý stavební tvar. Nemá dveře ani okna ani oltář. Z každé strany má nábožný motiv. Ze západní strany je postava sv. Jana Nepomuckého, ze strany východní je výjev sv. Františka z Asisi. Kaplička je zděná, omítnutá, zastřešená. Větší rekonstrukce proběhla v roce 1959. V blízkosti kapličky a souběžně se středověkou dálkovou komunikací měla vést železniční trať Litomyšl - Polička. Plány na její výstavbu se táhnou od roku 1875. Nikdy k její výstavbě nedošlo, buď výstavbě zabránila válka nebo nedostatek finančních prostředků. Na památku snahy našich předků o výstavbu železničního spojení byl postaven alespoň pomník této trati. Jedná se o funkční železniční trať

délkou 4,15 m, na které je umístěno soukolí vlaku. Pomník postavil Spolek archaických nadšenců Sebranice v roce 2007. Kdysi zde bývala důležitá křižovatka jak pro cesty pěší, tak formanské. Silnice v tu dobu nebyla ještě žádná, a tak zde na této křižovatce mohl pocestný volit cestu do obce Sebranice, Třemošná nebo do Stříteže, na Krásnoves, do Vysokého Lesa, na Pohodlí. Nedaleko lesa Koziny procházela z katastru Dolního Újezdu do katastru Sebranic velmi zvláštní cesta, nazývaná Oslůvka (Severin, 2003). Pověst zaznamenaná v Sebranicích říká, že byla pojmenována podle oslů, na kterých po skončení třicetileté války jezdili do Sebranic, kde tehdy nebyl kněz, sloužit mše faráři z Čisté nebo Dolního Újezdu (Hovorka, 1892). Ve skutečnosti to byla středověká dálková komunikace, vedoucí původně z Litomyšle k Sebranicím a odtud do Poličky, která zanikla po vybudování Císařské silnice. Cesta je dobře zobrazena na indikační skice Stablního katastru i na mapě Druhého vojenského mapování z let 1836-1852, nazývaného Františkovo. Tento po staletí existující dopravní systém musel vzniknout již při kolonizaci zdejšího území současně s vyměřením lánů jednotlivých osadníků.

Důvod ochrany podle metodiky AOPK ČR:

Významný vzrůstem, významný stářím, krajinná dominanta,

Podmínky ochrany: Základní způsob ochrany dle zákona č. 114/1992 Sb.

Vymezení ochranného pásma: dle zákona

Zdroje možného ohrožení: Žádná

Provedená ošetření konzervace: Žádná

Navrhovaná opatření: Odstranění suchých větví, ozdravný řez, zakrytí dutiny

Údaje o literatuře:

1. HOVORKA, Karel. *Sebranice a obce přifařené*, Polička, 1892, 64 s.

2. SEVERIN, Karel. *Toponyma Voštica v Josefském katastru*. *Acta onomastica*, 44, 2003, s. 53-124

Údaje o historii: ANO

Rok měření: 2023

Datum návrhu: březen 2023

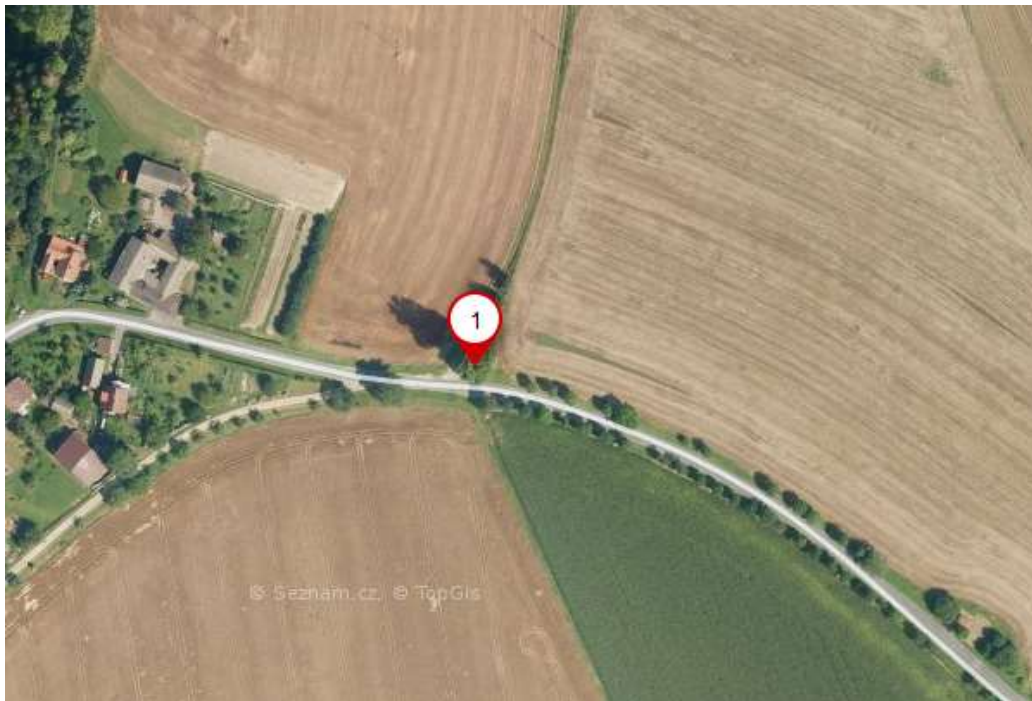
Navrhovatel: Bc. Petr Rosypal

Obr. č. 151: Lípa malolistá na Kněžství (vlastní)

Obr. č. 152: Lípa malolistá na Kněžství (vlastní)

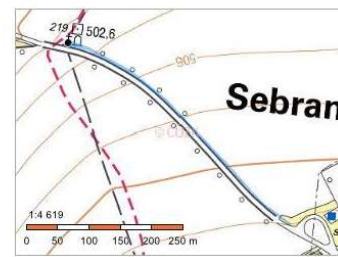
Obr. č. 153: Současné umístění Lípy malolisté na Kněžství (© mapy.cz, 2023)

Obr. č. 154: Mapa II. VM s vyznačenou polohou stromu (© oldmaps.geolab.cz, 2023)

Informace o pozemku

Parcelní číslo:	474/1
Obec:	Sebranice [578738]
Katastrální území:	Sebranice u Litomyšle [746380]
Číslo LV:	357
Výměra [m ²]:	1478
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	KMD
Určení výměry:	Graficky nebo v digitalizované mapě
Způsob využití:	silnice
Druh pozemku:	ostatní plocha

Sousední parcely

Vlastníci, jiní oprávnění

Vlastnické právo	Podíl
Pardubický kraj, Komenského náměstí 125, Pardubice-Staré Město, 53002 Pardubice	
Hospodaření se svěřeným majetkem kraje	Podíl
Správa a údržba silnic Pardubického kraje, Doubravice 98, 53353 Pardubice	

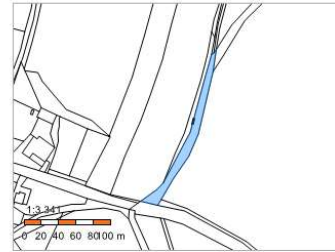
Způsob ochrany nemovitosti

Nejsou evidovány žádné způsoby ochrany.

Obr. č. 155: Informace o pozemku parcelní číslo 474/1 (© nahliznidokn.cuzk.cz, 2023)

Informace o pozemku

Parcelní číslo:	477/1
Obec:	Sebranice [578738]
Katastrální území:	Sebranice u Litomyšle [746380]
Číslo LV:	480
Výměra [m ²]:	1704
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	KMD
Určení výměry:	Graficky nebo v digitalizované mapě
Způsob využití:	ostatní komunikace
Druh pozemku:	ostatní plocha

Sousední parcely

Vlastníci, jiní oprávnění

Vlastnické právo	Podíl
Agro družstvo Sebranice, č. p. 338, 56962 Sebranice	

Způsob ochrany nemovitosti

Nejsou evidovány žádné způsoby ochrany.

Obr. č. 156: Informace o pozemku parcelní číslo 477/1 (© nahlizenidokn.cuzk.cz, 2023)

Obr. č. 157: Přehledová mapa – katastrální mapa + ortofoto (© nahlizenidokn.cuzk.cz, 2023)

5 Diskuze

Při volbě zájmového území jsem předpokládal, že se zde bude nacházet celá řada památných stromů. Po získání potřebných dat a postupného zmapování zájmového území jsem však zjistil, že to tak není a okres Svitavy se z celého Pardubického kraje v počtu památných stromů řadí až na poslední místo. V zájmovém území bylo zkoumáno celkem 36 objektů, rozdělených na 35 samotných stromů a jednu skupinu stromů. Vliv na tento stav má bezesporu zdejší kulturní krajina, ovlivněna zejména intenzivním zemědělstvím a lesnictvím, která se vyznačuje rozptýlenou zelení v krajině. Tato zeleň se v závislosti na svém tvaru dělí na liniové a plošné prvky a solitéry (Sklenička, 2003). V zájmovém území se památné stromy vyskytují právě v podobě solitérů, často v doprovodu kulturních artefaktů.

V další části jsem se zabýval zjištěním, jakými druhy jsou památné stromy v zájmovém území zastoupeny. V zájmovém území jednoznačně převládá lípa srdčitá (*Tilia cordata*), následována lípou velkolistou (*Tilia platyphyllos*). Ostatní druhy jsou pak zastoupeny v jednotkách jedinců. Jako nejzajímavější druhy můžeme jmenovat jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) nebo zerav obrovský (*Thuja plicata* D. Don).

Základní informace k jednotlivým objektům byly čerpány z ÚSOP. Některé údaje v něm, však nejsou aktuální, u velké většiny objektů došlo k poslední aktualizaci v roce 2009. Neaktuálnost údajů se nejvíce projevila při měření obvodu kmene, zde byl zaznamenán nesoulad s 35 objekty. Největší rozdíl byl zaznamenán u Dubu na Mendryce (č. 6) a to o celých 54 cm. Tento rozdíl je zapříčiněn jeho současným zdravotním stavem.

Hodnocení zdravotního stavu stromů bylo jedním z cílů práce. Pro jeho hodnocení jsem využil aktualizované Metodiky AOPK ČR od Kolaříka a kol. z roku 2022. Tuto metodiku jsem použil proto, že je v současné době nejaktuálnější a jednotlivé stupně zdravotního stavu stromů jasně definuje, a které i vhodně doplňuje o obrazové příklady. V zájmovém území se zdravotní stav stromů v největší míře pohyboval na stupnici č. 1 – výborný až dobrý. U devíti objektů jsem shledal zdravotní stav odlišný od údajů vedených v ÚSOP. Z toho dva objekty jsem hodnotil stupnicí č. 5 - havarijní/ rozpadlý strom. Jedná se o Jilm v Újezdci (č. 8) a Borovici u Biskupic (č. 34).

Zdravotní stav stromů úzce souvisí s prováděním potřebných zásahů, směřujících k zachování jejich dobrého zdravotního stavu. Dle ÚSOP k výraznějším ozdravným zásahům došlo v letech 2008 a 2009, u 10 objektů nebyly zásahy zjištěny vůbec. V tomto případě se jedná buď o to, že nebyly dosud potřeba, anebo nejsou v ÚSOP zaneseny. Nicméně pro zachování dobrého stavu památných stromů, by bylo vhodné, provádět kontrolu jejich zdravotního stavu a navrhnout účinná opatření v pravidelném horizontu např. 5 let, což si myslím, že je optimální rozmezí pro posouzení nového aktuálního stavu stromů. Tyto údaje je třeba zanášet i do ÚSOP.

Navrhovat a přijímat potřebná opatření směřující ke stabilizaci dobrého stavu památných stromů je důležité pro jejich další setrvání v krajině. V zájmovém území se nachází největší podíl památných stromů ve stáří 200 – 400 let. Jsou zde i v nemalém počtu zastoupeni jedinci, jejichž stáří přesahuje 400 let. V tomto případě se jedná především o lípy, které změnám v okolí nejvíce odolávají.

Zájmové území je rozděleno na čtyři celky, ve kterých samostatně působí jednotlivé odbory životního prostředí. Zdaleka nejvíce památných stromů je vyhlášeno na území ORP Litomyšl, jedná se o 16 objektů. Z tohoto počtu vyplývají i největší nedostatky především u značení památných stromů. V zájmovém území byla zjištěna absence značení u pěti objektů. Z tohoto počtu 4 objekty spadají do příslušnosti ORP Litomyšl, přičemž se jedná i o jedince vyhlášené v nedávné době. Dále se zde nachází jeden objekt, u kterého je značení poškozené. Náprava tohoto stavu taktéž souvisí s pravidelnou kontrolou objektů.

Počty památných stromů se v zájmovém území za poslední dekádu příliš nerozrostly. Sdělením jednotlivých odborů životního prostředí bylo zjištěno, že se ani na jednom z nich nezabývají návrhem na vyhlášení nového památného stromu a to z důvodu nezájmu vlastníků. Tato skutečnost se také odráží na formě příslušného rozhodnutí. Rozhodnutí z 90. let 20. století je prakticky jeden list se stručným vymezením pojmů a odůvodněním, doplněný o mapový podklad. Kdežto poslední rozhodnutí z roku 2022, týkající se Zeravu obrovského u bývalé vily Bohumila Červeného (č. 36), je deseti stránkový dokument, ve kterém jsou vypořádávány námítky dotčených majitelů sousedícího pozemku, kteří vyhlášení stromu za památný zásadně odmítají především z důvodu ochranného pásma, v němž cítí omezení svých práv v užívání vlastního pozemku. Jistou překážkou jsou pro majitele i finanční nároky

na ošetřování památných stromů. V tomto případě lze čerpat finanční prostředky na údržbu stromů z jednotlivých dotačních programů.

Při tvoření katalogu památných stromů jsem se také zajímal o současný a historický stav místa, na kterém památné stromy stojí. Z dnešního dělení pozemků památné stromy nejčastěji stojí na ostatní ploše. Řada pozemků byla však v minulosti vedena za jiné, kdy převažovaly mokré louky, veřejné pastviny a pastviny. Tato skutečnost je patrná na historických mapách stabilního katastru a mapách II. VM. Tyto mapy vyobrazují krajinu okolo stromů úplně v jiném měřítku a to volnou, nezastavěnou, určenou pro co možná největší užitný význam v krajině. Na leteckých snímcích z 50. let 20. století je již patrná výrazná změna a to především v urbanizaci území a scelování pozemků. Tímto vývojem došlo ke snížení ekologické stability (Kovář, 2014). Nakonec s dnešním srovnáním to není jiné. Co se ale změnilo, je péče o okolí památných stromů. Je vidět, že řada obcí a soukromých vlastníků si takovýchto stromů váží a v jejich blízkosti doplňuje informační cedule, které zachycují historické momenty stromů.

Využití historických map je vhodným nástrojem při hledání nových objektů pro vyhlášení v kategorii památný strom. Při dokumentaci památných stromů jsem se taktéž zaměřil na vyhledání vhodného objektu k vyhlášení. Nalezl jsem Lípu malolistou na Kněžství, která je minimálně modelovým příkladem. Pojí se k ní historie doložitelná právě pomocí historických map a zápisu v kronice, v místě tvoří krajinnou dominantu, je spojena s kulturním artefaktem a dosahuje významného věku a vzrůstu. K uvedenému stromu byl zpracován návrh na vyhlášení památného stromu, který byl adresován na MěÚ Litomyšl k posouzení, společně se jištěnými nedostatky u památných stromů, nacházejících se v jeho místě působnosti.

Určitě by se v zájmovém území našly další objekty, které by si zasloužily vyhlásit za památné. Oslovil jsem několik obcí, u kterých mě překvapila neochota a nezájem zabývat se hledáním potřebných informací. Důvodu pro ochranu památných stromů je celá řada, často vzájemně kombinovaných, pro které neexistují žádná striktní pravidla. Zájem o stromy by neměl být pouze směřován na ty staré, ale i mladé, aby měly možnost dorůst do věku a rozměrů dnešních velikanů (Rudl, 2015).

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapování aktuálního stavu památných stromů ve vybraném území. Tímto se pro potřeby této práce rozumí okres Svitavy, který je rozdělen na čtyři územní celky v působnosti jednotlivých ORP. V zájmovém území bylo fyzicky navštíveno všech 36 objektů, u kterých byl vizuálně posouzen jejich zdravotní stav, změřen obvod kmene ve výčetní výšce, zhodnoceno jejich okolí a stav označení. Ke každému objektu byla provedena fotodokumentace.

Ústředním zdrojem informací k památným stromům, byl pro tuto práci ÚSOP vedený AOPK ČR. Údaje v ÚSOP uvedené, byly porovnány s údaji zjištěnými při terénním šetření. Porovnáním těchto údajů byl zjištěn nesoulad především ve zdravotním stavu stromů, ale hlavně v obvodu kmene. V zájmovém území k výraznější aktualizaci dat došlo v roce 2009. Tomuto pravděpodobně předcházelo početnější ošetřování stromů v letech 2008 a 2009. Tento stav logicky nemůže odrážet současnou podobu a potřeby jednotlivých stromů. Z tohoto pohledu bych doporučil nastavit model kontrol jednotlivých stromů v pravidelných cyklech a to v rozmezí např. 5 let. V jednom případě byl zjištěn i nesoulad v parcele, na které strom stojí, jedná se o Dub na Mendryce (č. 6).

Součástí práce je také návrh nového objektu na vyhlášení památného stromu, jedná se o Lípu malolistou na Kněžství, která se nachází mezi obcemi Sebranice a Lubná. Zde bych podotkl, že ne každý má v dnešní době o hledání nových objektů zájem. Z tohoto plyne i klesající tendence v množství nově vyhlášených stromů, což je určitě škoda a stromy, především ty památné, si zaslouží naši pozornost. Pozitivní faktor pak vidím v zájmu obcí i soukromých vlastníků o stromy již vyhlášené. Řada z nich má blízké okolí stromů upravené a doplněné o informační cedule s historií.

Pozitivní přínos této diplomové práce vidím především v aktualizaci údajů památných stromů nacházejících se v okrese Svitavy a to především ve zhodnocení jejich aktuálního zdravotního stavu a nedostatků v místě jejich růstu. Výsledky této práce mohou také sloužit pro orgány státní správy a samosprávy při následné péči o památné stromy v regionu. Ze zjištěných údajů vznikl katalog památných stromů, který je jistě vhodným podkladem pro tvorbu lokální turistické publikace či mobilní aplikace. Zájmové území je turisticky atraktivní a mnozí návštěvníci by se u památných stromů jistě zastavilo a dozvědělo se více o zdejší historii.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura:

1. ALTMAN, Nathaniel. *Posvátné stromy*. Praha: Volvox Globator, 2002. Mandragora (Volvox Globator). ISBN 80-7207-410-5.
2. BLÁHA, L., GEBAUER R., GOTTWALDOVÁ P., HOLUBEC D., HOLUBEC V., MARTINKOVÁ M., PROKOP M., PROKOPOVÁ Z., VYMYSLICKÝ T., ZELENÝ V., ZIEGLEROVÁ J. *Ze života stromů*. Tiskárna Karmášek. Praha. 2008. ISBN: 80-85362-43-0.
3. COMNEY P., BUTLER J., 2007: Biodiversity Action Plan (BAP) for ancient and veteran trees. Just Ecology, Brixham.
4. DEMEK, Jaromír; MACKOVČIN, Peter, a kolektiv. *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. 2. vyd. Brno: AOPK ČR, 2006. ISBN 80-86064-99-9.
5. FALTYSOVÁ, Helena; BÁRTA, František, a kol. *Chráněná území ČR. sv. IV, Pardubicko*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2002. ISBN 8086064441.
6. FARMER-KNOWLESOVÁ H. *Léčivé rostliny od A do Z (The Healing Plants Bible)*. Metafora, Praha, 2011. ISBN: 978-80-7359-270-7.
7. GRZYWACZ A., 2011: *Drzewa w krajobrazie kulturowym, Trees i the cultural landscape*. In: Zarządzanie ochrona przyrody w lasach. Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, Tuchola.
8. HAGENEDER, F. *Moudrost stromů*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, k.s. – Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1635-3.
9. HEJNÝ, Slavomír; SLAVÍK, Bohumil. *Květena České republiky, díl 3*. Academia, Praha: 2003. ISBN 80-200-1090-4
10. HENDRYCH, Jan. *Tvorba krajiny a zahrad: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana*. 2., přepr. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2005, c2000. ISBN 80-01-03163-2.
11. HIEKE, Karel. *Lexikon okrasných dřevin*. Ilustroval Helena ATANASOVÁ. Praha: Helma, 1994. 730 s.
12. HOLUB, Josef; LYER, Stanislav. *Stručný etymologický slovník jazyka českého*. Praha: SPN, 1968. ISBN 80-0423715-0.
13. HOVORKA, Karel. *Sebranice a obce přífařené*, Polička, 1892, 64 s.

14. HRUŠKOVÁ, Marie a Jaroslav TUREK. *O památných stromech*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Odborná literatura pro učitele.
15. HRUŠKOVÁ, Marie. *Památné stromy*. Ilustroval Jaroslav TUREK. Praha: Silva Regina, 2001. ISBN 80-902033-0-2.
16. HRUŠKOVÁ, Marie. *Památné stromy II*. Ilustroval Jaroslav TUREK. Praha: Silva Regina, 2001. ISBN 80-238-7648-1.
17. HRUŠKOVÁ, Marie, Bedřich LUDVÍK a Jaroslav TUREK. *Stromy se na nás dívají*. Plzeň: Fraus, 2003. ISBN 80-7238-275-6.
18. HRUŠKOVÁ, Marie. *Kult stromů v zemích Koruny české*. Praha: Abonent ND, 2005. ISBN 80-7258-211-9.
19. HRUŠKOVÁ, Marie a Václav VĚTVIČKA. *Aleje: krása ohroženého světa*. Praha: Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2783-0.
20. HRUŠKOVÁ, Marie a Václav VĚTVIČKA. *Život se stromy*. Ilustroval Vladimír LEPŠ, ilustroval Jaroslav TUREK. Praha: Dokořán, 2017. ISBN 978-80-7363-852-8.
21. CHADT – ŠEVĚTÍNSKÝ, J. E. *Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, popisy 165 vzácných stromů se 30 obrazy význačných druhů. Praha: Unie, 1908. 61 s.
22. CHADT – ŠEVĚTÍNSKÝ, J. E. *Dějiny lesů a lesnictví (hospodářství lesního a hospodářského lesního zřízení či úpravy lesa – soustav) v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Písek (Obora). 1913. 1121 s.
23. CHYTRÝ, Milan (ed.). *Vegetace České republiky 4. Lesní a křovinná vegetace*. Praha: 2013, 2013. ISBN 978-80-200-2299-8.
24. KAPLAN Zdeněk, DANIHELKA Jiří, Jindřich Chrtěk jun., Jan Kirschner, Karel Kubát, Milan Štech & Jan Štěpánek [eds]: *Klíč ke květeně České republiky*. Ed. 2. Academia, Praha, 2019. 1 168 pp., ISBN 978-80-200-2660-6
25. KOBLÍŽEK, Jaroslav: *Quercus L.* In: Hejný S., Slavík, B. (eds.): *Květena ČR 2*. Academia, Praha, 1990, p. 21 – 35.
26. KOBLÍŽEK, Jaroslav. *Jehličnaté a listnaté dřeviny našich zahrad a parků*. 2., rozš. vyd. Tišnov: Sursum, 2006. ISBN 80-7323-117-4.
27. KOLAŘÍK, Jaroslav. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*. 3., dopl. vyd. Vlašim: ČSOP, 2010. Metodika (Český svaz ochránců přírody). ISBN 9788086327853.
28. KOLAŘÍK, Jaroslav. *Oceňování dřevin rostoucích mimo les: včetně výpočtu kompenzačních opatření za kácené nebo poškozené dřeviny: metodika AOPK*

- ČR. Vydání: čtvrté. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022. ISBN 978-80-7620-099-9.
29. KOVÁŘ, P. -- UNIVERZITA KARLOVA. *Ekosystémová a krajinná ekologie*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2788-5.
 30. KULIŠŤÁKOVÁ L., FLEKALOVÁ M., KUČERA P., MATÁKOVÁ B., SALAŠOVÁ A., ŠTĚPÁNOVÁ D. *Komponované krajiny*. Adámek, s.r.o., Brno, 2011. ISBN: 978-80-7375-536-2.
 31. KREMER, Bruno P. *Stromy: v Evropě zdomácnělé a zavedené druhy*. Ilustroval Hans HELD. Praha: Knižní klub, 1995. Průvodce přírodou (Knižní klub). ISBN 80-7176-184-2.
 32. MARŠÁLKOVÁ J. *Putování za památnými stromy: toulky Šumavou*. Víkend, Líbeznice, 2018. ISBN: 978-80-7433-234-0.
 33. MACHOVEC, Jaroslav, Jiří GRULICH a Oldřich VACEK. *Metodika oceňování trvalé zeleně vegetačních prvků*. Praha: Katedra zahradní a krajinné architektury, 2013. ISBN 978-80-213-2387-2.
 34. MMR, *Doporučení k péči o dřeviny v obcích*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2017. ISBN 978-80-7538-205-4.
 35. MOLDAN, Bedřich. *Životní prostředí České republiky: vývoj a stav do konce r. 1989*. Praha: Academia, 1990. ISBN 80-200-0292-8.
 36. MUSIL, Ivan; HAMERNÍK, Jan. *Jehličnaté dřeviny*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1567-9.
 37. MUSIL, Ivan; HAMERNÍK, Jan. *Jehličnaté dřeviny: přehled nahosemenných i výtrusných dřevin*. Academia, Praha, 2003. ISBN 978-80-200-1567-9.
 38. NEKUDA, Vladimír, ed. *Moravskotřebovsko, Svitavsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2002. Vlastivěda moravská. ISBN 80-7275-026-7.
 39. NĚMEC, J., Kyzlík P., Reš, B., Mračanská E., Šmiták, J., Kubátová: *Památné stromy v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. Praha: Olympia, I., 2003. ISBN 80-7033-781-8.
 40. PHILPOT, J. H., 1897: *The sacred tree or the tree in religion and myth*. Macmillan and CO. London, 173 s. ISBN: neuvedeno.
 41. PILNÝ, Jaroslav. *Životní prostředí*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1991. ISBN 80-7041-264-X
 42. PIETRZAK J., 2009: *Zarys historii i motywy ochrony drzew i krzewów pomnikowych na terenie lasów*. In: Kannenberg K., Szramka H., 2009:

- Zarządzanie ochrona przyrody w lasach. Tom. III. Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, Tuchola
43. PROCHÁZKA J. S. *Ochrana přírody a přírodních památek*. Český čtenář, Praha, 1926. ISBN: neuvedeno.
 44. RUDL, Aleš. *Pozoruhodné stromy Prahy*. 1. vyd. Praha: Libri, 2015. ISBN 978-80-7277-535-4.
 45. RUDL, Aleš. *Významné stromy, živá historie našich obcí a měst: návod na vyhledávání, označování a využití významných stromů*. Praha: Agentura Koniklec, 2016. ISBN 978-80-904141-5-0.
 46. RYBÁŘ, Petr; a kolektiv. *Přírodou od Krkonoš po Vysočinu*. Hradec Králové: Kruh, 1989. 46-011-89. Kapitola Nedošinský háj,
 47. REŠ, Bohumil. *Památné stromy*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 1998. Ochrana biologické rozmanitosti. ISBN 80-86064-12-3.
 48. REŠ, Bohumil a SŮROVÁ, Barbora. *Památné stromy: metodika AOPK ČR*. 2., přeprac. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2008. ISBN 978-80-87051-39-9.
 49. REŠ, Bohumil a ŠTĚRBA, Pavel. *Památné stromy*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2010. ISBN 978-80-87457-01-6.
 50. REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Třetí vydání (druhé přepracované a rozšířené vydání). Praha: Leda, 2015. ISBN 978-80-7335-393-3.
 51. SEVERIN, Karel. *Toponyma Voštiny v Josefském katastru*. Acta onomastica, 44, 2003, s. 53-124
 52. SCHMIED, A. a POLLMANN, W. *Tree protection legislation in european cities*. Urban forestry 2003, č. 2, ISSN1618-8667
 53. SKLENIČKA, P. *Základy krajinného plánování*. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903206-1-9.
 54. *Stromy: [praktický průvodce podivuhodným světem stromů]*. Praha: Svojtka & Co., Obrazový průvodce (Svojtka & Co.). 1999. ISBN 80-7237-196-7.
 55. TÁBOR, Ivo. *Záchrana genofondu památných stromů: Preservation of the gene pool of memorial trees*. Průhonice: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, 2012. ISBN 978-80-85116-95-3.
 56. VĚTVIČKA, Václav. *Evropské stromy*. 1. vyd. Praha: Aventinum, 1999. ISBN 80-7151-238-0.

57. VĚTVIČKA, Václav. *Stromy a keře*. Vyd. 2. Ilustroval Vlasta MATOUŠOVÁ, ilustroval Jan MAŠEK. Praha: Aventinum, Souborné svazky. 2005. ISBN 80-7151-254-0.
58. VERMEULEN, Nico. *Stromy a keře: encyklopedie*. 3. vyd. Čestlice: Rebo, Encyklopedie (Rebo). 2006. ISBN 80-7234-599-0.
59. VONDRÁČEK, Karel Václav. *Pamětníci dávných časů: staré a památné stromy na Klatovsku, Sušicku a Horažďovicku*. V Klatovech: Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše, 2008. ISBN 978-80-86104-18-8.
60. WOHLLEBEN, P. -- HAVLOVÁ, M. *Tajný život stromů : co cítí a jak komunikují : objevování fascinujícího světa*. Ráječko: Kazda, 2016. ISBN 978-80-905788-6-9.

Internetové zdroje:

1. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, © 2021: Správa CHKO Žďárské vrchy (online) [cit. 2021-12-30], dostupné z <<https://zdarskevrchy.ochranaprirody.cz/>>
2. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, © 2023: Souhrnný přehled za celou ČR (online) [cit. 2023-01-12], dostupné z <<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/>>
3. Arnika, © 2017: Vysazení potomka památné lípy (online) [cit. 2023-03-21], dostupné z <<https://arnika.org/vysazeni-potomka-pamatne-lipy>>
4. Baumkunde, © 2004 – 2023: Datenbank für alte Bäume (online) [cit. 2023-03-20], dostupné z <<https://www.baumkunde.de/baumregister/>>
5. Český statistický úřad, © 2022: Charakteristika Pardubického kraje (online) [cit. 2022-07-28], dostupné z <https://www.czso.cz/csu/x/charakteristika_okresu_svitavy>
6. Den stromů, ©2021: Den stromů ve světě (online) [cit. 2023-01-15], dostupné z <<https://www.denstromu.cz/den-stromu-ve-svetě>>
7. Dendrologická zahrada Průhonice, © 2023: Sadba památných stromů (online) [cit. 2023-02-23], dostupné z <<https://dendrologickazahrada.cz/nase-sluzby/sadba-pamatnych-stromu/>>
8. Forester Forever, © 2023: Forest Forever Action Alerts (online) [cit. 2023-03-20], dostupné z

- <<https://www.forestsforever.org/campaigns/e-alerts/heritagetreetwo.html>>
9. Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, © 2010:
1. Dubový vegetační stupeň (online) [cit. 2021-12-30], dostupné z
<https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_com_1VS.html
>
 10. Lesnická práce, Časopis pro lesnickou vědu a praxi, © 2021: Nové poznatky o
chřadnutí jilmů (online) [cit. 2021-12-30], dostupné z
<<https://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-85-2006/lesnicka-prace-c-03-06/nove-poznatky-o-chradnuti-jilmu>>
 11. Lipský, Z, © 2015: Ochrana dřevin a památné stromy v České republice
(online) [cit. 2023-03-24], dostupné z
< http://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2015_3_179_182_lipsky.pdf>
 12. Makal, M., ©2011-2023: Hodnocení stromů (online) [cit. 2023-03-21],
dostupné z < <http://www.rezstromu.cz/hodnoceni-drevin> >
 13. Minube, © 2007: Alameda de los Remedios (online) [cit. 2023-02-26],
dostupné z < <https://www.minube.com/rincon/alameda-de-los-remedios-a732981>>
 14. Nadace Partnerství, © 2023: Jak vznikl den stromů (online) [cit. 2023-01-15],
dostupné z <<https://www.nadacepartnerstvi.cz/aktuality/jak-vznikl-den-stromu>>
 15. Nadace Partnerství, © 2002 – 2022: Strom roku (online) [cit. 2022-01-02],
dostupné z <<https://www.stromroku.cz/finaliste/aktualni/Zpivajici-lipa>>
 16. Nadace Partnerství, © 2002 – 2023: Strom roku (online) [cit. 2023-02-26],
dostupné z <<https://www.stromroku.cz/finaliste/aktualni/Hrusen-hnilicka>>
 17. Nadace Partnerství, © 2019 – 2023: Sázíme budoucnost (online) [cit. 2023-02-26],
dostupné z <<https://www.sazimebudoucnost.cz/vysadby>>
 18. Pejchal, M., Šimek, P., © 2015: Metodika hodnocení dřevin pro potřeby
památkové péče (online) [cit. 2023-03-29], dostupné z
<<http://www.nusl.cz/ntk/nusl-203604>>
 19. Staré odrůdy, ©2012: Strýmka (online) [cit. 2022-12-30], dostupné z
<<http://www.stare-odrudy.cz/odruda/jablon-strymka.html>>
 20. The Woodland Trust, © 2023: Ancient Tree Inventory (online) [cit. 2023-03-20],
dostupné z < <https://ati.woodlandtrust.org.uk/> >

21. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Brandýs nad Labem, © 2022: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství v roce 2021 (online) [cit. 2022-12-30], dostupné z <https://www.uhul.cz/wpcontent/uploads/Zprava_o_stavu_lesa_2021_web.pdf>
22. Webmium © 2023: Možnosti využití hodnocení dřevin (online) [cit. 2023-03-20], dostupné z <<http://atregiasrosweb.webmium.com/vyuziti>>
23. Zoo Praha, © 2023: Zerav obrovský (online) [cit. 2023-01-13], dostupné z <<https://www.zoopraha.cz/flora/jehlicnate-dreviny/10604-zerav-obrovsky>>

Zákony:

1. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
2. Vyhláška č. 45/2018 Sb., Vyhláška o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území
3. Zákon č. 543/2002 Z.z., o ochrane prírody a krajiny (online) [cit. 2023-02-24], dostupný z <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-543>>
4. Zákon č. Dz.U. 2004 Nr 92, poz. 880, o ochronie przyrody (online) [cit. 2023-02-15], dostupný z <<https://www.nid.pl/upload/iblock/54c/54c7bc915f57027c5434c0622ee4c09b.pdf>>

Jiné:

1. Městský úřad Litomyšl – odbor životního prostředí
2. Městský úřad Litomyšl – odbor životního prostředí
3. Městský úřad Litomyšl – odbor životního prostředí
4. Městský úřad Litomyšl – odbor životního prostředí
5. Spolek archaických nadšenců Sebranice

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů

Obrázky:

Obr. č. 1: Závazný vzor tabule se státním znakem s vyznačením umístění státního znaku a otvorů (Vyhláška č. 45/2018Sb.)

Obr. č. 2: Závazný vzor tabule s uvedením kategorie (1 řádek), bez názvu. (Výška 80 mm), (Vyhláška č. 45/2018Sb.)

Obr. č. 3: Závazný vzor tabule s uvedením kategorie (2 řádky), bez názvu. (Výška 90 mm), (Vyhláška č. 45/2018Sb.)

Obr. č. 4: Obecně – geografická mapa okresu Svitavy (www.czso.cz (online) [cit. 2022-12-28], dostupné z <<https://www.czso.cz/documents/11272/58222659/Svitavy.png/c03b8684-932b-450a-a894-077f55150811?version=1.1&t=1496994698461>>)

Obr. č. 5: Zastoupení památných stromů na území ČR dle počtu jedinců (www.casopis.ochranaprirody.cz (online) [cit. 2023-03-29], dostupné z <<https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/pamatne-stromy-dreviny-mimoradneho-vyznamu/>>)

Obr. č. 6: Početní zastoupení jednotlivých druhů dřevin památných stromů (www.casopis.ochranaprirody.cz (online) [cit. 2023-01-15], dostupné z <<https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/pamatne-stromy-dreviny-mimoradneho-vyznamu/>>)

Obr. č. 7: Mapa zájmového území s vyznačením památných stromů (vlastní)

Obr. č. 8: Lípa srdčitá ve Sloupnici (vlastní)

Obr. č. 9: Lípa srdčitá ve Sloupnici (vlastní)

Obr. č. 10: Současné umístění Lípy srdčité ve Sloupnici (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 11: Letecký snímek z roku 1954 (www.geoportal.gov.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 12: Jablň domáci „Strýmka“ (vlastní)

Obr. č. 13: Jablň domáci „Strýmka“ v květu (osobní archiv majitele stromu Pavla Sršně, 2017)

Obr. č. 14: Současné umístění Jablň domáci „Strýmky“ (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 15: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 16: Jinan v Litomyšli (vlastní)

Obr. č. 17: Jinan v Litomyšli (vlastní)

Obr. č. 18: Současné umístění Jinanu v Litomyšli (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 19: Letecký snímek z roku 1954 (www.geoportal.gov.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 20: Lípa u sv. Václava (vlastní)

Obr. č. 21: Lípa u sv. Václava (vlastní)

Obr. č. 22: Současné umístění Lípy u sv. Václava (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 23: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 24: Strakovská lípa (vlastní)

Obr. č. 25: Strakovská lípa (vlastní)

Obr. č. 26: Současné umístění Strakovské lípy (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 27: Letecký snímek z roku 1954 (www.geoportal.gov.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 28: Dub a Mendryce (vlastní)

Obr. č. 29: Dub a Mendryce (vlastní)

Obr. č. 30: Současné umístění Dubu a Mendryce (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 31: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 32: Klejchův buk (vlastní)

Obr. č. 33: Klejchův buk (vlastní)

Obr. č. 34: Současné umístění Klejchova buku (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 35: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 36: Jilm v Újezdci (vlastní)

Obr. č. 37: Jilm v Újezdci (vlastní)

Obr. č. 38: Současné umístění Jilmu v Újezdci (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 39: Letecký snímek z roku 1954 (www.geoportal.gov.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 40: Lípa v Příluce (vlastní)

Obr. č. 41: Lípa v Příluce (vlastní)

Obr. č. 42: Současné umístění Lípy v Příluce (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 43: Letecký snímek z roku 1954 (www.geoportal.gov.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 44: Lípa v Dolním Újezdě II (vlastní)

Obr. č. 45: Lípa v Dolním Újezdě II (vlastní)

Obr. č. 46: Současné umístění Lípy v Dolním Újezdě II (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 47: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 48: Lípa v Dolním Újezdě I (vlastní)

Obr. č. 49: Lípa v Dolním Újezdě I (vlastní)

Obr. č. 50: Současné umístění Lípy v Dolním Újezdě I (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 51: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 52: Veské lípy (vlastní)

Obr. č. 53: Současné umístění Veských lip (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 54: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 55: Lípa na Tvrzi (vlastní)

Obr. č. 56: Lípa na Tvrzi (vlastní)

Obr. č. 57: Současné umístění Lípy na Tvrzi (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 58: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 59: Střítežského dub Budislavi (vlastní)

Obr. č. 60: Střítežského dub Budislavi (vlastní)

Obr. č. 61: Současné umístění Střítežského dubu Budislavi (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 62: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 63: Lípa v Lubné (vlastní)

Obr. č. 64: Lípa v Lubné (vlastní)

Obr. č. 65: Současné umístění Lípy v Lubné (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 66: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 67: Myslivcova lípa (vlastní)

Obr. č. 68: Myslivcova lípa (vlastní)

Obr. č. 69: Současné umístění Myslivcovy lípy (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 70: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 71: Mlynářova lípa (vlastní)

Obr. č. 72: Mlynářova lípa (vlastní)

Obr. č. 73: Současné umístění Mlynářovy lípy (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 74: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 75: Luňáčková lípa (vlastní)

Obr. č. 76: Luňáčková lípa (vlastní)

Obr. č. 77: Současné umístění Luňáčkovy lípy (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 78: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 79: Drašarova lípa (vlastní)

Obr. č. 80: Drašarova lípa (vlastní)

Obr. č. 81: Současné umístění Drašarovy lípy (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 82: Letecký snímek z roku 1954 (www.geoportal.gov.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 83: Lukasova zpívající lípa (vlastní)

Obr. č. 84: Lukasova zpívající lípa (vlastní)

Obr. č. 85: Současné umístění Lukasovy zpívající lípy (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 86: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 87: Pajkrův dub (vlastní)

Obr. č. 88: Pajkrův dub (vlastní)

Obr. č. 89: Současné umístění Pajkrova dubu (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 90: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)

Obr. č. 91: Lípa v Jedlové (vlastní)

- Obr. č. 92: Lípa v Jedlové (vlastní)
- Obr. č. 93: Současné umístění Lípy v Jedlové (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 94: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 95: Lípa u hřiště ve Vendolí (vlastní)
- Obr. č. 96: Lípa u hřiště ve Vendolí (vlastní)
- Obr. č. 97: Současné umístění Lípy u hřiště ve Vendolí (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 98: Historická mapa stabilního katastru (www.ag.s.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 99: Lípa u hasičské zbrojnice (vlastní)
- Obr. č. 100: Lípa u hasičské zbrojnice (vlastní)
- Obr. č. 101: Současné umístění Lípy u hasičské zbrojnice (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 102: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 103: Buk v parku Jana Palacha (vlastní)
- Obr. č. 104: Buk v parku Jana Palacha (vlastní)
- Obr. č. 105: Současné umístění Buku v parku Jana Palacha (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 106: Historická mapa stabilního katastru (www.ag.s.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 107: Buk v Koclířově (vlastní)
- Obr. č. 108: Buk v Koclířově (vlastní)
- Obr. č. 109: Současné umístění Buku v Koclířově (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 110: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 111: Lípa v Moravské Třebové (vlastní)
- Obr. č. 112: Lípa v Moravské Třebové (vlastní)
- Obr. č. 113: Současné umístění Lípy v Moravské Třebové (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 114: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 115: Tis obecný červený „U Havlů“ (vlastní)
- Obr. č. 116: Tis obecný červený „U Havlů“ (vlastní)
- Obr. č. 117: Současné umístění Tisu obecného červeného „U Havlů“ (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 118: Historická mapa stabilního katastru (www.ag.s.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 119: Lípa v Trpíně I (vlastní)
- Obr. č. 120: Lípa v Trpíně I (vlastní)
- Obr. č. 121: Současné umístění Lípy v Trpíně I (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 122: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 123: Lípa v Trpíně II (vlastní)
- Obr. č. 124: Lípa v Trpíně II (vlastní)

- Obr. č. 125: Současné umístění Lípy v Trpíně II (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 126: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 127: Lípa u cesty – Bradlné (vlastní)
- Obr. č. 128: Lípa u cesty – Bradlné (vlastní)
- Obr. č. 129: Současné umístění Lípy u cesty- Bradlné (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 130: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 131: Buk v Rozhraní (vlastní)
- Obr. č. 132: Buk v Rozhraní (vlastní)
- Obr. č. 133: Současné umístění Buku v Rozhraní (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 134: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 135: Lípa v Horákově Lhotě (vlastní)
- Obr. č. 136: Lípa v Horákově Lhotě (vlastní)
- Obr. č. 137: Současné umístění Lípy v Horákově Lhotě (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 138: Historická mapa stabilního katastru (www.ags.cuzk.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 139: Borovice u Biskupic (vlastní)
- Obr. č. 140: Borovice u Biskupic (vlastní)
- Obr. č. 141: Současné umístění Borovice u Biskupic (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 142: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 143: Dub letní ve Vranové (vlastní)
- Obr. č. 144: Dub letní ve Vranové (vlastní)
- Obr. č. 145: Současné umístění Dubu letního ve Vranové (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 146: Historická mapa II. VM (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 147: Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného (vlastní)
- Obr. č. 148: Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného (vlastní)
- Obr. č. 149: Současné umístění Zeravu v zahradě u vily Bohumila Červeného (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 150: Letecký snímek z roku 1954 (www.geoportal.gov.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 151: Lípa malolistá na Kněžství (vlastní)
- Obr. č. 152: Lípa malolistá na Kněžství (vlastní)
- Obr. č. 153: Současné umístění Lípy malolistá na Kněžství (www.mapy.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 154: Mapa II. VM s vyznačenou polohou stromu (www.oldmaps.geolab.cz upravil Rosypal, 2023)
- Obr. č. 155: Informace o pozemku parcelní číslo 474/1 (www.nahlizenidokn.cuzk.cz, 2023)
- Obr. č. 156: Informace o pozemku parcelní číslo 477/1 (www.nahlizenidokn.cuzk.cz, 2023)

Obr. č. 157: Přehledová mapa – katastrální mapa + ortofoto (www.nahlizenidokn.cuzk.cz)
upravil Rosypal 2023)

Tabulky:

- Tab. č. 1: Lípy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 2: Buky ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 3: Duby ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 4: Borovice ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 5: Jabloně ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 6: Jilmy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 7: Jinany ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 8: Tisy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 9: Zeravy ve zkoumané oblasti (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 10: Počet vyhlášených památných stromů v jednotlivých krajích (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 11: Zjištěný zdravotní stav vybraných objektů (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 12: Nejvýraznější památné stromy ve zkoumaném území (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 13: Seznam památných stromů v okrese Svitavy (ÚSOP, vlastní)
- Tab. č. 14: Údaje k památnému stromu Lípa srdčitá (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 15: Údaje k památnému stromu Jablň domáci (*Malus domestica*) odrůda „Strýmka“ (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 16: Údaje k památnému stromu Jinan v Litomyšli (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 17: Údaje k památnému stromu Lípa u sv. Václava (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 18: Údaje k památnému stromu Strakovská lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 19: Údaje k památnému stromu Dub na Mendryce (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 20: Údaje k památnému stromu Klejchův dub (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 21: Údaje k památnému stromu Jilm v Újezdci (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 22: Údaje k památnému stromu Lípa v Příluce (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)
- Tab. č. 23: Údaje k památnému stromu Lípa v Dolním Újezdě II (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 24: Údaje k památnému stromu Lípa v Dolním Újezdě II (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 25: Údaje k památnému stromu Lípa v Dolním Újezdě II (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 26: Údaje k památnému stromu Lípa na tvrzi (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 27: Údaje k památnému stromu Strítezského dub v Budislavi (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 28: Údaje k památnému stromu Lípa v Lubné (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 29: Údaje k památnému stromu Myslivcova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 30: Údaje k památnému stromu Mlynářova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí, Němec, 2003)

Tab. č. 31: Údaje k památnému stromu Luňáčkova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 32: Údaje k památnému stromu Drašarova lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí, Hrušková, 2001)

Tab. č. 33: Údaje k památnému stromu Lukasova zpívající lípa (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí, Hrušková, 1995)

Tab. č. 34: Údaje k památnému stromu Pajklův dub (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 35: Údaje k památnému stromu Lípa v Jedlové (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 36: Údaje k památnému stromu Lípa u hřiště ve Vendolí (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 37: Údaje k památnému stromu Lípa u hasičské zbrojnice (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 38: Údaje k památnému stromu Buk v parku Jana Palacha (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 39: Údaje k památnému stromu Buk v Koclířově (vlastní terénní cvičení, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 40: Údaje k památnému stromu Lípa v Moravské Třebové (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 41: Údaje k památnému stromu Tis obecný červený „U Havlů“ (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 42: Údaje k památnému stromu Lípa v Trpíně I (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 43: Údaje k památnému stromu Lípa v Trpíně II (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 44: Údaje k památnému stromu Lípa u cesty – Bradlné (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 45: Údaje k památnému stromu Buk u Rozhraní (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 46: Údaje k památnému stromu Lípa v Horákově Lhotě (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 47: Údaje k památnému stromu Borovice u Biskupic (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 48: Údaje k památnému stromu Dub letní ve Vranové (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Tab. č. 49: Údaje k památnému stromu Zerav v zahradě u vily Bohumila Červeného (vlastní terénní šetření, ÚSOP, katastr nemovitostí)

Grafy:

Graf č. 1: Počet vyhlášených památných stromů za období 2012 – 2022 (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 2: Početní zastoupení jednotlivých dřevin památných stromů v okr. Svitavy (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 3: Poměr zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 4: Vyhlášení památných stromů v jednotlivých letech (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 5: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Litomyšl (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 6: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Svitavy (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 7: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Polička (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 8: Počet vyhlášených památných stromů v působnosti ORP Moravská Třebová (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 9: Důvod ochrany (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 10: Přístupnost k památným stromům (vlastní)

Graf č. 11: Značení památných stromů (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 12: Zastoupení památných stromů podle věku (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 13: Umístění památných stromů podle pozemku (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 14: Zdravotní stav památných stromů (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 15: Poslední aktualizace dat (ÚSOP, vlastní)

Graf č. 16: Provedené zásahy u památných stromů (ÚSOP, vlastní)